

21 Aars Dyrkningsforsøg med Sorter af toradet Byg.

38. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

De i denne Beretning omhandlede Forsøg med toradede Bygsorter paabegyndtes af Statskonsulent *P. Nielsen* paa Skolelodden ved Ørslev allerede 1877, og de strækker sig saaledes strængt taget over 30 Aar. For de 9 Aar 1877—1885, da Forsøgene udførtes i Ørslev, er Materialet gengivet i meget sammentrængt Form af Grunde, der findes fremstillede paa sit Sted i Beretningen. De egentlige Forsøg, for hvilke der er gjort udførligere Rede, tog deres Begyndelse i Tystofte 1886. Siden har de efterhaanden været udførte foruden paa nævnte Station tillige ved Forsøgsstationen i Askov fra 1886 til 1906, i Lyngby 1893—1906, Vester Hassing 1894—1904 og Tylstrup 1906 samt paa Forsøgsmarkerne ved Aakirkeby og Abed 1904—06.

Beretningen er udarbejdet af Konsulent *M. L. Mortensen*, Lyngby. Manuskriptet er kritisk gennemgaaet og Sammen draget affattet af Statskonsulent *K. Hansen*.

Bestyrerne ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

I. Indledning.

Dyrkning af toradet Byg i Danmark, særlig i Aarene 1886—1906.

Bygget er i Henseende til Dyrkningsomfang vor tredjevigtigste Kornart. I 1907 optog toradet og seksradet Byg til sammen 423,683 Tdr. Ld. eller 9 pCt. af Agerjorden, medens

Havren optog 15.6, Rugen 10.7, Hveden 1.6 og Blandsæd (til Modenhed) 6.6 pCt. af Agerjorden. Da en væsentlig Del af »Blandsæden« indeholder Byg, kan det være berettiget at lægge en Del af Blandsædarealet til Bygarealet, der herved i samlet Størrelse nærmer sig til Rugarealet. Byggets Betydning har i øvrigt været stærkt aftagende her i Landet, absolut set stærkere end nogen anden Kornarts*). I 1861 optog det for hele Landet under eet 14.9 pCt. af Agerjorden, i 1871 13.8 pCt., i 1881 13.0 pCt., i 1888 11.8 pCt., i 1896 10.8 og i 1901 10.3 pCt.

Tabel 1. Oversigt over Forskydningerne i de med Byg (toradet og seksradet) dyrkede Arealer i Danmarks Amter.

Amt	Tusind Tdr. Ld. besaaet med Byg		Bygarealet udgjorde i pCt. af Agerjorden						
	1861	1907	1861	1871	1881	1888	1896	1901	1907
Københavns	35	27	21.5	20.7	20.9	20.1	18.8	17.4	16.4
Frederiksborg	24	21	15.6	15.1	14.9	14.4	13.9	13.5	12.6
Holbæk	47	39	22.2	20.2	20.5	20.0	18.3	18.8	16.5
Sorø	42	31	21.8	20.1	19.3	18.5	16.3	16.3	14.8
Præstø	43	34	19.9	19.1	18.2	17.4	16.1	16.0	14.9
Bornholms	7	5.4	12.2	12.1	13.0	12.0	10.9	9.7	7.5
Maribo	47	51	21.3	19.9	19.9	18.7	18.5	20.8	20.6
Svendborg	38	33	18.1	17.6	17.6	16.5	15.4	15.2	14.2
Odense	43	33	17.8	16.3	16.2	14.9	13.6	13.5	12.7
Øerne i alt	326	274	19.6	18.4	18.2	17.3	16.1	16.2	15.1
Vejle	31	20	13.0	12.9	11.3	10.2	9.0	7.8	6.3
Aarhus	39	26	14.2	13.3	12.5	11.5	10.3	9.2	8.3
Randers	31	25	12.0	11.4	10.9	10.1	9.5	8.7	7.8
Aalborg	24	15	11.1	10.3	9.1	8.2	7.5	6.4	4.4
Hjørring	25	14	11.8	9.3	9.0	7.4	7.0	5.8	4.4
Thisted	16	14	11.6	8.8	8.5	7.4	7.8	7.9	7.7
Viborg	22	19	8.8	8.7	8.3	7.5	7.3	6.5	5.1
Ringkøbing	20	9.6	8.2	7.2	6.3	4.5	4.0	3.3	2.3
Ribe	15	8.1	7.3	7.6	7.3	6.2	5.6	4.5	2.7
Jylland i alt	223	151	11.1	10.1	9.3	8.1	7.4	6.5	5.2
Hele Landet	550	425	14.9	13.8	13.0	11.8	10.8	10.3	9.1

Tabel 1 viser, at Bygdyrkingen har størst Betydning i Øernes Amter, hvor det optager fra 7.5 (Bornholms Amt) til 20.6 pCt. (Maribo Amt) af Agerjorden, medens det i Jylland

*) Se Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 14. Bind, Side 46, Tabel 1.

kun optager fra 2.3 (Ringkøbing Amt) til 8.3 pCt. (Aarhus Amt). Tilbagegangen i Bygdyrkningen falder ogsaa særlig i Jylland, hvor Bygget i 1861 optog 11.1 pCt., i 1881 9.3 pCt., i 1901 6.5 og i 1907 5.2 pCt. af Agerjorden. Tilbagegangen har her været særlig stærk i de sidste tyve Aar. Paa Øerne indtog Bygget i 1861 19.5 pCt., i 1881 18.2 pCt., i 1901 16.2 og i 1907 15.1 pCt. af Agerjorden.

Tabel 2. Oversigt over Forholdet mellem de med toradet og seksradet Byg besaaede Arealer 1896 og 1907.

Amt	pCt. af Bygarealet besaaet med 2rd. Byg		pCt. af Bygarealet besaaet med 6rd. Byg	
	1896	1907	1896	1907
Københavns	55.0	69.5	45.0	30.5
Frederiksborg	83.1	87.7	16.9	12.3
Holbæk	92.8	94.7	7.2	5.8
Sorø	95.1	94.5	4.9	5.5
Præstø	95.3	95.7	4.7	4.8
Bornholms	81.4	82.0	18.6	17.4
Maribo	98.6	97.7	1.5	2.8
Svendborg	91.2	93.8	8.8	6.2
Odense	95.5	93.3	4.5	6.7
Øerne i alt	89.3	91.8	10.7	8.2
Vejle	61.5	72.9	38.5	27.1
Aarhus	96.5	93.8	3.5	6.7
Randers	95.2	91.2	4.8	8.8
Aalborg	62.5	58.9	37.5	41.1
Hjørring	39.9	32.9	60.1	67.1
Thisted	34.8	42.3	65.7	57.7
Viborg	53.8	64.3	46.2	35.7
Ringkøbing	13.5	19.4	86.5	80.6
Ribe	11.6	16.3	88.4	83.7
Jylland i alt	59.4	64.0	40.6	36.0
Hele Landet	76.7	82.0	23.3	18.0

Ved Arealopgørelserne i 1896, 1901 og 1907 er der søgt Oplysning om toradet og seksradet Byg hver for sig, og paa Grundlag heraf er Tabel 2 sammenstillet (for det første og sidste af disse Aar). Det fremgaar af denne, at det toradede Byg paa Øerne i 1907 optager langt den overvejende Del (ca. 92 pCt.) af Bygarealet; en Særstilling indtager Københavns Amt, hvor det seksradede Byg fra gammel Tid dyrkes meget til Bryggeribrug. For Jylland i det hele indtager det toradede

Byg 64 pCt. af Bygarealet, men der er her overordentlig stor Forskel paa de frugtbare og mindre frugtbare Egne. I Aarhus og Randers Amter indtager det toradede Byg saaledes over 90 pCt. af Bygarealet, medens det i Ringkøbing og Ribe Amter ikke indtager 20 pCt. af dette. Forholdet mellem Arealerne med toradet og seksradet Byg har i de fleste Egne ikke forandret sig meget i Tiden mellem 1896 og 1907.

Tabel 3. Foldudbyttet af Byg i Danmarks Amter.

Amt	Gennemsnitligt Foldudbytte af Byg			Fremgang i Foldudbytte 1875—1884 til 1895—1904
	1875—1884	1885—1894	1895—1904	
Københavns	12.4	12.0	12.3	÷ 0.1
Frederiksborg	10.9	11.3	11.6	0.7
Holbæk	11.1	11.4	12.5	1.4
Sorø	11.2	11.8	12.7	1.5
Præstø	10.7	11.4	12.1	1.4
Bornholms	10.9	11.5	10.9	0.0
Maribo	9.9	10.8	11.3	1.9
Svendborg	10.4	10.8	11.6	1.2
Odense	10.4	11.2	12.3	1.9
Øerne i alt	10.8	11.4	12.1	1.3
Vejle	9.5	9.7	10.6	1.1
Aarhus	9.0	9.4	10.3	1.3
Randers	8.6	9.1	10.0	1.4
Aalborg	7.4	7.7	8.8	1.4
Hjørring	8.0	8.2	9.4	1.4
Thisted	9.9	11.4	12.4	2.5
Viborg	7.7	8.6	9.5	1.8
Ringkøbing	7.5	8.0	8.7	1.3
Ribe	6.7	7.1	8.1	1.4
Jylland i alt	8.3	8.8	9.8	1.5
Hele Landet	9.8	10.3	11.2	1.4

Af ikke ringe Interesse er Spørgsmaalet, om der kan paa-vises en Fremgang i Foldudbyttet. Materiale til Afgørelse af dette Spørgsmaal foreligger kun siden 1875, da den første Høststatistik udarbejdedes. Da Aarets Vejrlig har meget stor Indflydelse paa Afgrødens Størrelse, vilde det ikke føre til noget at betragte Foldudbyttet Aar for Aar; men tages Gennemsnit af tiaarige Perioder, vil man kunne paaregne, at Vejrligets Indflydelse nogenlunde udjævnes, og dette er gjort i Tabel 3.

Tallene gælder Byg under eet, altsaa baade toradet og seksradet, og Udbyttet er angivet i Tdr. pr. Td. Ld. Som man ser af Tabellen, har der været nogen Fremgang i Foldudbyttet, for hele Landet fra 9.8 Tdr. i Aarene 1875—1884 til 11.2 Tdr. i Aarene 1895—1904. Fremgangen er af meget ulige Størrelse i de forskellige Amter, gennemgaaende større i Jylland end paa Øerne, hvilket maaske delvis hænger sammen med, at Bygdyrkningen er bleven opgivet paa en Del af de daarligste Jorder. Størst har Fremgangen været i Thisted Amt (2.5 Tdr. pr. Td. Ld.), mindst i Vejle Amt (1.1 Td. pr. Td. Ld.). For Øernes Vedkommende har der i et enkelt Amt, Københavns, endogsaa været en lille Tilbagegang i Foldudbyttet, medens dette i Bornholms Amt er det samme i den første og den sidste tiaarige Periode. I Øernes øvrige Amter har der været Fremgang, størst (1.9 Tdr. pr. Td. Ld.) i Maribo og Odense Amter.

Fra 1897 foreligger der Opgivelser af Foldudbyttet af toradet og seksradet Byg hver for sig, og i Tabel 4 er det gennemsnitlige Udbytte i Tiaaret 1897—1906 opført for hvert Amt og for Landets Hoveddele; til Sammenligning er opført Gennemsnitsudbyttet af de øvrige Kornarter. Udbyttet er i denne Tabel omregnet til Ctn. pr. Td. Ld., da man ellers ikke godt kan sammenligne de forskellige Kornarter. Tallene er beregnede af Høststatistikens Tal ved Multiplikation med 2.15 for Hvede, 2.05 for Rug, 1.90 for toradet Byg, 1.80 for seksradet Byg, 1.55 for Blandsæd, 1.40 for hvid Havre og 1.20 for graa Havre. Som man vil se af Tabellen, giver Hveden for Landet i sin Helhed saavel som for de enkelte Amter langt det største Udbytte, for hele Landet 30.1 Ctn. pr. Td. Ld. Men denne Kornart dyrkes jo ogsaa overvejende paa de bedste Jorder og gives rigelig Gødning og den bedste Plads i Sædskiftet. Derefter kommer de andre Kornarter i følgende Rækkefølge: 2rd. Byg (21.9 Ctn.), Blandsæd (20.0 Ctn.), 6rd. Byg og hvid Havre (18.9 Ctn.), Rug (18.7 Ctn.) og graa Havre (10.8 Ctn.); den sidste dyrkes jo overvejende paa de daarligste Jorder. For hele Landet giver det toradede Byg altsaa ca. 3 Ctn. mere pr. Td. Ld. end det seksradede, men dette Merudbytte skyldes sikkert hovedsagelig den Omstændighed, at det seksradede Byg gennemgaaende — særlig for Jyllands Vedkommende — dyrkes mere paa de tarvelige Jorder end det toradede, medens dette sidste har Overvægten paa de gode Jorder. Ser vi f. Eks. paa

Tabel 4. Det gennemsnitlige Kærneudbytte af Kornarterne (beregnet i Ctn. pr. Td. Ld.) i Landets Amter 1897—1906.

Amt	2rd. Byg	6rd. Byg	Hvid Havre	Graa Havre	Blandsæd	Hvede	Rug
Københavns	23.4	23.4	21.8	18.4	22.3	31.0	24.2
Frederiksborg	22.0	22.3	19.5	16.9	21.7	29.7	22.3
Holbæk	23.9	24.1	20.6	17.5	22.9	30.7	24.4
Sorø	24.5	24.7	21.7	18.2	23.1	31.2	25.4
Præstø	23.4	23.4	21.6	18.1	22.2	30.7	24.0
Bornholms	20.9	20.5	18.8	14.5	20.8	29.5	21.3
Maribo	22.8	22.0	22.3	19.3	22.2	29.7	24.2
Svendborg	22.6	20.7	20.7	17.3	21.9	29.7	22.6
Odense	23.9	23.6	21.4	18.2	22.3	30.1	23.4
Øerne i alt	23.4	23.0	21.1	17.5	22.3	30.8	23.8
Vejle	20.7	19.3	20.0	8.4	20.5	31.4	16.0
Aarhus	19.6	14.9	19.0	8.3	18.8	31.2	18.0
Randers	18.6	17.3	17.6	14.2	17.1	28.0	17.6
Aalborg	16.0	16.2	14.3	11.9	16.4	23.7	14.8
Hjørring	16.5	17.5	13.7	11.5	16.0	19.6	15.2
Thisted	21.5	22.5	21.7	14.9	19.2	24.3	18.7
Viborg	16.9	17.5	17.2	11.8	16.7	19.1	15.6
Ringkøbing	20.7	14.8	20.3	9.1	15.5	23.7	14.4
Ribe	16.5	14.4	14.0	9.7	15.5	24.9	13.7
Jylland i alt	18.6	17.1	17.6	10.6	17.4	29.0	15.8
Hele Landet	21.9	18.9	18.9	10.8	20.0	30.1	18.7

Københavns Amt, hvor Jordbundsforholdene kan antages at være nogenlunde de samme for toradet og seksradet Byg, finder vi, at disse har givet samme Udbytte. Det største gennemsnitlige Udbytte af toradet Byg høstes i Sorø Amt (24.5 Ctn. pr. Td. Ld.), og derefter i Holbæk og Odense Amter (23.9 Ctn. pr. Td. Ld.), det største Udbytte af seksradet Byg i Sorø og Holbæk Amter (henholdsvis 24.7 og 24.1 Ctn. pr. Td. Ld.), hvor denne Kornart dog kun spiller en ringe Rolle. Af de jyske Amter har Thisted Amt det største Udbytte baade af toradet og seksradet Byg (21.5 og 22.5 Ctn. pr. Td. Ld.). Det mindste gennemsnitlige Udbytte af toradet Byg høstes i Aalborg, Hjørring og Viborg Amter, det mindste Udbytte af seksradet Byg i Hjørring, Ribe og Aalborg Amter.

Hvilke Sorter og Stammer af toradet Byg, der dyrkes her i Landet, er det ikke let at faa tilfredsstillende Oplysninger om, bl. a. fordi mange Landmænd ikke ved nøje Besked om,

hvad det er, de dyrker. For dog imidlertid at faa et Skøn over Sorternes Udbredelse, udsendte Professor *E. Rostrup* og Statskonsulent *K. Hansen* ved Juletid 1905 bl. a. følgende Spørgsmaal til ca. 300 Landmænd i alle Egne af Landet: »a) Hvilken Sort af toradet Byg er for Tiden mest dyrket paa Egnen? b) Dyrkes nogen bestemt Stamme og da hvilken? c) Hvilke andre Sorter og Stammer vinder Udbredelse? d) Hvilke Sorter er i Aftagende?» Paa Grundlag af de ca. 200 Besvarelser, der indkom, er Tabellerne 5 og 6 sammenstillede. At dømme efter dette Materiale var i 1905 Prentice-Bygget den mest udbredte Sort, idet 58 pCt. af Svarene paa Spørgsmaal a lyder paa den. Der er dog stor Forskel paa Jylland og Øerne; fra Øerne lyder ikke mindre end 71 pCt. af Svarene paa Prentice-Byg, fra Jylland kun 38 pCt. Dette Resultat kan maaske forekomme noget overraskende, men det stemmer godt

Tabel 5. Oversigt over, hvilke toradede Bygsorter, der 1905 dyrkedes almindeligst i Landets forskellige Egne.

Landsdel	Antal Besvarelser lydende paa					Af de rene Prentice-Stammer dyrkedes almindeligst		
	Prentice-Byg	Chevallier-Byg	Gammel dansk Byg	Goldthorpe-Byg	Erh. Frederiksens Krydsningsbyg	Tystofte Prentice-Byg	Lyngby Prentice-Byg	Svaløfs Prinsesse-Byg
Nordjylland	6	1	8	0	0	0	0	0
Vestjylland	3	0	3	0	0	0	0	0
Midtjylland	9	8	15	0	0	0	2	0
Østjylland	15	9	9	0	1	1	3	0
Fyn, Langeland, Ærø	27	2	5	3	2	4	9	3
Sjælland, Samsø	49	6	7	0	1	17	23	0
Lolland, Falster, Møen	25	3	4	7	2	7	9	7
Bornholm	3	0	0	1	0	0	1	0
Hele Landet	137	29	51	11	6	29	47	10
pCt. af det samlede Antal Besvarelser for								
{ Jylland ...	38	21	40	0	1	17	83	0
{ Øerne	71	7	11	7	4	35	52	13
{ Hele Landet	58	12	22	5	3	34	55	11

med Iagttagelser af Bygmarker i forskellige Egne af Landet, som Konsulent *M. L. Mortensen* foretog i Sommeren 1907. Paa Chevallier-Byg lyder 12 pCt. af Svarene, fra Jylland 21, fra Øerne 7 pCt. Paa »Gammel dansk« Byg lyder 22 pCt. af Svarene; i Jylland er dette, efter disse Besvarelser at dømme,

Tabel 6. Oversigt over, hvilke toradede Bygsorter, der i 1905 vandt Udbredelse eller var i Aftagende i Landets forskellige Egne.

Landsdel	Udbredelse vandt							I Aftagende var								
	Prentice (uden nærmere Betegnelse)	Lyngby Prentice	Tystofte Prentice	Svaløfs Prinsesse	Chevallier	»Gammel dansk«	Goldthorpe	Imperial	Prentice (uden nærm. Betegnelse)	Lyngby Prentice	Svaløfs Prinsesse	Chevallier	»Gammel dansk«	Goldthorpe	Imperial	Erh. Fr. Krydsningsbyg
Nordjylland	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Vestjylland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Midtjylland	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0
Østjylland	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0
Fyn, Langeland, Ærø	2	1	6	2	0	0	1	0	4	1	1	3	5	0	1	0
Sjælland, Samsø . . .	3	1	15	0	2	2	0	0	1	0	7	8	0	0	1	1
Lolland, Falst., Møen	0	2	12	2	0	0	0	0	1	3	0	7	5	6	0	1
Bornholm	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Hele Landet	12	7	33	5	2	2	1	1	6	5	1	22	23	7	1	1
Differens	+ 6	+ 2	+ 33	+ 4	÷ 20	÷ 21	÷ 6	0								

endnu den mest udbredte »Sort« (40 pCt. af Svarene), medens det paa Øerne spiller en betydelig mindre Rolle (11 pCt. af Svarene). Det maa dog erindres, at der under Benævnelsen »Gammel dansk« foruden virkeligt »Landbyg« sikkert ogsaa gaar en Del mere eller mindre blandede Prøver af Chevallier-Byg og andre Sorter. Goldthorpe-Bygget dyrkes kun i enkelte Egne, særlig paa Lolland-Falster og paa Langeland, og Erh. Frederiksens Krydsningsbyg er endnu mindre udbredt. Besvarelserne paa Spørgsmaal b er for Prentice-Byggets Vedkommende sammenstillede i de 3 sidste Kolonner i Tabel 5. Det fremgaar af denne, at Tystofte Prentice-Byg allerede i 1905 havde vundet betydelig Udbredelse paa Øerne, især

paa Sjælland og paa Lolland-Falster. Lyngby Prentice-Byg var dog endnu, efter dette Materiale at dømme, i 1905 den mest udbredte rene Prentice-Stamme, medens Svaløfs Prinsesse-Byg kun opgives fra nogle Steder paa Lolland-Falster og Fyn.

Tabel 7. Oversigt over, hvilke Bygsorter der i 1892 dyrkedes almindeligst i Landets forskellige Egne.

Landsdel	Antal Besvarelser lydende paa					
	Prentice-Byg	Chevallier-Byg	»Gammel dansk« Byg	Ole Hendriks Byg	Annat-Byg	Imperial-Byg
Nordjylland	0	1	5	0	0	0
Vestjylland	0	2	4	0	0	0
Midtjylland	0	2	6	0	0	0
Østjylland	3	7	11	0	0	1
Fyn, Langeland, Ærø	4	6	4	1	0	1
Sjælland, Samsø	3	16	15	0	1	1
Lolland, Falster, Møen	5	3	1	0	0	0
Bornholm	0	2	1	0	0	0
Hele Landet	15	39	47	1	1	3
pCt. af det samlede Antal Besvarelser for						
{ Jylland ...	7	29	62	0	0	2
{ Øerne	19	42	33	1½	1½	3
{ Hele Landet	14	37	44	1	1	3

I Aaret 1892, da lignende Spørgsmaal rettedes til ca. 250 Landmænd i alle Landets Egne, var Forholdet mellem Sorterne et ganske andet (se Tabel 7). Prentice-Bygget var da endnu lidet udbredt, idet kun 7 pCt. af Svarene fra Jylland og 19 pCt. af Svarene fra Øerne lød paa denne Sort. Paa Øerne var Chevallier-Bygget den mest udbredte Sort (42 pCt. af Svarene); noget mindre udbredt var denne Sort i Jylland (29 pCt. af Svarene), mest i Østjylland. Det »gamle danske« Byg var den mest udbredte »Sort« i Jylland (62 pCt. af Svarene), men spillede ogsaa paa Øerne, især uden for Maltbygegnene, en betydelig Rolle (33 pCt. af Svarene).

Det er altsaa meget betydelige Forandringer, der er foregaaede paa dette Omraade i Løbet af godt en halv Snes Aar, og der kan ingen Tvivl være om, at en af Hovedaarsagerne

til den Forandring, der er foregaaet, er den Virksomhed, der udfoldedes af Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Maltbyg- og Hvedeudvalg. I de senere Aar har Landboforeningernes Virksomhed, dels med Fremavl af Saasæd, dels med lokale Markforsøg, spillet en stor Rolle; uden disse vilde en ny Stamme som Tystofte Prentice-Byg ikke have kunnet vinde Udbredelse saa hurtigt, som Tilfældet har været. En Sammenligning af Tabel 5 med Tabel 7 viser jo en meget stærk Fremgang af Prentice-Bygget paa de ældre Sorters Bekostning, og at denne Fremgang vil blive fortsat, viser Tabel 6, i hvilken Svarene paa Spørgsmaalene c og d er sammenstillede. Denne Tabel viser, at alle Prentice-Stammer, men særlig Tystofte Prentice, i 1905 vandt Udbredelse, medens Chevallier-Byg, »Gammel dansk« Byg og Goldthorpe-Byg var i tilsvarende Tilbagegang.

II. Vejrforholdene i Aarene 1886—1906.

Aarsagen til de stærke Svingninger i Foldudbyttet fra Aar til Aar maa hovedsagelig søges i Vejrforholdene. Dette gælder især, naar man betragter det gennemsnitlige Udbytte for et større Omraade, medens Udbyttet i det enkelte Landbrug ogsaa kan variere af andre Grunde, f. Eks. forskellig Jordbund i forskellige Skifter, forskellig Gødskning, Saatid o. s. v. Tabel 8 giver en Oversigt over det aarlige Udbytte af Kærne og Halm af det toradede Byg paa Forsøgsmarkerne. Tallene er »Markgennemsnit«, beregnet paa den Maade, at der er taget Gennemsnit af alle Parceller med toradet Byg i Marken.

Det toradede Byg har fra gammel Tid Ord for at være en Afgrøde, der er særlig følsom for Sommertørke, og Tabel 10 viser Rigtigheden heraf for Forsøgsmarkernes Vedkommende. I denne Tabel er der Afdelinger for de tre Sommermaaneder Maj, Juni og Juli. For nu f. Eks. at finde Afhængigheden mellem Bygafgrødens Størrelse paa Forsøgsmarken ved Tystofte og Nedbøren i Maj Maaned, er Forsøgsaarene delt i tre lige store Grupper, eftersom Nedbøren ved Tystofte i Maj har været stor, middelstor eller lille, og for hver af disse Grupper er det gennemsnitlige Kærne- og Halmudbytte saa beregnet og opført i Tabellen. Paa tilsvarende Maade er Tallene for Lyngby, Askov

Sandmark og Askov Lermark i Maj og ligeledes for alle fire Forsøgsmarker i Juni og Juli beregnede. De ved Beregningerne anvendte Udbyttetal er de i Tabel 8 opførte Markgennemsnit; Forsøgsmarkerne ved V. Hassing er her som i de fleste følgende

Tabel 8. Markgennemsnit for Forsøgsmarkerne.

Aar	Ctn. Kærne pr. Td. Ld.						Ctn. Halm pr. Td. Ld.					
	Tystofte	Lyngby	Askov Lermark	Askov Sandmark	V. Hassing Lermark	V. Hassing Sandmark	Tystofte	Lyngby	Askov Lermark	Askov Sandmark	V. Hassing Lermark	V. Hassing Sandmark
1886	35.7	—	25.9	—	—	—	45.3	—	37.2	—	—	—
1887	34.4	—	25.1	—	—	—	37.4	—	26.7	—	—	—
1888	27.9	—	24.3	—	—	—	43.6	—	43.2	—	—	—
1889	22.6	—	19.8	9.2	—	—	24.1	—	26.7	14.4	—	—
1890	30.3	—	23.0	12.0	—	—	47.7	—	40.0	18.4	—	—
1891	32.4	—	28.9	13.3	—	—	50.2	—	37.3	16.0	—	—
1892	34.3	—	31.1	16.8	—	—	52.5	—	46.2	25.2	—	—
1893	18.6	8.6	20.8	8.4	—	—	27.2	23.2	29.8	13.0	—	—
1894	28.3	22.5	23.9	13.0	—	8.9	38.2	32.3	46.1	19.8	—	19.2
1895	25.8	19.7	22.8	11.6	—	15.1	29.8	29.3	33.0	18.4	—	30.3
1896	24.1	27.4	20.4	9.3	16.6	6.8	30.7	37.4	34.4	16.7	27.6	11.4
1897	23.8	21.1	21.6	9.3	19.8	7.8	41.7	30.3	29.0	13.4	35.9	12.3
1898	28.3	27.7	28.1	9.4	—	—	47.5	47.8	37.7	21.5	—	—
1899	30.1	21.2	21.6	—	8.1	11.0	42.6	24.2	26.7	—	15.9	17.7
1900	36.9	24.7	20.5	—	—	8.8	47.7	35.7	27.1	—	—	19.3
1901	26.2	20.9	19.0	—	—	9.8	48.2	39.8	26.3	—	—	16.5
1902	36.1	23.9	21.0	—	28.6	15.9	54.7	41.6	31.0	—	52.0	26.4
1903	34.4	18.9	22.5	—	—	19.3	40.6	26.4	32.8	—	—	28.6
1904	31.3	21.2	19.9	—	22.1	17.0	38.5	27.0	20.5	—	35.1	25.6
1905	32.2	19.6	12.7	—	—	—	35.1	30.4	18.6	—	—	—
1906	30.6	30.4	31.5	—	—	10.4	33.2	41.0	53.0	—	—	25.4
Gennsnit.	29.7	22.0	23.1	11.2	19.0	12.0	40.8	33.3	33.5	17.3	33.3	21.2

Tabeller udeladte, dels fordi nogle af Aarene mangler, dels fordi Tallene fra disse Marker i det hele er overordentlig uregelmæssige. Udførlige Tabeller over de klimatologiske Forhold paa Forsøgsstationerne i Tiden fra September 1894 til August 1904 findes i 19. Beretning*). For Tiden indtil August 1894 kan Sommermaanedernes Middeltemperatur og Nedbørsummer paa Forsøgsstationerne f. Eks. findes i 4. Beretning,

*) Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 14. Bind, Side 121—124.

Tabel 1—2*). For Aarene 1904—1906 giver Tabel 9 de nødvendige Oplysninger.

Tabel 9. Sommermaanedernes Middeltemperaturer og Nedbørsummer paa Forsøgsstationerne i Aarene 1904—1906.

Maaned	Aar	Middeltemperatur i C.°						Nedbørsummer i Mm.					
		Tystofte	Lyngby	Askov	Tylstrup	Aakirkeby	Abed	Tystofte	Lyngby	Askov	Tylstrup	Aakirkeby	Abed
April	1904	6.8	6.2	6.7	5.5	4.7	7.0	39.0	45.8	80.0	78.0	59.5	40.9
	1905	4.2	3.4	3.8	3.2	3.2	4.2	48.2	52.8	57.6	72.8	41.0	44.1
	1906	6.0	7.3	6.5	6.2	7.4	7.8	23.0	14.8	33.8	26.8	9.9	20.7
Maj	1904	10.4	10.2	9.0	9.4	8.4	10.1	45.4	61.5	40.0	53.5	36.8	43.1
	1905	12.3	12.3	12.0	10.8	10.3	12.0	16.4	10.8	17.7	37.1	27.8	55.6
	1906	12.4	13.2	12.3	11.4	11.1	12.8	30.9	28.7	62.2	37.9	47.8	33.8
Juni	1904	14.7	14.8	13.8	13.2	13.4	14.2	38.8	35.1	29.8	33.8	56.8	38.1
	1905	16.7	16.8	16.1	15.8	15.3	17.2	64.8	64.8	64.0	35.9	23.4	34.3
	1906	15.9	15.3	14.9	15.5	13.5	15.1	44.2	47.7	25.3	20.8	69.7	56.6
Juli	1904	16.9	16.9	16.7	15.4	16.0	16.8	33.0	25.5	6.5	3.0	7.6	29.8
	1905	17.8	17.4	16.7	16.1	16.2	18.1	66.8	49.9	95.5	37.7	141.2	54.1
	1906	17.8	16.1	16.2	15.8	15.8	16.7	32.0	51.1	27.8	34.9	42.5	42.9
August	1904	16.8	15.9	15.7	14.4	15.2	15.8	46.8	28.7	50.6	70.8	33.0	39.0
	1905	16.8	15.9	15.4	14.8	15.5	16.8	94.4	178.8	126.6	135.4	166.7	65.8
	1906	16.7	15.6	16.0	15.0	15.0	16.8	70.4	122.8	102.8	84.0	109.8	60.0

Ser man paa de tre Rækker Gennemsnitstal i Tabel 10, vil man finde, at Kærneudbyttet er mest afhængigt af Nedbøren i Maj Maaned. Forskellen mellem de fugtigste og tørreste Aar er 4.2 Ctn. Kærne pr. Td. Ld. Mindre (2.1 Ctn.) er Forskellen i Juni Maaned, og for Juli Maanedes Vedkommende kan der slet ikke paavises nogen Sammenhæng mellem Kærneudbytte og Nedbør. Tallene fra de enkelte Forsøgsmarker maa siges at være udmærket overensstemmende, fraregnet enkelte Uregelmæssigheder, der ikke kunde ventes undgaede. Værd at mærke er det, at Kærneudbyttet paa Forsøgsmarken ved Tystofte er mindre afhængigt af Nedbøren i

*) Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 8. Bind, Side 168—171.

Maj end Kærneudbyttet paa de andre Forsøgsmarker. Hvad Halmudbyttet angaar, viser Gennemsnitstallene, at dette i høj Grad afhænger af Nedbøren i Maj og Juni, hvorimod Nedbøren i Juli ogsaa her synes at være af ringe Betydning.

Tabel 10. Oversigt over Bygafgrødens Afhængighed af Nedbøren i Sommermaanederne.

(Aarene er ordnede i tre Grupper, saaledes at f betyder de fugtigste, m de middelfugtige og t de tørreste.)

Maaned	Station	Nedbørsum i Mm.			Avlet Ctn. Kærne pr. Td. Ld.			Avlet Ctn. Halm pr. Td. Ld.			Antal Aar		
		f	m	t	f	m	t	f	m	t	f	m	t
Maj	Tystofte.....	64	30	18	30.0	29.0	29.2	43.8	39.8	37.8	7	7	7
	Lyngby.....	68	31	15	23.8	24.6	18.6	35.8	36.9	28.0	5	4	5
	Askov Lermark...	76	44	26	26.4	22.4	20.4	38.2	31.4	30.8	7	7	7
	Askov Sandmark..	82	53	25	13.2	11.5	9.0	21.1	17.5	15.0	3	4	3
	Gennemsnit ..	73	40	21	23.5	21.9	19.3	34.7	31.8	27.9	6	6	6
Juni	Tystofte.....	82	39	20	30.9	29.6	28.7	46.0	38.7	37.6	7	7	7
	Lyngby.....	83	42	27	21.4	24.5	20.6	34.7	36.8	29.5	5	4	5
	Askov Lermark...	88	49	15	25.8	21.8	22.6	39.2	31.2	30.0	7	7	7
	Askov Sandmark..	106	42	14	13.1	10.5	10.8	22.2	17.0	14.6	3	4	3
	Gennemsnit ..	90	43	19	22.7	21.5	20.6	35.5	30.8	27.9	6	6	6
Juli	Tystofte.....	89	53	31	29.8	29.5	30.4	42.7	36.7	42.9	7	7	7
	Lyngby.....	105	54	34	23.1	20.5	22.1	35.1	33.1	31.8	5	4	5
	Askov Lermark...	131	65	27	22.8	23.0	23.9	33.4	33.5	33.5	7	7	7
	Askov Sandmark..	151	76	31	12.8	10.0	11.8	17.8	17.2	18.8	3	4	3
	Gennemsnit ..	119	62	31	21.8	20.8	22.1	32.8	30.1	31.8	6	6	6

I Tabel 11 er paa tilsvarende Maade givet en Oversigt over Bygafgrødens Afhængighed af Temperaturen, og Gennemsnitstallene for de tre Maaneder viser, at Kærneudbyttet er størst, naar Middelttemperaturen er lav. Paa de Aar, der har den varmeste, og de Aar, der har den koldeste Maj, er der en Forskel i Kærneudbytte paa 1.8 Ctn.; for Juni er det tilsvarende Tal 2.9 og for Juli 3.7 Ctn. Det kan dog næppe antages, at det er den lave Middelttemperatur, der i og for sig er gunstig for Bygget, men med den lavere Temperatur følger der gennemgaaende større relativ Luftfugtighed og mindre For-

dampning fra Jorden og fra Planterne, saa at ogsaa Tallene i Tabel 11 nærmest maa opfattes som Bevis paa Fugtighedens Betydning for Bygget. En Betragtning af Tallene for Halmudbyttet i Tabel 11 giver ganske samme Resultat. Forskellen

Tabel 11. Oversigt over Bygafgrødens Afhængighed af Temperaturen i Sommermaanederne.

(Aarene er ordnede i tre Grupper, saaledes at v betyder den varmeste, m den middelvarme, k den koldeste Tredjedel.)

Maaned	Station	Middeltemperatur i C. ^o			Avlet Ctn. Kærne pr. Td. Ld.			Avlet Ctn. Halm pr. Td. Ld.			Antal Aar		
		v	m	k	v	m	k	v	m	k	v	m	k
Maj	Tystofte.....	12.5	11.2	9.8	28.9	27.8	32.5	37.0	39.7	45.7	7	7	7
	Lyngby.....	12.8	11.2	9.8	21.9	23.1	21.2	33.4	31.7	35.1	5	4	5
	Askov Lermark...	12.3	10.4	9.8	21.6	23.6	24.0	32.9	35.6	31.9	7	7	7
	Askov Sandmark..	12.9	10.6	9.8	10.9	11.0	11.9	17.1	17.3	19.3	3	4	3
	Gennemsnit ...	12.5	10.9	9.8	20.8	21.4	22.4	30.1	30.9	33.0	6	6	6
Juni	Tystofte.....	16.9	14.8	13.9	27.0	30.9	31.3	34.2	41.1	47.1	7	7	7
	Lyngby.....	16.4	15.1	14.5	22.5	20.1	23.0	32.6	30.7	36.1	5	4	5
	Askov Lermark...	15.7	14.1	13.2	21.7	22.5	25.0	30.8	30.7	39.5	7	7	7
	Askov Sandmark..	16.7	14.0	12.8	9.8	11.6	12.7	14.8	17.9	21.7	3	4	3
	Gennemsnit ...	16.4	14.5	13.6	20.1	21.8	23.0	28.1	29.8	36.1	6	6	6
Juli	Tystofte.....	18.3	16.7	15.0	28.1	29.9	31.2	38.5	38.0	45.0	7	7	7
	Lyngby.....	18.3	17.0	15.2	20.1	21.7	24.1	31.4	30.0	37.2	5	4	5
	Askov Lermark...	16.9	15.7	13.9	19.8	24.3	25.2	28.8	33.2	38.3	7	7	7
	Askov Sandmark..	16.9	15.3	13.6	10.2	10.9	12.7	16.8	15.7	21.7	3	4	3
	Gennemsnit ...	17.6	16.2	14.4	19.9	21.7	23.3	28.9	29.6	35.8	6	6	6

i Halmudbytte mellem de Aar, der har den koldeste, og de Aar, der har den varmeste Maj, er 2.9 Ctn. pr. Td. Ld.; for Juni er det tilsvarende Tal 8.0 Ctn. og for Juli 6.9 Ctn. pr. Td. Ld.

Byggets Trang til Vand belyses ogsaa ganske godt af et lille Forsøg med Vanding af Bygmarken, der i den tørre Sommer 1903 blev foretaget paa Forsøgsmarken ved Lyngby. Maj Maaned havde været meget tør (Nedbør kun 12.6 Mm.), og den 4. og 8. Juni vandedes da hver tredje Parcel i Marken med 500 Tdr. Vand pr. Td. Ld. hver Gang, i alt 1000 Tdr.

Vand pr. Td. Ld. Den 13. og 17. Juni faldt der henholdsvis 13.^s og 23.¹ Mm. Regn og senere flere mindre Byger, men desuagtet var der tydeligt Udslag for Vandingen, og dette holdt sig lige til Høst. Som Tabel 12 viser, gav de vandede Parceller gennemsnitlig 5.¹ Ctn. Kærne og 4.^s Ctn. Halm mere end de ikke vandede, og ogsaa Kvaliteten af den høstede Kærne var bedre fra de vandede end fra de ikke vandede Parceller.

Tabel 12. Forsøg med Vanding af Bygmarken, foretaget paa Forsøgsmarken ved Lyngby 1903.

Behandlingsmaade	Antal Parceller	Avlet Ctn. pr. Td. Ld.		Vægt af	
		Kærne	Halm	1 Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.
Vandet	44	23. ¹	29. ^s	180	43. ^s
Ikke vandet	88	18. ^o	25. ^s	176	40. ^s
Mere for vandet		5. ¹	4. ^s	4	2. ^s

Da Vejrforholdene saaledes er af overordentlig stor Betydning for Byggets Udvikling, og da de forskellige Bygsorter, som vi senere skal se, synes at paavirkes i noget forskellig Grad deraf, vil det være nødvendigt i korte Træk at gennemgaa Vejrforholdene i de 21 Aar, i hvilke Forsøgene er foretagne. Som Grundlag for den følgende Oversigt er hovedsagelig benyttet Indledningerne til de aarlige Beretninger fra Statens statistiske Bureau om Høstens Udfald.

1886. Foraaret indtraadte sent, og Jorden var meget fugtig, hvorfor Vaarsæden gennemgaaende blev sent saet. Spiringen var god, og Slutningen af Maj var varm og passende fugtig, saa at Sæden ved Juni Maanedes Begyndelse stod godt. Fra Begyndelsen af Juni til Midten af Juli var Vejret tørt og køligt, kun afbrudt af enkelte Byger hist og her, og Sædens Udvikling hemedes i denne Periode betydeligt. I Midten af Juli faldt der overalt rigelig Regn, der gjorde god Virkning, men Vejret vedblev at være køligt til midt i August, da det blev varmt og holdt sig saaledes hele September igennem. Som Følge af den kolde Sommer indtraf Høsten sent, men i det gode Høstvejr blev Sæden indbjærget i god Tilstand. Bygget gav overalt omtrent en Middelhøst af god Kvalitet.

1887. I April Maaned var Vejret gunstigt for Saaningen, saa at Vaarsæden blev lagt tidligt i bekvem Jord og spirede godt. I Maj var Vejret fortræffeligt, om end noget køligt, og ved Begyndelsen af Juni stod Vaarsæden overalt lovende. Men saa indtraf en tør Periode, der vedvarede til noget ind

i Juli, og som var ledsaget af stærk Blæst, der yderligere udtørrede Jorden. I denne Periode fik Vaarsæden et Knæk, der vanskeligt kunde forvindes, og Markerne overgroedes af Ukrud. En Ugestid ind i Juli indtraf der endelig Regn Landet over i Forbindelse med Varme, og Juli Maaned igennem faldt der jævnlig Tordenbyger. I August var Vejret gennemgaaende meget gunstigt for Høsten, og Bygget indhøjgedes i fortrinlig Tilstand. Udbyttet blev paa Øerne snarest over en Middelhøst, i Jylland derimod betydeligt herunder; Kvaliteten var god, særlig paa Øerne.

1888. April var usædvanlig kold og meget regnfuld, ja i Maanedens første Halvdel faldt der endogsaa af og til Sne. Ogsaa Maj var gennemgaaende kold, og den meste Vaarsæd blev først saet i sidste Halvdel af denne Maaned. Første Halvdel af Juni var usædvanlig kold og meget regnfuld, medens den sidste Halvdel af Maaneden bragte varmt og smukt Vejr. Juli og August, dog særlig den første, var gennemgaaende kolde og regnfulde, og først lidt ind i September blev Vejret gennemgaaende varmere og mere tørt. I den fugtige Sommer groede Vaarsæden stærkt til, men af Mangel paa Varme og Sollys forsinkedes Modningen, saa at Byghøsten først indtraf i sidste Halvdel af August og foregik under særdeles vanskelige Forhold. Bygget gav for hele Landet lidt under en Middelhøst af knap middelgod Kvalitet.

1889. Foraaret kom tidligt, og Vaarsæden blev rettidig saet i bekvem Jord og spirede godt. Maj Maaned bragte imidlertid en usædvanlig stærk Varme i Forening med Tørke, og da dette Vejrlig vedblev Juni Maaned igennem, hemmedes Sæden i sin Udvikling, Straaet blev kort og Kærnen lille. Da Varmen og Tørken fortsattes endnu i den første Del af Juli, fremskyndedes Sædens Modning stærkt; men sidste Halvdel af Juli var regnfuld og kølig, og ogsaa i August var Vejret ustadigt, i Maanedens sidste Halvdel endogsaa overordentlig regnfuldt. Den ualmindelig tidligt begyndte Høst trak derfor længe ud og var meget vanskelig. Bygget gav i hele Landet betydeligt under en Middelhøst, for Jyllands Vedkommende endogsaa det mindste Udbytte i den her omhandlede 21-aarige Periode. Kvaliteten var omtrent middelgod.

1890. Foraaret kom tidligt, og Vejret var i April, trods nogen Afbrydelse ved Regn, gunstigt for Saaningen, der foregik tidligt. Spiringen var god. Begyndelsen af Maj bragte stærk Varme, men i Slutningen af Maaneden blev Vejret køligt, og saavel Juni som Juli og August Maaneder igennem var Vejret gennemgaaende ualmindelig koldt og regnfuldt. Vaarsæden udviklede sig stærkt, men gik de fleste Steder hurtigt i Leje, hvorfor Kærneudviklingen mange Steder blev mindre god. Høsten indtraf sent og var besværlig og langvarig i det regnfulde Vejr. I første Halvdel af September var Vejret imidlertid smukt, og største Delen af Vaarsæden indhøjgedes i denne Periode i god Tilstand. Bygget gav i hele Landet noget over en Middelhøst baade i Mængde og Kvalitet.

1891. Foraaret indtraadte sent, men i sidste Halvdel af April og i Maj var Vejret gunstigt, og Vaarsæden spirede og udviklede sig godt. Forsommeren var i de fleste Egne af Landet temmelig tør; Sommeren holdt sig gennemgaaende kølig, og i Slutningen af Juli begyndte en voldsom og vedholdende Regnperiode, der vedvarede hele August Maaned igennem og et godt Stykke ind i September. Den sent indtraadte Høst var derfor til at begynde med meget vanskelig, men noget ind i September blev Vejret mere tørt og blæsende,

hvorved Sæden kom nogenlunde godt i Hus. Bygget gav for Landet i det hele lidt over en Middelhøst af jævn god Kvalitet.

1892. Foraaret indtraadte tidligt, og første Halvdel af April var usædvanlig varm; derefter fulgte en kold Periode med Nattefrost, som varede til Midten af Maj. Vaarsæden blev gennemgaaende tidligt saaet i bekvem Jord og spirede godt, men trykkedes derefter stærkt af Kulden. Slutningen af Maj bragte atter usædvanlig varmt Vejr, hvorved Vaarsæden igen blev ophjulpen, og da Juni Maaned var meget regnfuld, udviklede den sig særdeles frodigt. Juni og Juli Maaneder var begge gennemgaaende kølige, Juli overvejende tør. I August blev Vejret noget varmere, men antog snart en meget ustadig Karakter, som det beholdt til Udgangen af September. Den sent indtraadte Høst var derfor ret besværlig. Bygget gav i hele Landet betydelig over en Middelhøst, hvad Mængden angik, og Kvaliteten var gennemgaaende ret god.

1893. Foraaret indtraadte tidligt. Første Halvdel af April var forholdsvis mild, hvorimod Vejret i Slutningen af Maaneden var koldt og blæsende. Vejret, som fra April Maanedes Begyndelse havde været tørt, vedblev fremdeles at holde sig saaledes gennem Maj og Juni Maaneder, af hvilke den første tilmed var meget varm. Vaarsæden spirede under disse Vejrforhold daarligt og udviklede sig svagt og uensartet. Juli var atter meget varm, men bragte ikke saa lidt Regn i Form af Byger, der i mange Egne af Landet i høj Grad ophjalp Sæden. Høsten kom tidlig, og Vejret var hele August igennem fortrinligt, hvorfor Høsten foregik let og hurtigt. Bygget gav i hele Landet et meget lille Udbytte, for Øernes Vedkommende endogsaa betydelig mindre end noget andet Aar i den her omhandlede Periode. Kvaliteten var omtrent middelgod.

1894. Foraaret kom tidligt og var usædvanlig varmt gennem hele Marts og April og i første Halvdel af Maj. Vaarsæden blev tidligt saaet i bekvem Jord og spirede godt. Sidste Halvdel af Maj og første Del af Juni var meget kold med heftige Regnskyl og en Del Nattefrost. Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli bragte atter stærk Varme, hvorimod Vejret i den øvrige Del af Juli holdt sig køligere med hyppige og stærke Regnbyger. August var kold og meget regnfuld, hvorfor Høsten var meget vanskelig. Bygget gav for hele Landet omtrent en Middelhøst af middelgod Kvalitet.

1895. Vejret var i Marts og April raakoldt, i Marts og de første Dage af April med megen Regn, medens Resten af April var tør. Ved Slutningen af April blev Vejret mildere, og i Maj Maaned var det gennemgaaende mildt med rigelig Regn i Midten af Maaneden hele Landet over. Den sent saadede Vaarsæd spirede derfor godt og stod ved Maj Maanedes Udgang ret lovende. Med Juni Maaned begyndte imidlertid atter en langvarig tør Periode, som i mange Egne fortsattes helt ind i Juli og hemmede Bygget stærkt i Væksten. I Juli Maaned blev Vejret køligt og blæsende, og henimod Maanedens Midte blev det bygefuldt; senere indtraadte vedholdende Regnvejr, der varede til Midten af August og skadede Sæden meget. Fra Midten af August til Midten af September var det gennemgaaende gunstigt for Høsten, om end der faldt en Del Byger. Bygget gav i Jylland og paa Fyn lidt over en Middelhøst, paa Sjælland og Lolland-Falster en Del derunder.

1896. Foraaret begyndte sidst i Marts, men April var for største Delen kold og regnfuld, saa at den tidligt begyndte Saaning af Vaarsæden først blev

tilendebragt sent. Maj var forholdsvis varm og overvejende tør, dog i Slntningen af Maaneden med en Del Regn, der gjorde god Nytte. Juni og Juli bragte stærk Sommervarme i Forening med tørt Vejr; kun i de første Dage af Juli faldt der hist og her Byger. Høsten begyndte tidligt og foregik gennemgaaende under ret gunstige Vejrforhold. Bygget gav i hele Landet betydeligt over en Middelhøst baade i Mængde og Kvalitet.

1897. Marts Maaned var mild og meget regnfuld; i April og første Uge af Maj var Vejret køligt med en Del Regn, hvorimod den sidste Del af Maj var varm og tør og Juni ganske usædvanlig tør. I April og Maj, ja mange Steder helt ind i Juni, indtraf der, navnlig i Jylland, megen Nattefrost. Ogsaa Juli var tør, og den langvarige Sommertørke hemmede Vaarsædens Udvikling, saa at den blev tynd og kort i Straaet. I August var Vejret meget regnfuldt, hvad der i høj Grad besværliggjorde Høsten. Bygget gav i hele Landet langt under Middelhøst baade i Henseende til Mængde og Kvalitet.

1898. Hele Foraaret var koldt og raat med stor Nedbør og kun ganske faa Solskinsdage, og da Jorden allerede fra Vinteren af var stærkt vandfyldt, var Foraarsarbejdet besværligt, og den meste Vaarsæd blev saaet sent og i mindre bekvem Jord. Endnu Juni Maaned var koldere end normalt og bragte rigelig Nedbør. Juli Maaned var forholdsvis tør, men usædvanlig kold og med megen Blæst. August bragte endelig varmt og solklart Vejr, der vedvarede i September, saa at den sent indtraadte Høst tilendebragtes under gunstige Forhold. Bygget gav for Landet i det hele knap en Middelhøst; kun paa de lettere Jorder var Udbyttet snarest over en saadan.

1899. Sidste Halvdel af Marts var kold med stærk Frost og megen Sne. April bragte omtrent normal Temperatur og noget over normal Nedbør; Begyndelsen af Maj var kold og bragte en Del Nattefrost; senere i Maaneden var Temperaturen lidt over det normale. Nedbøren var i Maj omtrent normal. Juni gav omtrent normal Temperatur, medens Juli og første Halvdel af August var usædvanlig varme. Hele Sommeren var abnormt tør, hvorfor Høsten indtraf tidligt. Høstvejret var ualmindelig gunstigt. Bygget gav for Landet i det hele knap en Middelhøst og forholdsvis mindst paa de daarlige Jorder.

1900. April og Maj var raakolde og stormende med megen Nattefrost, særlig i anden Uge af Maj, og Vaarsæden blev derfor gennemgaaende sent saaet. Maj var gennemgaaende temmelig tør, og ogsaa Juni Maanedes tre første Uger bragte for ringe Nedbør. I sidste Uge af Juni kom der rigelig Regn, og Juli og August Maaned igennem var Vækstforholdene gunstige med rigelig Nedbør og passende Varme. Kornhøsten faldt sent og sinkedes en Del af Regn, ligesom den besværliggjordes derved, at den meste Sæd var gaet i Leje. Bygget gav for hele Landet omtrent en Middelhøst, forholdsvis lidt bedre i Jylland end paa Øerne.

1901. Marts Maaned var kold og Jorden meget vaad fra Vinteren af, saa at Foraarsarbejdet først kunde begynde sent. April var mild med rigelig Nedbør i de fleste Egne af Landet. V. Hassing fik dog mindre Regn end normalt. Ogsaa i Maj var Temperaturen over Middel, og Nedbøren var tilstrækkelig, om end de fleste Steder noget under Normalen; V. Hassing fik dog mere Regn end normalt for denne Maaned. Den sent saaede Vaarsæd spirede derfor gennemgaaende godt, men standsedes atter i Væksten af en kold Periode

i Slutningen af Maj. Hele Juni Maaned igennem var Vejret køligt, og Nedbøren var i denne Maaned langt over det normale. Saa indtraadte der imidlertid et Omslag i Vejret, og Juli og August var gennemgaaende meget varme med ringe Nedbør. I denne varme Periode udviklede Sæden sig til at begynde med overordentlig frodigt, men senere kom den mange Steder til at lide af Vandmangel og modnedes hurtigere end ønskeligt. Foldudbyttet af Byg blev paa Øerne betydelig under det normale, i Jylland omtrent normalt. Høsten tilendebragtes i August under gode Vejrforhold, men Kvaliteten blev dog ikke synderlig god.

1902. I Marts var Vejret mildt med betydelig Nedbør, og den stærkt vandfyldte Jord umuliggjorde en tidlig Begyndelse af Foraarsarbejdet. April var kold med usædvanlig mange Frost dage og ringe Nedbør; Maj var usædvanlig kold med megen Nattefrost og meget stor Nedbør. Det kolde Foraarsæd sinkede Foraarsarbejderne, saa at Vaarsæden gennemgaaende blev saadet sent, og Spiringen blev mindre god. I Juni var Middelttemperaturen gennemgaaende kun lidt under det normale, men dette skyldtes hovedsagelig nogle varme Dage i Maanedens sidste Del; anden og især tredje Uge var derimod kold. Nedbøren var meget vekslende fra Sted til Sted, men gennemgaaende dog under Normalen. Af Forsøgsstationerne fik V. Hassing omtrent normal Nedbør, Askov en Del derover og Tystofte og Lyngby en Del derunder. Juli og August var begge meget for kolde, Juli med lille Nedbør (ved V. Hassing dog over Normalen), August med rigelig Nedbør. Vaarsæden udvikledes Sommeren igennem meget langsomt og modnedes sent, saa at Høsten først var tilendebragt i Slutningen af September. Høstvejret var i denne Maaned gennemgaaende godt, saa at Kvaliteten blev god. Udbyttet af Bygget blev paa Øerne betydeligt og i Jylland en Del over et Middelaars.

1903. Marts var usædvanlig mild og tør, saa at Foraarsarbejdet begyndte tidligt, og en Del Vaarsæd blev saadet allerede inden Maanedens Udgang. April bragte derimod koldt, raat og regnfuldt Vejr med mange Frost dage og mange Nedbørsdage. Saaningen forsinkedes herved meget, og det allerede saeede spirede langsomt. I Maanedens sidste Uge blev Vejret mildere og mere tørt, og Maj Maaned igennem var Vejret gennemgaaende varmt og tørt, og Sæden spirede og udviklede sig i denne Maaned godt. Juni Maaned bragte omtrent normal Varme og Nedbør. Juli Maanedes Middelttemperatur laa lidt under Normalen, og August var meget for kold. Nedbøren var i Juli gennemgaaende meget rigelig, men højst ulige fordelt. Af Forsøgsstationerne havde saaledes Lyngby under Normalen, Tystofte lidt og V. Hassing betydeligt derover; størst var Nedbøren dog ved Askov, hvor der i denne Maaned maalttes 171 Mm., medens den normale Regnmængde i denne Maaned for Askov er ca. 65 Mm. I August var Regnmængden hele Landet over meget stor, og dette fugtige Vejr fortsattes et godt Stykke ind i September, saa at den sent indtraadte Høst foregik under vanskelige Forhold. Høstudbyttet af Bygget blev hele Landet over meget stort, og Avlens Kvalitet var middelgod.

1904. Foraaret begyndte i sidste Uge af Marts, da Vejret var tørt og klart. April var meget mild og bragte i Jylland stor Nedbør, medens denne paa Sjælland var omtrent normal, ved Tystofte og paa Bornholm endogsaa en Del derunder. Temperaturen var i alle de følgende fire Maaneder omtrent normal, om end med varmere og koldere Perioder. I Juni var Regnmængden

betydelig under det normale (paa Bornholm dog omtrent normal); Juli var usædvanlig tør, især i Jylland, hvor Askov kun fik 6 og V. Hassing 3 Mm. Nedbør i denne Maaned. I August var Nedbøren noget rigeligere, men overalt betydelig under Normalen, hvilket især gælder Stationen ved Lyngby og Bornholm. Sædetiden var langvarig, især i Jylland, hvor den store Regnmængde i April sinkede Foraarsarbejdet, men Kornet spirede hurtigt, udviklede sig godt og modstod i en forbavsende Grad den tørre Sommers Indvirkning. Paa de lette Jorder led det dog selvfølgelig til Slut stor Skade, og selv paa de bedre Jorder foregik Modningen vel hurtigt. Skønt Vejret i August var noget ustadigt, foregik Høsten nogenlunde let, og Kornet blev af udmærket Kvalitet, i hvert Fald paa de bedre Jorder. Halmudbyttet var overalt lille, hvorimod Kærneudbyttet for hele Landet var betydeligt over Middel; i Jyllands magre Egne gav Aaret dog ogsaa af Kærne lidt under Middelhøst.

1905. Marts var mild med rigelig Nedbør; men i April blev Vejret koldt med ikke faa Frostdage og betydelig Nedbør, der for en Del faldt som Sne i Maanedens første Halvdel. Maj, Juni og Juli var usædvanlig varme, medens August havde omtrent normal Middeltemperatur. Nedbøren var i Maj overalt meget lille; i Juni var Nedbøren meget ulige fordelt i Landets forskellige Egne. Af Forsøgsstationerne fik Tystofte, Lyngby og Askov lidt over den normale Regnmængde, V. Hassing og Aakirkeby en Del derunder. I Juli var Regnmængden ligeledes meget ulige fordelt; saaledes fik Bornholm i denne Maaned en usædvanlig stor Nedbør, Tystofte en Del og Askov meget over det normale, medens Lyngby og V. Hassing fik en Del derunder. I August var Nedbøren overalt meget stor, især i Maanedens sidste Halvdel, og dette regnfulde Vejr fortsatte sig September Maaned igennem. Saaningen foregik i Landets tidlige Egne noget senere end sædvanligt, men Sæden spirede hurtigt og udviklede sig i Begyndelsen overalt lovende. Senere kom Dommen til at lyde meget forskelligt fra Landets forskellige Egne. Paa Øerne og i en Del af Jyllands frugtbare Egne vedblev Bygget at udvikle sig fortrinligt og gav over Middelhøst; i Nord- og Midtjylland derimod, hvor Regnen hele Sommeren igennem faldt meget sparsomt, og hvor Bygget blev ualmindelig stærkt angrebet af Bygfluellarver, blev Høstudbyttet derimod tarveligt baade i Mængde og Kvalitet.

1906. Sidste Halvdel af Marts var kølig. April var gennemgaaende mild med ringe Nedbør i de fleste Egne. Maj var gennemgaaende meget varm, især den første Halvdel af Maaneden; Nedbøren var under det normale paa Sjælland, og ogsaa V. Hassing fik mindre Regn end sædvanligt, Askov derimod lidt mere. Juni, Juli og August havde alle en Middeltemperatur lidt over det normale, hvilket navnlig skyldtes nogle særlig varme Perioder. Juni og Juli var gennemgaaende tørre, særlig for Jyllands Vedkommende. Askov fik saaledes i disse Maaneder ikke engang det halve af den normale Nedbør og V. Hassing kun lidt over Halvdelen heraf. I August var Nedbøren derimod meget rigelig og betydelig over Normalen. Vaarsæden blev gennemgaaende saet i rette Tid og spirede hurtigt og godt, og Udviklingen var overalt ualmindelig frodig indtil Midten af Juli, da Manglen paa Regn begyndte at gøre sig gældende, især i det nordlige Jylland. Skønt Vejrforholdene var urolige, blev Høsten dog næsten overalt indbjærget i Løbet af August i udmærket Tilstand.

Kærneudbyttet af Bygget blev for Landet i det hele over et Middelaars, og Kvaliteten var god.

III. Byggets Dyrkningsforhold paa Forsøgsmarkerne.

De sammenlignende Sortsforsøg med toradet Byg har i den forløbne Aarrække været foretagne paa Statens Forsøgsstationer ved Tystofte, Lyngby, Askov og Vester Hassing (i 1906 Tylstrup), for de to sidste Stationers Vedkommende baade paa Sandmarken og Lermarken. Fra 1904 har der endvidere været foretaget Forsøg i mindre Omfang paa de fra Forsøgsstationerne ved Tystofte og Lyngby ledede Filialstationer henholdsvis ved Abed (Lolland) og Aakirkeby.

Jordbundsforholdene paa Forsøgsmarkerne kan kortelig karakteriseres saaledes:

Tystofte: God lermuldet Jord med sandblandet Lerunderlag.

Abed: Temmelig stærk lermuldet Jord med Lerunderlag.

Lyngby: Let lermuldet Jord med stenet og sandblandet Lerunderlag.

Aakirkeby: Stærk, lidt kold, lermuldet Jord med stivt Lerunderlag.

Askov Lermark: Let lermuldet, noget kold Jord med stenet Lerunderlag.

Askov Sandmark: Meget let og tør, stenfri Sandjord med Sandunderlag.

Vester Hassing Lermark: Let lermuldet Jord med Lerunderlag.

Vester Hassing Sandmark: Meget let og tør, stenfri Sandjord (fint Sand) med Sandunderlag.

Tylstrup: Let sandmuldet Jord med Sandunderlag.

Forsøgsmarkerne ved Tystofte og Lyngby repræsenterer saaledes Øernes Middeljorder, medens Forsøgsmarkerne ved Abed og Aakirkeby repræsenterer de mere udprægede Lerjorder. Lermarkerne ved Askov og V. Hassing svarer til en stor Del af Jyllands bedre Jorder, og Sandmarkerne ved Askov, V. Hassing og Tylstrup er et godt Udtryk for meget store Sandjordsarealer i Vest-, Midt- og Nordjylland.

Som Tabel 8 viser, er de største Afgrøder af Byg gennemgaaende høstede paa Forsøgsmarken ved Tystofte, hvor der i

Gennemsnit af Aarene 1886—1906 er avlet ca. 30 Ctn. Kærne og 41 Ctn. Halm pr. Td. Ld. Paa Askov Lermark er Udbyttet i Aarene 1886—1906 betydelig mindre, ca. 23 Ctn. Kærne og 34 Ctn. Halm pr. Td. Ld. Paa Forsøgsmarken ved Lyngby er der i Gennemsnit af Aarene 1893—1906 høstet ca. 22 Ctn. Kærne og 33 Ctn. Halm, medens der i Gennemsnit af denne Aarrække paa Askov Lermark er avlet 22 Ctn. Kærne og 32 Ctn. Halm og ved Tystofte ca. 29 Ctn. Kærne og 40 Ctn. Halm. De gennemsnitlige Afgrøder paa Forsøgsmarken ved Lyngby og Askov Lermark er saaledes lige store. Paa V. Hassing Lermark er Udbyttet i de fem Aar, da det er vejet, gennemsnitlig en Del mindre end ved Lyngby og Askov. Paa Sandmarkerne ved Askov og V. Hassing er Kærneudbyttet kun omtrent halvt saa stort som paa Askov Lermark og ved Lyngby og Halmudbyttet kun lidt derover.

Driftsforholdene paa Forsøgsmarkerne har været noget varierende fra Sted til Sted og fra Aar til Aar, men i det hele svarende til almindelig god Praksis. Naar Forsøgsresultaterne skal kunne finde Anvendelse i det almindelige Landbrug, bør Forsøgsmarkerne med Hensyn til Sædskiye, Jordbehandling og Gødskning følge de almindelige Fremgangsmaader, og dette er ogsaa stadig tilstræbt; kun lægges der større Vægt paa, at hele Marken faar en ensartet Behandling og Gødskning. Før Gødningskørslen bliver Marken derfor inddelt i Smaastykker, i Reglen $\frac{1}{100}$ Td. Ld., og Gødningen til hvert saadant Stykke bliver afvejet eller afmaalt og omhyggelig fordelt over hele Stykket. I øvrigt behandles Markerne med de almindelige Redskaber og med Hestekraft. Ved Sædens Dækning maa der dog nødvendigvis gøres en Afvigelse herfra, da Sæden fra de forskellige Forsøgsstykker, der ligger op til hinanden uden Mellemrum, ved Brug af en almindelig Sæddækker vilde blive blandet. Sæden dækkes derfor enten med en særlig dertil konstrueret Haandharve, eller den nedpløjes til ca. 2 Tommers Dybde ved Hjælp af en lille Haandplov; den sidste Fremgangsmaade er i de senere Aar den mest benyttede. I begge Tilfælde løftes Redskabet op ved Grænsen mellem to Forsøgsstykker, saa at Blanding af Udsæden undgaas.

Paa Forsøgsmarken ved Tystofte har Bygforsøgene i nogle af Aarene været indlagte i to eller tre Marker; i 1887, 1889 og 1893 var der saaledes to, i 1890, 1894, 1895, 1896 og 1897 tre

Bygforsøg. Bygforsøget er hvert Aar indlagt i de saakaldte A-Marker, der drives i følgende 8-Marks Vekseldrift:

1. Havre.
2. Vikkehavre, gødet med 20,000 Pd. Staldgødning.
3. Rug.
4. Humle-Sneglebælg og Ital. Rajgræs.
5. Rug, gødet med 20,000 Pd. Staldgødning.
6. Roer, gødet med 40,000 Pd. Staldgødning.
7. Byg med Udlæg.
8. Kløver og Græs.

Bygget følger altsaa efter staldgødede Rodfrugter; i 1886, da Sædsiftet blev omlagt, blev Bygget dog saaet efter Brak, hvorpaa der om Efteraaret blev udført 12 Læs Staldgødning pr. Td. Ld. Til Roerne er der i Aarene 1903—1906 foruden Staldgødningen givet noget Chilisalpeter, i Aarene 1905—06 tilige Superfosfat. Til Bygget er der ikke givet Gødning af nogen Art undtagen i 1892, da der blev anvendt 100 Pd. Chilisalpeter som Overgødning (1886 se ovenfor). I de Aar, da der har været mere end eet Forsøg med Byg, er Forsøget foruden i A-Marken indlagt i et eller flere af de andre Sædsifter. I 1887 og 1889 er Forsøget saaledes indlagt i een, i 1894, 1895, 1896 og 1897 i to af de saakaldte B-Marker. Disse blev drevne i følgende 8-Marks Drift:

1. Hvede, gødet med 20,000 Pd. Staldgødning.
2. Byg.
3. Roer, gødet med 40,000 Pd. Staldgødning.
4. Byg.
5. Havre.
6. Kløver.
7. Kløver.
8. Renbrak.

I dette Sædsifte er der altsaa to Bygmarker, og i Aarene 1894—97 blev Bygforsøget indlagt i begge disse. I 1889 blev det indlagt efter Hvede, og i 1887 (da Sædsiftet endnu ikke var i Orden) efter Helbrak med 20,000 Pd. Staldgødning. Til Bygget er der heller ikke i disse Marker (bortset fra 1887) givet Gødning af nogen Art. I 1890 blev Bygforsøget indlagt dels i en af C-Markerne efter ugødet Bælgsæd, dels i den saakaldte »Mellemmark«, hvor Forfrugten ikke kendes; i den førstnævnte Mark fik Bygget ingen Gødning, i sidstnævnte Staldgødning og

Ajle. I 1893 endelig var Bygforsøget indlagt i en af de saakaldte D-Marker efter staldgødede Rodfrugter; Bygget var ogsaa her ugødet.

En Sammenligning af Udbyttet i A- og B-Markerne og navnlig efter de to forskellige Forfrugter i disse sidste er ikke uden Interesse. I Gennemsnit af de fire Aar 1894—97 har Bygget i A-Markerne efter Roer givet 26.⁹ Ctn. Kærne og 38.⁴ Ctn. Halm, i B-Markerne efter Roer 26.² Ctn. Kærne og 35.¹ Ctn. Halm, altsaa en Ubetydelighed mindre. Kendelig mindre er derimod Udbyttet i B-Markerne efter Hvede, nemlig 23.⁶ Ctn. Kærne og 31.⁹ Ctn. Halm pr. Td. Ld.

Paa Forsøgsmarken ved Lyngby har det normale Sædskitte i Bredemarken (»den gamle Forsøgsmark«) været følgende:

1. Rug, gødet med 200 Pd. 18 pCt. Superfosfat.
2. Kartofler, gødet med 30,000 Pd. Staldgødning.
3. Havre.
4. Roer, gødet med 40,000 Pd. Staldgødning.
5. Byg med Udlæg.
6. Kløver.
7. Kløver. Halvbrak.

I de senere Aar er der dog sket lidt Forandring i Sædskittet ved, at der er kommen en ny, ottende, Mark til, ligesom der i de senere Aar er gødet betydelig rigeligere med Kunstgødning. I 1893, da Marken overtoges til Forsøg, var Forfrugten Iatringødet seksradet Byg, og i 1894 ugødet Havre. Ellers er Bygget hvert Aar saaet efter staldgødede Roer, undtagen 1906, da det blev saaet i det sidst overtagne Skifte efter kunstgødede Ærter. I 1905 og 1906 har Bygforsøgene desuden været indlagte i Virummarken, i 1905 efter staldgødet Havre og i 1906 efter kunstgødede Hestebønner. Til Bygget er der (af Hensyn til Udlæget) i 1896, 1898 og 1899 givet Staldgødning, i 1899 tillige Superfosfat og Kainit. I 1894 blev der givet Superfosfat og Chilisalpeter, i 1895 Chilisalpeter og i 1904, 1905 og 1906 alsidig Kunstgødning. Da Forholdene altsaa har været noget varierende, er der i Tabel 13 givet en Oversigt over Forfrugt og Gødning. Mærkes maa det, at Roetoppen altid er fjærnet fra Marken straks efter Roernes Optagning om Efteraaret; dette er nødvendigt, fordi det er meget vanskeligt at faa Toppen jævnt fordelt og nedpløjet, hvad der atter vilde give Anledning til Ujævnheder i de følgende Afgrøder. Men Ernæringsforhol-

dene for den efter Roerne følgende Bygafgrøde bliver selvfølgelig ikke saa gode, som hvis Toppen blev nedpløjet paa Marken.

Tabel 13. Byggets Dyrkningsforhold paa Forsøgs-
marken ved Lyngby.

Aar	Forfrugt	Gødning til Forfrugten	Gødning til Bygget
I. Bredemarken.			
1893	6rd. Byg	Latrin	Ingen
1894	Havre	Ingen	200 Pd. 18 pCt. Superfosfat og 200 Pd. Chilisalpeter
1895	Roer	40,000 Pd. Staldgødning	200 Pd. Chilisalpeter
1896	do.	do.	16,000 Pd. Staldgødning
1897	do.	do.	Ingen
1898	do.	40,000 Pd. Staldgødning og 200 Pd. Chilisalpeter	16,000 Pd. Staldgødning, 100 Pd. 18 pCt. Superfosfat og 600 Pd. Kainit
1899	do.	40,000 Pd. Staldgødning	20,000 Pd. Staldgødning
1900	do.	do.	Ingen
1901	do.	do.	Ingen
1902	do.	do.	Ingen
1903	do.	50,000 Pd. Kompost	Ingen
1904	do.	40,000 Pd. Staldgødning	100 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 100 Pd. Chilisalpeter
1905	do.	do.	200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 100 Pd. Chilisalpeter
1906	Ærter	250 Pd. 18 pCt. Super- fosfat og 150 Pd. 37 pCt. Kaligødning	200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 100 Pd. Chilisalpeter
II. Virummarken.			
1905	Havre	20,000 Pd. Staldgødning	200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 100 Pd. Chilisalpeter
1906	Hestebønner	200 Pd. 18 pCt. Super- fosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 200 Pd. Chilisalpeter	200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 200 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 200 Pd. Chilisalpeter

For at undersøge, hvor stor Indflydelse Roetoppens Bortfjær-
nelse har, blev der i 1900 foretaget et lille Forsøg hermed,
idet Roetoppen i 4 Parceller blev nedpløjet, og i 4 dermed
afvekslende Parceller bortfjærnet. Forskellen blev meget stor,
idet der i Gennemsnit af de fire Parceller, hvor Roetoppen var
fjærnet, avledes 23.2 Ctn. Kærne og 36.1 Ctn. Halm pr. Td. Ld.,

men i de Parceller, hvor Roetoppen var nedpløjet, 27.^s Ctn. Kærne og 38.^s Ctn. Halm, altsaa 4.^s Ctn. Kærne og 2.^s Ctn. Halm pr. Td. Ld. mere. Det er altsaa navnlig Kærneudbyttet, der er forøget. Ogsaa Kornvægten var størst i de sidstnævnte Parceller, gennemsnitlig 44.^s Mgr. mod 43.¹ Mgr. i de Parceller, hvor Toppen var fjærnet. Selvfølgelig bør der ikke lægges alt for stor Vægt paa dette ene Aars Forsøg, men nogen Oplysning giver det dog om Spørgsmaalet.

Paa Askov Forsøgsstations Lermark er Bygforsøgene hvert Aar anlagte efter Rug, gødet med 32,000 Pd. Staldgødning pr. Td. Ld., medens der til Bygget ikke er givet Gødning af nogen Art. I 1906 var Forfrugten dog seksradet Byg, gødet med alsidig Kunstgødning, og ogsaa Bygget i 1906 fik alsidig Kunstgødning. I 1893 og 1894 var en Del af Sorterne indlagte i andre Marker, i 1893 efter ompløjet Rug, gødet med 32,000 Pd. Staldgødning, og i 1894 efter Roer, gødet med 40,000 Pd. Staldgødning. Bygget fik i disse Marker ingen Gødning.

Paa Askov Forsøgsstations Sandmark er Bygget i Aarene 1890—1894 saaet efter ugødet Blandsæd, i 1895 efter Roer, gødet med 30,000 Pd. Staldgødning, og i 1896—1898 efter ugødet Havre. Forfrugten for Bygget i 1889 kendes ikke, da Markèn var nyovertaget. I 1893 og 1894 blev en Del af Sorterne saaet i en anden Mark paa lejet Jord, og heller ikke her kendes Forfrugten. Til Bygget er der aldrig givet Gødning af nogen Art. De Vilkaar, der er budt Bygget paa denne Forsøgsmark, har saaledes været tarvelige, og Aarsagen til det lave Udbytte maa derfor lige saa meget søges i Gødningsmangel som i Jordbundens Art.

Paa Vester Hassing Forsøgsstations Sandmark har Forfrugt og Gødskning været noget varierende. Tabel 14 giver derfor en Oversigt over disse Forhold. Forfrugten for Bygget i 1894 kendes ikke. I Aarene 1895—97 og 1904 var Forfrugten etaarig Kløver og Græs, i Aarene 1900—1903 Vikkehavre eller Blandsæd og i 1899 Bælgsæd til Modenhed. I 1898 og 1905 mislykkedes Bygget fuldstændig, hvorfor disse Aar ikke er tagne med i Oversigten. Forfrugten for Bygget har stedse været ugødet. Til Bygget blev der i Aarene 1894 og 1895 ingen Gødning givet, i Aarene 1896—1901 Thomasfosfat og Kainit, og i 1902—1904 Staldgødning (20,000 Pd.).

Paa Vester Hassing Forsøgsstations Lermark er Bygget

hvert Aar saæet efter Bælg-sæd (i 1904 Bælg-sædblandinger), hvortil der i Aarene 1896—1899 ingen Gødning er givet, medens der i Aarene 1900—1904 er gødet med Thomasfosfat og Kainit. Til Bygget blev der i Aarene 1896—1898 ingen Gødning givet,

Tabel 14. Byggets Dyrkningsforhold paa V. Hassing Forsøgsstations Sandmark.

Aar	Forfrugt	Gødning til Forfrugten	Gødning til Bygget
1894	?	?	Ingen
1895	Etaarigt Græs	Ingen	Ingen
1896	do.	Ingen	200 Pd. Thomasfosfat og 300 Pd. Kainit
1897	do.	Ingen	do.
1899	Bælg-sæd	Ingen	200 Pd. Thomasfosfat og 400 Pd. Kainit
1900	Vikkehavre	Ingen	200 Pd. Thomasfosfat og 300 Pd. Kainit
1901	Blandsæd	Ingen	do.
1902	do.	Ingen	20,000 Pd. Staldgødning
1903	Blandsæd efter mislykket Kløver	Ingen	do.
1904	Etaarig Kløver	Ingen	do.

i Aarene 1899—1903 derimod Thomasfosfat og Kainit og i 1904 Superfosfat og 37 pCt. Kaligødning. Denne Forsøgsmark var meget uensartet og i højeste Grad uren, og i 1898, 1900, 1901 og 1903 mislykkedes Forsøget fuldstændig.

Paa Forsøgsmarken ved Tylstrup er Bygget i 1906 saæet efter ugødet Grønjordshavre; til Bygget blev der gødet med 20,000 Pd. Staldgødning.

Paa Forsøgsmarken ved Aakirkeby blev Bygget i 1904 saæet efter Byg, hvortil der var gødet med alsidig Kunstgødning, i 1905 efter Roer, hvortil der var gødet med Staldgødning og Chilisalpete, og i 1906 ligeledes efter Roer, gødet med Staldgødning og Chilisalpete. Til Bygget blev der i 1904 gødet med alsidig Kunstgødning (200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 200 Pd. Chilisalpete), i 1905 med Chilisalpete og i 1906 med 200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 150 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 200 Pd. Chilisalpete.

Paa Forsøgsmarken ved Abed blev Bygget i 1904 saæet efter ikke staldgødet Helbrak, hvorpaa der om Efteraaret blev udført 200 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 400 Pd. 18 pCt. Super-

fosfat. I det følgende Foraar blev der yderligere til Bygget givet 100 Pd. Chilisalpeter. I 1905 blev Bygget saet efter Sukkerroer, hvortil der var gødet med 400 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 300 Pd. Chilisalpeter. Til Bygget blev der anvendt 200 Pd. 18 pCt. Superfosfat, 100 Pd. 37 pCt. Kaligødning og 100 Pd. Chilisalpeter, det sidste som Overgødning. I 1906 blev Bygget saet efter Sukkerroer, til hvilke var gødet som foregaaende Aar. Til Bygget blev givet 200 Pd. 18 pCt. Superfosfat og 100 Pd. Chilisalpeter.

Saatiden for Forsøgene med toradet Byg falder mellem 6. April og 21. Maj. Den fremgaar for hvert Aar og hver Forsøgsmark af Tabel 15; for saa vidt der paa samme Forsøgsstation har været flere Marker med Bygforsøg, er de i Tabel 15 opførte Tal Gennemsnit af Markernes Saadatoer. Som det fremgaar af Tabellen, er det toradede Byg paa Forsøgsmarkerne ved Tystofte og Lyngby gennemgaaende saaede i sidste Tredjedel af April, paa Forsøgsmarkerne ved Askov og V. Hassing

Tabel 15. Saadatoen for Bygforsøgene.

Aar	Tystofte	Lyngby	Askov Lermark	Askov Sandmark	V. Hassing Lermark	V. Hassing Sandmark og Tystrup	Aakirkeby	Abed
1886	8/5	—	9/5	—	—	—	—	—
1887	25/4	—	9/5	—	—	—	—	—
1888	18/5	—	18/5	—	—	—	—	—
1889	5/5	—	15/5	9/5	—	—	—	—
1890	30/4	—	20/5	9/5	—	—	—	—
1891	27/4	—	12/5	2/5	—	—	—	—
1892	26/4	—	5/5	5/5	—	—	—	—
1893	20/4	1/5	14/5	10/5	—	—	—	—
1894	10/4	6/4	8/5	3/5	—	28/4	—	—
1895	10/4	17/4	6/5	8/5	—	1/5	—	—
1896	28/4	20/4	4/5	7/5	5/5	8/5	—	—
1897	25/4	21/4	24/4	8/5	15/5	18/5	—	—
1898	28/4	28/4	29/4	10/5	3/5	—	—	—
1899	27/4	26/4	5/5	—	3/5	1/5	—	—
1900	26/4	20/4	27/4	—	12/5	9/5	—	—
1901	15/5	30/4	6/5	—	2/5	10/5	—	—
1902	24/4	21/4	7/5	—	9/5	7/5	—	—
1903	24/4	2/5	2/5	—	5/5	1/5	—	—
1904	23/4	28/4	7/5	—	21/5	18/5	1/5	21/4
1905	27/4	30/4	10/5	—	—	—	1/5	20/4
1906	19/4	27/4	1/5	—	—	6/5	24/4	11/4
Gennemsnit	27/4	23/4	7/5	7/5	8/5	6/5	29/4	17/4

gennemgaaende i første Tredjedel af Maj. Paa Forsøgsmarkerne ved Aakirkeby og Abed er Bygget saet henholdsvis i Slutningen og Midten af April.

De benyttede Saatider falder gennemgaaende noget senere end hvad der i Henhold til Maltbyg- og Hvedeudvalgets Saatidsforsøg i 1890—92 er udpeget som de gunstigste Saatider. Men dels kan ingen af Forsøgsmarkerne siges at være egentlig tidligt bekvemme om Foraaret, dels har man ikke ment helt at kunne se bort fra almindelig Praksis i de paagældende Egenes veldrevne Brug, med hvilke man gennemgaaende har været i Overensstemmelse i Henseende til Byggets Saatid, for saa vidt ikke særlige Forhold har gjort sig gældende. Forsøg til Oplysning om den bedste Saatid for toradet Byg for de Egne, hvor Forsøgsstationerne er beliggende, savnes endnu.

Saamængden har som Regel været 200 Pd. pr. Td. Ld. af alle Sorter, paa Forsøgsmarkerne ved Askov dog oftest 190 Pd. I de første Forsøgsaar rettede Saamængden ved Tystofte og til Dels ved Askov sig efter de forskellige Sorters Tøndevægt, men varierede dog som Regel kun mellem 185 og 200 Pd. pr. Td. Ld. Disse smaa Variationer i Saamængden kan ikke antages at have haft nogen Indflydelse paa Udbyttet af de forskellige Sorter. Ved de af Maltbygudvalget foretagne Saamængdeforsøg med toradet Byg var Udslaget for de forskellige Saamængder i det hele ikke stort. De smaa Udslag, der var, gik gennemgaaende i Retning af, at man paa produktive Jorder bør benytte en noget mindre, paa lidet produktive Jorder en noget større Saamængde.

Bygget er i Forsøgene stedse bredsaet, og der er som Regel ikke foretaget nogen Præparation af Saasæden. De enkelte Parceller har oftest haft en Størrelse af $\frac{1}{100}$ — $\frac{1}{400}$ Td. Ld., hyppigst $\frac{1}{200}$. Parcelstørrelsen i hvert enkelt Forsøgsaar fremgaar af Tabel 16. Antallet af Fællesparceller har været meget varierende, i de første Forsøgsaar ofte kun 2—3, i de senere Aar hyppigst 6—8. I de sidste to Forsøgsaar er der yderligere benyttet Maaleprøve, d. v. s., at en af Prøverne (som Regel Tystofte Prentice) er saet paa hver 2. eller 3. Parcel hele Marken igennem og benyttes som Maalestok ved Udregningen af de øvrige Prøvers Udbyttetal. Fællesparcellernes Antal m. m. vil blive nærmere omtalt under Behandlingen af Forsøgsresultaterne fra de forskellige Stationer.

Tabel 16. Parcelstørrelsen i Kvdal. i Forsøgene med toradet Byg paa Forsøgsstationerne.

Aar	Tystofte	Lyngby	Askov		V. Hassing		Aakirkeby	Abed
			Lermark	Sandmark	Lermark	Sandmark		
1886	140	—	70	—	—	—	—	—
1887	140—560	—	70	—	—	—	—	—
1888	140	—	70	—	—	—	—	—
1889	140	—	70	70	—	—	—	—
1890	70—280	—	70	70	—	—	—	—
1891	70	—	70	70	—	—	—	—
1892	70	—	70	70	—	—	—	—
1893	70—140	140	70 og 17½	70	—	—	—	—
1894	70	70	70 og 35	70	—	70	—	—
1895	70	70	70	70	—	70	—	—
1896	70	70	70	70	140	70	—	—
1897	70—140	70	70	70	140	70	—	—
1898	35	70	70	70	140	—	—	—
1899	70	70	70	—	140	140	—	—
1900	70	70	70	—	70	70	—	—
1901	70	70	70	—	70	70	—	—
1902	70	70	70	—	70	70	—	—
1903	70	70	70	—	70	70	—	—
1904	70	70	70	—	70	70	70	70
1905	35	35	70	—	—	—	70	70
1906	35	70 og 35	35	—	—	35	35	47

Til Slut skal her gengives de Bemærkninger, der ledsager de til Statens Planteavlsudvalg indsendte Protokolafrskrifter af de senere Aars Forsøgsresultater, da disse Bemærkninger er af stor Betydning for Bedømmelsen af Forsøgsresultaterne fra disse Aar.

Tystofte 1899. Jorden var ved Saaningen bekvem og god; Bygget spirede og udviklede sig godt i den tørre Sommer. Der var en Del Forskel i Omfanget af det primære Helminthosporium-Angreb paa de forskellige Byg-sorter, medens det sekundære Angreb ikke skønnedes at have gjort nogen Forskel paa Sorterne; Skaden, der er yderst vanskelig at bedømme, syntes i al Fald kun lille. Overensstemmelsen mellem Fællesparcellerne var god.

1900. Gennemgaaende god Overensstemmelse mellem Fællesparcellerne.

1901. Den paagældende Mark var saa gennemvaad hele Foraaret, at den først blev tjenlig til Bearbejdning henimod Midten af Maj og var endnu paa det Tidspunkt, 15. Maj, da Saaningen foregik, vel fugtig og ubekvem. Den sene Saaning og Jordens uheldige Tilstand har paavirket Afgroden i uheldig Retning, og Forsøget er i det hele saadan, at dets Resultater maa anvendes med stort Forbehold.

1902. Jorden var ved Saaningen passende fugtig, løs og ganske fortrinlig bekvem. Uensartetheder i Undergrunden gjorde sig mod Slutningen af

Vækstperioden stærkt gældende, hvorved Resultaterne for de enkelte Sorter bliver mindre solide.

1903. Jorden var ved Saaningen ret bekvem. Saasæden havde for mange Prøver en ringe Spireevne, hvorfor der blev foretaget Spiringsbestemmelse ved Dansk Frøkontrol. Efter disse Spiringsbestemmelser blev Udsædsmængden beregnet, og den ensartede, passende tætte Bestand, der fremkom efter de højst forskellige Saamængder (220—600 Pd. pr. Td. Ld.), viste os, at denne Foranstaltning baade var nødvendig og brugbar. Afgrøderne voksede godt til, men egentlig Lejesæd var sjælden. Forsøget var i Ensartethed nogenlunde.

1904. Jorden var ved Saaningen bekvem og god.

1905. Jorden var, navnlig paa Midten af Marken, ved Saaningen lidt knoldet, men ellers passende fugtig. En lille Byge kom Natten efter Saaningen. Samtlige Prøver spirede ret hurtigt og ensartet, men Væksten var paa Grund af Maj Maanedes Tørke i den første Tid kun langsom. Den 22. Maj kom der en ret god Regn, og fra da af foregik Væksten hurtigere, og Sommerens høje Varme i Forbindelse med rigelig Nedbør gjorde, at Væksten under særdeles gode Kaar kunde fortsættes uden Afbrydelse. Høsten indtraf meget tidligt.

1906. Jorden var ved Saaningen bekvem og god; Smaastæk af Regu kom under Saaningen. Spiringen forløb smukt og ensartet over hele Linien.

Lyngby 1899. Jorden var ved Saaningen bekvem og passende fugtig; Bygget spirede hurtigt og godt og voksede godt i Begyndelsen; men Tørken blev omsider for stærk, og Væksten hemmedes herved, saa Afgrøden blev noget mindre end sædvanligt.

1900. Jorden var ved Saaningen bekvem. Bygget spirede godt og kom ensartet op. Udviklingen normal, Afgrøden god.

1901. Jorden var ved Saaningen bekvem. — Intet særligt at bemærke.

1902. Jorden var ved Saaningen lidt tør i Overfladen, men i øvrigt passende fugtig. Spiringen foregik godt og ensartet, men Udviklingen senere langsomt. Høsten indtraf sent, og Udbyttet blev mindre end normalt.

1903. Jorden var ved Saaningen ret bekvem. Bygget spirede godt og stod jævnt og smukt Forsommeren igennem. Byghøsten begyndte tidligt, men foregik under vanskelige Vejrforhold. Udbyttet var omtrent normalt.

1904. Jorden var ved Saaningen bekvem. Bygget spirede godt, om end langsomt paa Grund af det kølige Vejr. De stærke Regnskyl i Maj gjorde Jorden fast og lidt skorpet, og den efterfølgende varme og tørre Sommer begunstigede heller ikke Byggets Vækst. Modningen indtraf først i August, og Høsten udførtes under særdeles gunstige Vejrforhold. Udbyttet blev nærmest lavt. Enkelte Prøver (Erh. Frederiksens Krydsningsbyg, Hannchen-Byg) var stærkt angrebne af Gulrust.

1905. Jorden var ved Saaningen bekvem, og Spiringen foregik i det gode Vejr under gunstige Forhold. Maj Maanedes ringe Regnmængde hemmede dog Udviklingen stærkt, saa at Bygget ved Maanedens Slutning stod yderst tarveligt. Hertil bidrog yderligere et stærkt Angreb af Meldug. Den særdeles gode Regn 4. Juni og det efterfølgende gunstige Vejr med megen Varme og rigelig Nedbør fremmede Væksten betydeligt, hvorved Bygget Resten af Sommeren kom til at staa upaaklageligt; nogen god Afgrøde blev det dog ikke.

Høsten indtraf tidligt, og Vejringen foregik under nogenlunde gunstige Vejrforhold. Virummarken: Jorden var ved Saaningen bekvem, og Bygget spirede godt. Udviklingen var nogenlunde; Udbyttet blev nærmest lavt. Marken var noget uensartet og uren.

1906. Bygget blev saaet sent af Hensyn til, at Marken, der var bestemt til denne Afgrøde, nylig var taget i Brug til Forsøg og var meget uren, navnlig af Ager-Svinemælk og Tidsler. Den blev derfor pløjet to Gange i Foraaret (12. og 30. April). Jorden var ved Saaningen bekvem. Bygget spirede godt og udviklede sig i det hele normalt. Udbyttet var godt. Virummarken: Det varme Foraarsvejr gjorde Jorden tidlig bekvem. Bygget spirede hurtigt og ensartet og stod Sommeren igennem godt. Høsten indtraf tidligt, og Vejringen foregik under gunstige Vejrforhold. Kun ringe Sygdomsangreb at spore. Udbyttet godt.

Askov Lermark 1899. Jorden var ved Saaningen bekvem.

1900. Jorden var ved Saaningen passende fugtig og bekvem. Udsæden blev varmvandsbejdsset.

1901. Jorden var ved Saaningen særdeles bekvem og passende fugtig. Udsæden blev varmvandsbehandlet. Bygget havde en god, kraftig Vækst fra Foraaret af, men trykkedes lidt af Tørke hen i Sommeren.

1902. Jorden var ved Saaningen meget fugtig efter de foregaaende Dages stærke Nedbør; Afgrøden blev i det hele meget daarlig med korte og bløde Straa.

1903. Bygget blev saaet og nedpløjet i meget bekvem Jord, kom hurtigt og godt op og stod pænt fra Foraaret af. I en tør Periode sidst i Maj og først i Juni tabte det sit gode Udseende og begyndte at gulne. Nedbøren midt i Juni hjalp det paa Fode igen, og ved Høsten var der en rigtig smuk Afgrøde.

1904. Jorden var ved Saaningen bekvem og passende fugtig. Bygget gav kun en lille Afgrøde, da det blev standset i Væksten af Tørken. Prentice-Bygget var daarligt gennemskredet. De tidlige Sorter syntes bedre udviklede. Der var intet særligt Sygdomsangreb.

1905. Jorden var ved Saaningen meget bekvem og passende fugtig. Bygget blev saa stærkt angrebet af Meldug lidt efter Midten af Juni, at det paa Afstand var helt hvidmelet og senere rødgult eller brunt af Farve. Det blev vistnok smittet af det i Nærheden staaende Vinterbyg, da et saa voldsomt Angreb ikke før er iagttaget saa tidlig paa Sommeren, Angrebet var stærkest paa det Tidspunkt, da Stængeldannelsen begyndte. Ved samme Tid iagttoges en Del Fritflueangreb, og lidt senere, omkring ved Skridningstiden, en Mængde Bygflueangreb. Angrebene syntes at være lige stærke for alle Varieteter. Bygget var meget ringe udviklet og gav en ussel lille Afgrøde, med andre Ord mislykket og ubrugeligt eller meget lidt brugeligt som Forsøg.

1906. Jorden var ved Saaningen løs og bekvem, ubetydeligt fugtig efter Regnen Dagen før. Bygget kom hurtigt op. Det milde og fugtige Vejr i For-sommeren gjorde, at Planterne buskede sig stærkt og gav meget tæt Bestand; særlig gælder dette for Prentice-Bygget. Bestanden var tæt, jævn og ensartet og Væksten ret kraftig. Modningen, som ved Høstningen var stærkt frem-skreden, foregik noget brat paa Grund af Tørken fra midt i Juni til sidst i Juli. Der var intet særligt Sygdomsangreb. En smuk Afgrøde.

Vester Hassing Sandmark 1902. Jorden var ved Saaningen løs og bekvem.

1903. Jorden var ved Saaningen passende fugtig, løs og bekvem. Jorden noget uensartet.

1904. Jorden var ved Saaningen passende fugtig, løs og bekvem. Bygget spirede godt, stod kraftigt hele Sommeren og var den af Kornafgrøderne, der tilsyneladende led mindst af Tørken. Udbyttet blev saaledes forholdsvis stort, hvilket for en stor Del skyldes Forfrugten, idet Kløveren var vokset godt til i Modsætning til tidligere Aar.

Tylstrup 1906. Jorden var ved Saaningen bekvem og passende fugtig. Bygget kom godt op men blev snart meget medtaget af Sygdomme, først Smældelarver, senere Bygfluelarver, Stribesyge og Bladpletsyge. Dette i Forbindelse med den langvarige Tørke bevirkede, at Afgrøden blev yderst tarvelig.

Vester Hassing Lermark 1902. Jorden var ved Saaningen fugtig og nogenlunde bekvem.

1904. Jorden var ved Saaningen tung, knoldet og højst ubekvem. Skraas over Skiftet gaar en Revle, hvor det rene Ler kommer helt op til Overfladen, og her var det særlig knoldet, ligesom Spiringen ogsaa der foregik noget mangelfuldt; Udbyttet blev følgelig meget lille i dette Parti. I øvrigt spirede Bygget forholdsvis godt. Stribesyge og Brand gjorde nogen Skade, og Bygfluelarver gjorde en Del Skade over hele Skiftet.

Aakirkeby 1905. Jorden var ved Saaningen noget fugtig og ubekvem.

1906. Ved Saaningen var Jorden passende fugtig og godt findelt. Spiringen foregik hurtigt, og Planterne udviklede sig godt. — Ingen Sygdomsangreb af Betydning.

Abed 1905. Jordens Beskaffenhed ved Saaningen var meget god, passende smuldret og findelt. Bygget kom smukt, ensartet og jævnt op paa Grund af særdeles heldige Spiringsbetingelser.

1906. Med Undtagelse af et Hjørne, som var noget fugtigt, og hvor Jorden blev temmelig knoldet, var Jorden i øvrigt finsmuldret.

IV. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter i alle Forsøgsaar.

A. Forsøgene paa Ørslev Skolelod 1877—1885.

Angaaende disse Forsøg foreligger der kun et Sammendrag af Resultaterne, foretaget af *P. Nielsen* selv og indført i den første Kornprotokol fra Tystofte. Da Tallene fra de enkelte Aar ikke foreligger, og da *P. Nielsen* intet Sted har gjort Rede derfor, er det umuligt at afgøre, hvorledes de i Tabel 17 gængsige Tal er beregnede. Da tilmed ingen af Sorterne er prøvede gennem hele Aarrækken, de fleste kun i fire Aar, kan Tallene ikke anses for sikre. De anføres her, fordi de danner Indled-

ningen til planmæssige Dyrkningsforsøg med Kornsorter her i Landet, og fordi disse Sorter fra Ørslev gik over i Forsøgene ved Tystofte og Askov og senere ved Lyngby og V. Hassing. De fleste Sorter er modtagne fra Markfrøkontoret 1880.

Tabel 17. Forsøg med 8 toradede Bygsorter, udførte af P. Nielsen paa Skolelodden ved Ørslev i Aarene 1877—1885.

Nr. efter Kærneudb.	Sortens Navn	Antal Aar i For- søgene	Avlet Ctn. pr. Td. Ld.		Vægt af	
			Kærne	Halm	1 Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.
1	Imperial, Markfrøkontoret 1880 . . .	6	32.4	39.2	187	45.2
2	Hanna, Markfrøkontoret 1880	4	28.5	37.1	184	41.5
3	Oregon, Markfrøkontoret 1880	4	27.1	34.9	183	44.8
4	Pages prolific, Markfrøkontoret 1880	4	26.3	32.1	185	44.0
5	Hvid storavnet	5	25.9	36.7	190	43.1
6	Phønix, Markfrøkontoret 1880	4	25.5	32.5	186	44.0
7	Skotsk Perle, Markfrøkontoret 1880	4	25.4	33.8	184	44.0
8	Imperial, Landbohøjskolen	5	24.2	35.9	185	38.8

B. Forsøgene ved Tystofte 1886—1906.

I 1886 begyndte Forsøgene ved Tystofte med 14 Bygprøver; i 1887 kom yderligere 7 Prøver til, hvorefter Antallet holdt sig nogenlunde konstant indtil 1891, da det voksede til 52; med dette store Antal Prøver fortsattes Forsøgene i Hovedsagen indtil 1898. I 1899 reduceredes Antallet til 10, i 1900 yderligere til 7; i 1903 tilkom atter en Del Prøver, hvorved Antallet voksede til 17 for i 1906 at reduceres til 9. Forskydningen i Antallet af prøvede Sorter er her kun angivet i Hovedtrækkene; i Virkeligheden er der næsten hvert Aar udgaaet gamle eller indgaaet nye Sorter.

Bygforsøgene har, som nævnt Side 22, i nogle af Aarene været indlagte i flere Marker, i 1887, 1889, 1893 saaledes i to, i 1890, 1894, 1895, 1896, 1897 i tre Marker; som Regel har de fleste Sorter været indlagte i alle Marker, men et større eller mindre Antal har stadig kun været indlagt i en eller to af dem, hvilket i betydelig Grad vanskeliggør Sammenligningen mellem Sorterne.

Antallet af Fællesparceller var indtil de seneste Aar som Regel kun lille, og det har været meget varierende, ogsaa inden for samme Mark. I følgende Marker har der gennemgaaende kun været 1 Parcel af hver Prøve: 1886 Mark 8 A, 1887 Mark 7 A og Mark 5, 1888 Mark 6 A, 1889 Mark 5 A og 3 B, 1891 Mark 3 A, 1893 Mark 8 D, 1894 Mark 6 B og 8 B, 1895 Mark 5 B og 7 B, 1896 Mark 4 B og 6 B, 1897 Mark 3 B og 5 B. I følgende Marker har der gennemgaaende været 2 Parceller af hver Prøve: 1890 Mark 4 A og 3 C, 1892 Mark 2 A, 1893 Mark 1 A, 1894 Mark 8 A, 1895 Mark 7 A, 1896 Mark 6 A, 1897 Mark 5 A og 1904 Mark 6 A. I de følgende Marker har der i Reglen været 4 Parceller af hver Prøve: 1890 Mark 2 D, 1899 Mark 3 A, 1900 Mark 2 A, 1901 Mark 1 A, 1902 Mark 8 A og 1903 Mark 7 A. Endelig har 1898 Mark 4 A og 1905 Mark 5 A gennemgaaende haft 6 Fællesparceller og 1906 Mark 4 A 8 Fællesparceller. I de to sidste Aar, 1905 og 1906, er der desuden benyttet Maaleprøve (Tystofte Prentice) paa hver tredje Parcel, og Udbyttetallene er for disse Aar beregnede i Overensstemmelse hermed.

Af de i Forsøgene dyrkede Bygprøver har 36 kunnet henføres til Chevallier-Typen, for enkeltes Vedkommende dog kun med større eller mindre Tvivl; af Prentice-Byg er der i alt dyrket 5 og af Dansk Landbyg 9 Prøver, medens der af andre »Landbygformer« (s: Nikkende Byg med stærkt ribbet Kærne og langhaaret Bugstilk) er prøvet 7. Endvidere er dyrket tre Prøver af Juvel-Byg, 8 Prøver af »Opret Byg« og 6 Prøver af forskellige andre Typer. I alt er der saaledes paa Forsøgsmarken ved Tystofte dyrket 71 Prøver af toradet Byg; 5 af disse har kun været prøvede i eet Aar og er derfor udeladte af de følgende Tabeller.

At beregne Gennemsnitstal af det foreliggende Materiale er forbundet med betydelige Vanskeligheder. Sorternes Skiften har været saa stor, at kun rent undtagelsesvis to Sorter er dyrkede paa de samme Marker helt igennem, og simpel Gennemsnitsberegning kan derfor ikke anvendes. Ved Beregningen af Udbyttetotal, Tøndevægt og Kornvægt er da benyttet Differensberegning med Chevallier-Prøvernes Gennemsnit som Maalestok. En endnu større Ulempe end Sorternes Skiften er imidlertid Manglen af et tilstrækkeligt Antal Fællesparceller. Naar enkelte af de senere Aar undtages, maa Tallene for de enkelte Marker

betegnes som mindre sikre. De paalideligere Forsøg fra de sidste Aar vil det være naturligt at behandle for sig. Der er dog Grund til at tro, at det store Antal Aar og Marker, hvori de fleste af Sorterne har været prøvede, i Hovedsagen udjævner Fejlene, som de enkelte Markers og Aars Forsøg er behæftede med.

I Tabel 18 a er opført Gennemsnitstallene for 35 Prøver af Chevallier-Typen. Disse »Sorter« og »Stammer« har i alle Henseender været meget ensartede; de smaa Forskelligheder, der var, bestod væsentlig i Prøvernes større eller mindre Sortrenhed, idet nogle af dem var en Del blandede med andre Typer, især Landbygformer. Som det vil ses af Tabellen, ligger Kærneudbyttet for alle 35 Prøver mellem 27.8 og 30.1 Ctn. pr. Td. Ld. og for 31 af dem mellem 27.7 og 29.2 Ctn. pr. Td. Ld. Halmudbyttet ligger for alle 35 Prøver mellem 37.0 og 41.3 Ctn. pr. Td. Ld. og for 31 af dem mellem 38.0 og 40.5 Ctn. pr. Td. Ld. Tøndevægten er for saa godt som alle Prøverne 180—182 Pd.; kun een Prøve har lavere Tøndevægt (179 Pd.) og to højere (183 og 184 Pd.), men for disse tre Prøver gælder det, at de, i hvert Fald ved Forsøgenes Afslutning, var en Del blandede med andre Typer. Kornvægten ligger for alle 35 Prøver mellem 41.6 og 43.7 Mgr. og for 31 af dem mellem 42.2 og 43.4 Mgr. Kærneprocenten ligger for alle 35 Prøver mellem 41.1 og 44.2 og for 30 af dem mellem 41.3 og 42.7. Det gælder altsaa i det hele, at Forskellen mellem disse Prøver af Chevallier-Typen er meget ringe, idet Variationsvidden for Hovedmassen af Prøverne kun er 1.5 for Kærneudbytte, Halmudbytte, Tøndevægt, Kornvægt og Kærneprocent. For en Del af de mest afvigende Prøvers Vedkommende vides det ydermere med Sikkerhed, at de, i hvert Fald ved Forsøgenes Afslutning, var temmelig blandede; dette gælder saaledes Prøverne Nr. 1, 8, 20, 22, 28 og 31. Hvis disse Prøver blev udeladte, vilde de tilbageblivende være endnu mere ensartede.

I Tabel 18 b er opført Gennemsnitstallene for 34 Prøver, hørende til forskellige Typer af toradet Byg. Tabellen er kun en Fortsættelse af Tabel 18 a, saa at Tallene i disse to Tabeller direkte kan sammenlignes. Øverst er Prentice-Prøverne opførte, og som man vil se af Tabellen, har disse alle givet større Kærneudbytte end den bedste Chevallier-Stamme, og og-

saa Prentice-Byggets Halmudbytte er gennemgaaende højere end Chevallier-Byggets. Svaløfs Prinsesse og Tystofte Prentice har givet større Kærneudbytte end de to Prøver af almindelig Prentice og Lyngby Prentice. Størst Udbytte har, i Følge Tallene, Svaløfs Prinsesse givet; dennes Merudbytte skyldes dog væsentlig et enkelt Aar, 1903, det første Aar, denne Sort var i Forsøgene, og har vistnok Sammenhæng med, at det heraf til Forsøgene modtagne Sædekorn var betydelig stærkere sorteret end det paa Forsøgsmarken avlede Tystofte Prentice-Byg; der blev saadet samme Vægtmængde, altsaa betydeligt flere Korn af Tystofte- end af Prinsesse-Bygget; vel væsentlig af denne Grund stod denne sidste godt op, medens Tystofte-Bygget gik stærkt i Leje.

Af Dansk Landbyg er opført fem forskellige Prøver, væsentlig fra Skelskøregnen; de har givet lidt mindre Udbytte af Kærne og Halm end de bedste Chevallier-Stammer. Af andre Landbygprøver, hvorved forstaas toradet nikkende Byg med overvejende langhaaret Bugstilk og stærkt ribbet Kærne, er opført 7 Prøver; den bedste blandt disse er Svaløfs Hannchen-Byg, der vil blive nævnt senere under Omtalen af de to sidste Aars Forsøg. Det gamle Hanna-Byg har givet omtrent samme Kærneudbytte som de bedste Chevallier-Stammer, men betydelig mindre Halm. Rødavnet fra Stensgaard var en grov Type, som Statskonsulent *P. Nielsen* havde udpillet af Chevallier fra Stensgaard; den har givet et jævnt godt Udbytte. Rødavnet af Prentice havde *P. Nielsen* ligeledes udpillet; den bestod af de storkornede, grove, rødavnede Typer med langhaaret Bugstilk, hvoraf der i det oprindelige Prentice-Byg fandtes nogle Procent; den har givet betydelig mindre Kærne end Prentice, men mere Halm.

Som en Gruppe for sig er opført tre Prøver af Stakfældende engelsk Byg (Juvel-Byg eller Beardless barley). Det var en ret ejendommelig Type, som stod paa Overgangen mellem Opret og Nikkende Byg, og som ved Modenheden afkastede Stakken. Som det vil ses af Tabel 18, har de givet et Kærneudbytte som de bedste Chevallier-Stammer. Tøndevægten er lidt lavere, Kornvægten lidt højere end Chevallier-Byggets.

Af de forskellige Typer af Opret Byg har Goldthorpe-Bygget givet størst Udbytte baade af Kærne og Halm, lidt

Tabel 18 a. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter af Chevallier-Type paa Forsøgsmarken ved Tystofte 1886—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Marker	Antal Parceller i alt	Afgrøde i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af	
				Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.
1. Oregon, Gl. Carlsberg	7	13	18	30.1	38.0	44.2	180	43.8
2. Golden melon, Parson	8	16	28	29.4	39.6	42.6	181	42.4
3. Golden grain, Webb	8	15	26	29.3	40.4	42.0	180	42.8
4. Early minting, Oakshott	8	14	28	29.2	40.5	41.9	180	42.7
5. Golden melon, Heine	8	14	24	29.1	40.4	41.9	183	43.4
6. Chevallier, svensk, sk. Frøkont.	8	10	16	29.1	40.1	42.1	180	42.7
7. Golden drops, Eltzholtz	7	12	20	29.0	41.8	41.8	181	42.6
8. Holstensk	9	17	38	29.0	38.1	43.2	184	43.7
9. Prolific prize, Carter	7	13	17	28.9	39.7	42.1	180	42.7
10. Premier, Wrinch	7	7	22	28.7	39.9	41.8	182	42.8
11. Lyngbækgaards	3	3	12	28.7	39.6	42.0	182	42.7
12. Peerless white, Oakshott	8	15	26	28.7	39.1	42.3	182	42.7
13. Golden drops, Parson	11	18	43	28.6	40.5	41.4	181	42.5
14. Hallets, Anderbeck	8	16	30	28.5	38.9	42.8	180	43.3
15. Skotsk Perle, Rimpau	8	16	25	28.3	40.2	41.3	181	42.7
16. — — gl. Avl	12	19	31	28.8	40.0	41.4	180	43.1
17. Chevallier, Heines forbedrede	8	16	28	28.8	39.3	41.9	181	42.8
18. — mährisk, gl. Avl	13	23	44	28.8	39.2	41.9	182	42.3
19. Lerchenborg	12	25	59	28.3	38.4	42.4	182	43.1
20. Chevallier, Gl. Carlsberg	8	13	23	28.3	37.4	43.1	182	43.6
21. Oregon, gl. Avl	13	19	31	28.2	39.9	41.4	180	42.8
22. Chevallier, Sorteringsforsøgene	20	28	104	28.2	39.7	41.5	179	43.0
23. Hallets, gl. Avl	10	16	33	28.1	38.0	42.5	181	43.2
24. Chevallier, Richardsons, Heine	8	14	24	28.0	40.1	41.1	181	43.0
25. — Svaløfs rendyrkede	11	17	44	28.0	39.7	41.4	182	43.4
26. Stensgaards	12	25	57	28.0	38.3	42.2	182	43.0
27. Kinver, sk. Frøkont.	8	13	26	28.0	38.1	42.4	182	43.2
28. Chevallier, Lundby	8	15	22	28.0	37.0	43.1	182	42.2
29. Challenge, Heine	2	2	6	27.9	39.1	41.6	180	42.3
30. Gold foil, Heine	2	2	6	27.9	39.7	41.8	181	43.6
31. Kanadisk prolific, Sørbylille	11	15	24	27.8	39.5	41.3	182	41.6
32. Kinver, Webb	11	19	39	27.8	38.5	41.9	182	43.3
33. Hallets, Erh. Frederiksen	12	25	97	27.7	39.2	41.4	181	42.9
34. Golden melon, Gl. Carlsberg	8	13	22	27.7	37.2	42.7	180	42.3
35. Chevallier, Parsons improved	7	12	15	27.3	38.5	41.5	180	42.7

mindre end de bedste Chevallier-Prøver. Samme Kærneudbytte som Goldthorpe-Bygget har Erhard Frederiksens Imperialbyg givet, hvorimod de øvrige Imperial-Stammer og Erhard Frederiksens Krydsningsbyg har givet en Del mindre. De fleste

Tabel 18 b. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter af forskellige Typer paa Forsøgsmarken ved Tystofte 1886—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Marker	Antal Parceller i alt	Afgørde i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgørde	Vægt af	
				Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.
36. Prinsesse, Svaløf	4	4	22	33.3	42.0	44.1	182	44.0
37. Tystofte Prentice	5	5	220	32.0	41.0	43.3	183	44.3
38. Prentice, alm., sk. Frøkont. ...	3	3	12	30.7	41.9	42.3	181	44.3
39. Lyngby Prentice	9	9	43	30.5	41.2	42.5	181	43.4
40. Prentice, alm., Rolykkegaard ..	20	33	145	30.5	41.1	42.6	182	43.3
41. Dansk Landbyg, Ørslev	18	31	70	28.0	38.9	42.4	182	43.3
42. — — Magleby	12	21	31	28.1	38.4	42.3	182	42.1
43. — — Skelskør	13	20	28	27.9	39.1	41.6	182	43.1
44. — — Stevns	2	2	10	27.3	38.2	41.6	183	44.3
45. — — Lundstorp	3	4	4	26.7	38.3	41.1	181	42.6
46. Hannchen, Svaløf	2	2	14	31.0	35.8	46.9	184	43.4
47. Rødavnet fra Stensgaard	11	21	48	29.7	40.2	42.5	182	42.2
48. Pages prolific	13	19	33	29.6	37.2	44.3	178	43.0
49. Hanna, Gl. Carlsberg	8	16	27	29.2	37.3	43.6	182	43.1
50. — orig. 1890	9	17	31	29.0	35.8	44.8	182	42.8
51. Phønix	13	21	38	28.8	38.9	42.5	181	43.2
52. Rødavnet af Prentice	11	21	43	28.5	42.6	40.1	180	47.7
53. Beardless barley, Parson	8	15	23	29.4	39.0	43.0	179	43.6
54. Juvel, Eltzholtz	4	8	8	29.0	40.0	42.0	180	43.0
55. Beardless barley, Webb	8	13	21	28.3	38.2	42.6	178	44.0
56. Goldthorpe, Carter	16	23	62	28.2	38.2	42.5	176	44.1
57. Imperial, Erh. Frederiksen ...	8	14	21	28.2	35.4	44.3	176	45.1
58. — gl. Avl	15	23	47	26.2	34.4	43.2	174	44.8
59. Krydsning B, Erh. Frederiksen.	6	6	23	26.1	33.3	43.9	174	46.7
60. Imperial, Norge	6	9	11	25.7	33.2	43.6	175	45.1
61. — Svaløf	5	7	7	25.5	31.9	44.4	174	44.5
62. Primus, Svaløf	2	2	14	25.1	35.4	41.5	181	45.1
63. Imperial, Landbohøjskolen ...	12	15	15	24.2	36.6	39.8	179	37.2
64. New universal, Webb	3	3	12	28.0	39.1	41.7	180	42.0
65. Sort toradet	13	15	20	26.0	34.5	43.0	172	43.2
66. Hvid storavnet	13	19	26	25.4	37.7	40.3	188	42.5
67. Sort storavnet	13	15	20	24.2	35.8	40.7	177	50.3
68. Viftebyg	10	13	18	21.2	31.0	40.6	166	43.9
69. Nøgen toradet	13	13	18	19.1	34.7	35.5	195	49.0

Stammer af Opret Byg har en lav Tøndevægt og en høj Kornvægt.

Nederst i Tabellen er opført 6 Bygprøver, hørende hver til sin Type. Webbs new universal er sikkert en Krydsning mellem Chevallier-Byg og en Form af Opret Byg; den er noget varierende og har ikke kunnet henføres til nogen af de tidligere omtalte Typer. Med Hensyn til Udbytte, Tøndevægt og Kornvægt forholder den sig omtrent som de tarveligere Chevallier-Stammer. De øvrige 5 Prøver er meget afvigende fra de sædvanlige toradede Bygsorter, der dyrkes her i Landet. De har alle givet et lille Udbytte, men er i øvrigt saa forskellige, at der intet fælles kan siges om dem.

C. Forsøgene ved Lyngby.

Ved Lyngby er der foretaget Forsøg med Sorter af toradet Byg i Aarene 1893—1906. I alt er dyrket 33 Prøver af Chevallier-Type, 5 af Prentice-Type, 12 Prøver af Dansk Landbyg, 7 af andre Landbyg-Typer, 3 af Juvel-Type, 9 Prøver af Opret Byg og 5 Prøver hørende til forskellige Typer, tilsammen alt-saa 74 Prøver eller 3 flere end ved Tystofte. Antallet af Prøver har været meget forskelligt i de forskellige Aar. Forsøgene begyndte i 1893 med 48 Prøver; i 1894 var der 31, i Aarene 1895—1897 37 Prøver; derefter indskrænkedes Antallet til 15 i 1898, 17 i 1899, 18 i 1900, 19 i 1901, 14 i 1902; i 1903 forøgedes Antallet af Prøver til 23 for i 1904 at indskrænkes til 17; i 1905 var der 21 og i 1906 20 Prøver. Prøverne har alt-saa her, ligesom ved Tystofte, jævnlig vekslet, hvorfor Gennemsnitstallene i de følgende Tabeller ligesom i de to foregaaende er fundne ved Differensberegning med Chevallier-Prøvernes Gennemsnit som Maalestok.

Naar Tallet og Sorterne har vekslet saa stærkt i Aarenes Løb ved Stationerne, som Tilfældet er, har dette selvfølgelig været nødvendiggjort af Forholdene og i Reglen i og for sig ogsaa berettiget. Det maa erindres, at Forsøgene strækker sig over en lang Aarrække, og om en stor Del af Sorterne gælder det, at der ingen som helst Grund vilde være til at fortsætte Forsøgene med dem ud over nogle faa Aar. Naar en eller flere Sorter gennem nogle Aar har vist sig uden praktisk Værdi, er de i Reglen gaaede ud af Forsøgene for at give Plads for andre Sorter, der samtidig har tildraget sig Opmærksomhed og dermed faaet Krav paa at inddrages i Forsøgene. Disse har maaske saa atter efter nogle

Aars Forløb kunnet udgaa for at give Plads for andre. Nye Sorters Fremkomst har saaledes jævnlig gjort det nødvendigt at lade ældre Sorter af ringe Værdi udgaa. Men desuden har man, særlig i den senere Aarrække, ved Stationerne lagt forøget Vægt paa at faa mange Fællesparceller, og da Plads og Pengemidler jo stadig har været begrænset, har det ogsaa af denne Grund været nødvendigt snarest muligt at reducere Antallet af Sorter.

I Aarene 1893—1904 har der ved Lyngby kun været een Bygmark aarlig, i Aarene 1905—1906 derimod to, en i Brede-marken og en i Virummarken. Antallet af Fællesparceller har været noget varierende, ogsaa inden for den enkelte Mark. Det normale Antal Parceller af hver Prøve var i 1893 kun 1, i 1894 2, i 1903 3, i Virummarken 1905 og 1906 6, ellers altid 4. De to første Aars Forsøg er ubrugbare, dels paa Grund af manglende Fællesparceller, og dels fordi Jorden straks efter Overtagelsen var lidet tjenlig til Forsøg. 15 Bygprøver, der kun er dyrkede i disse to Marker, udgaar derfor helt af Tabellerne. Desuden er udeladt 4 andre Prøver, der kun er dyrkede i 1 Aar hver.

I Tabel 19 a er opført Gennemsnitstallene for 26 Prøver af Chevallier-Type. Ligesom ved Tystofte er Forskellen mellem Prøverne ikke stor. Kærneudbyttet ligger saaledes for alle 26 Prøver mellem 21.6 og 24.2 Ctn. pr. Td. Ld. og for 21 af dem mellem 22.0 og 23.5 Ctn. pr. Td. Ld. Halmudbyttet ligger for alle 26 Prøver mellem 32.3 og 37.8 Ctn. pr. Td. Ld. og for 17 af dem mellem 33.3 og 34.7 Ctn. pr. Td. Ld. Kærneprocenten ligger for alle 26 Prøver mellem 35.6 og 41.0 og for 21 af dem mellem 39.5 og 41.0. Tøndevægten ligger for de 25 Prøver mellem 180 og 183 Pd.; kun Holstensk Byg afviger ved at have en Tøndevægt af 186 Pd. Kornvægten ligger for alle 26 Prøver mellem 41.6 og 44.3 Mgr. og for 22 af dem mellem 41.6 og 43.1 Mgr. Høstdatoen er for 20 af Prøverne gennemsnitlig den 9. August; 2 Prøver er høstede en Dag tidligere, 4 en Dag senere.

Sammenligner man Tabel 19 a med Tabel 18 a, vil man finde væsentlig Overensstemmelse mellem Forsøgene paa de to Forsøgsmarker, om end Overensstemmelsen ikke er fuldkommen. Oregon fra Gl. Carlsberg har begge Steder givet det største Kærneudbytte; foruden denne Prøve staar følgende fem

Tabel 19 a. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter af Chevallier-Type paa Forsøgsmarken ved Lyngby 1895—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Parceller i alt	Afgroede i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgroede	Vægt af		Høstdato
			Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
1. Oregon, Gl. Carlsberg	3	11	24.2	33.8	35.6	183	43.8	9/8
2. Prolific prize, Carter	3	7	23.9	37.8	38.7	180	42.0	10/8
3. Challenge, Heine	4	15	23.5	34.7	40.4	183	42.5	9/8
4. Golden melon, Heine	3	11	23.4	35.8	39.9	181	43.1	10/8
5. Premier, Wrinch	4	15	23.2	35.4	39.6	182	42.7	9/8
6. Golden melon, Parson	3	11	23.0	34.5	40.0	182	42.8	10/8
7. Skotsk Perle, Rimpau	3	7	22.8	34.6	39.7	182	42.7	9/8
8. Chevallier, Sorteringsforsøgene .	9	36	22.8	34.8	39.9	182	43.0	9/8
9. Holstensk.	7	26	22.8	32.8	41.0	186	43.8	8/8
10. Oregon, gl. Avl.	3	11	22.7	33.0	40.1	181	42.8	9/8
11. Lerchenborg	10	43	22.7	33.4	40.5	183	42.6	9/8
12. Gold foil, Heine	4	15	22.6	33.8	40.4	183	43.1	9/8
13. Chevallier, måhrisk, gl. Avl ...	7	28	22.5	34.8	39.6	183	42.5	9/8
14. Kinver, Webb	3	12	22.5	33.7	40.0	181	42.5	9/8
15. Stensgaards	7	29	22.4	34.2	39.6	183	42.8	9/8
16. Golden grain, Webb	3	12	22.4	34.1	39.6	181	42.5	10/8
17. Peerless white, Oakshott	3	12	22.4	32.7	40.7	182	41.8	9/8
18. Chevallier, Svaløf	3	14	22.4	32.3	41.0	183	44.8	9/8
19. Golden drops, Parson	7	27	22.2	33.4	39.9	182	43.0	9/8
20. Lyngbækgaards	4	14	22.1	33.8	39.5	183	42.9	9/8
21. Hallets, Erh. Frederiksen	3	12	22.1	33.4	39.8	182	41.6	9/8
22. Early minting, Oakshott	3	12	22.1	32.6	40.4	180	41.6	9/8
23. Kanadisk prolific, Sørbylille ...	3	7	22.0	34.9	38.7	182	41.6	9/8
24. Skotsk Perle, gl. Avl	3	7	21.9	34.7	38.7	182	43.8	9/8
25. Chevallier, Heines forbedrede..	3	12	21.8	32.9	39.9	180	42.5	9/8
26. Hallets, Anderbeck	7	29	21.6	33.3	39.3	180	42.0	9/8

paa begge Forsøgsmarker i den bedste Tredjedel med Hensyn til Kærneudbytte: Prolific prize, Carter; Golden melon, Heine; Premier, Wrinchs; Golden melon, Parson; Holstensk. Af de tre resterende Prøver, der ved Lyngby staar blandt den bedste Tredjedel, staar een (Skotsk Perle, Rimpau) ved Tystofte i den mellemste Tredjedel og to (Challenge, Heine, og Chevallier, Sorteringsforsøgene) i den daarligste Tredjedel. Omvendt staar af 3 Prøver, der ved Tystofte er blandt den bedste Tredjedel, en (Golden grain, Webb) ved Lyngby i den mellemste og to (Early minting, Oakshott og Lyngbækgaards) i den daarligste

Tabel 19 b. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter af forskellige Typer paa Forsøgsmarken ved Lyngby 1895—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Parceller i alt	Afgørde i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgørde	Vægt af		Høstdato
			Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
27. Prinsesse, Svaløf	4	21	26.8	36.0	41.8	183	44.4	11/8
28. Tystofte Prentice	5	236	26.2	36.8	41.0	184	44.4	11/8
29. Lyngby Prentice	9	240	25.8	36.3	41.1	182	43.8	11/8
30. Prentice, alm., Rolykkegaard . .	12	61	24.8	37.1	40.1	183	42.7	11/8
31. Prentice, alm., sk. Frøkont. . . .	4	15	24.5	37.5	39.5	183	43.2	11/8
32. Dansk Landbyg, Magleby	3	7	26.2	36.4	41.0	184	42.4	8/8
33. — — — Toruplund	5	18	23.8	34.4	40.0	186	44.4	8/8
34. — — — Fredensborg	9	31	23.5	32.4	42.0	185	43.1	0/8
35. Ole Hendriks	2	7	23.1	30.5	43.1	184	41.0	6/8
36. Dansk Landbyg, Ørslev	9	37	23.0	33.7	40.8	184	43.6	8/8
37. — — — Bornholm	2	7	22.7	33.6	40.8	184	42.8	8/8
38. Hanna, orig. 1890	7	30	24.7	31.8	44.1	187	44.4	5/8
39. Hannchen, Svaløf	3	14	24.8	31.0	43.2	184	41.8	4/8
40. Pages prolific	3	7	23.5	32.5	42.0	183	44.2	9/8
41. Rødavnet fra Stensgaard	7	30	23.1	35.2	39.8	181	42.2	10/8
42. Phønix	3	11	23.0	32.5	41.4	183	43.0	9/8
43. Rødavnet af Prentice	7	30	22.2	36.4	37.0	180	44.8	10/8
44. Beardless barley, Parson	3	12	23.1	34.2	40.8	180	43.0	9/8
45. — — — Webb	3	12	22.8	34.1	40.1	178	41.0	9/8
46. Juvel, Eltzholtz	3	12	22.2	33.5	39.0	179	43.1	10/8
47. Imperial, Tolne	2	8	23.7	34.2	40.0	175	42.5	5/8
48. — — — Erh. Frederiksen	5	21	23.8	32.2	42.0	181	43.4	9/8
49. — — — gl. Avl	3	11	21.5	29.5	42.2	177	43.8	9/8
50. Goldthorpe, Carter	9	37	21.0	32.5	39.8	176	44.8	10/8
51. Primus, Svaløf	3	14	20.5	34.8	37.4	180	45.7	4/8
52. Krydsning B, Erh. Frederiksen . .	8	41	19.7	33.6	37.0	174	46.7	11/8
53. — — — A, — — —	6	25	19.8	35.2	35.4	176	47.3	10/8
54. Hvid storavnet	9	35	22.0	33.5	39.6	189	42.0	0/8
55. New universal, Webb	4	15	20.7	34.7	37.4	179	40.4	11/8

Tredjedel. I mellemste Tredjedel paa begge Forsøgsmarker staar tre Prøver (Lerchenborg; Peerless white, Oakshott; Chevallier, mährisk). I den daarligste Tredjedel paa begge Forsøgsmarker staar ligeledes tre Prøver (Chevallier, Svaløf; Hallets, Erh. Frederiksen; Kanadisk prolific, Sørbylille). I mellemste Tredjedel ved Lyngby og daarligste Tredjedel ved Tystofte staar

fire Prøver (Gold foil, Heine; Kinver, Webb; Stensgaards; Oregon, gl. Avl); omvendt staar 4 Prøver ved Tystofte blandt den mellemste og ved Lyngby blandt den daarligste Tredjedel (Golden drops, Parson; Skotsk Perle, gl. Avl; Chevallier, Heines forbedrede; Hallets, Anderbeck). For Halmudbyttets Vedkommende er Forholdene noget lignende, og det samme gælder Kærneprocent, Tønde- og Kornvægt; for Tønde- og Kornvægtens Vedkommende er Overensstemmelsen dog nok saa god som for Udbyttetallene.

I Tabel 19 b er opført Gennemsnitstallene for 29 Bygprøver, hørende til forskellige Typer; Tabellen er en direkte Fortsættelse af Tabel 19 a, og Tallene i de to Tabeller kan umiddelbart sammenlignes. Prøverne af Prentice-Byg har ligesom ved Tystofte alle givet større Kærneudbytte end den bedste Chevallier-Stamme, og de har tillige alle givet større Halmudbytte. Prinsesse og Tystofte Prentice har omtrent givet samme Udbytte. Lyngby Prentice har givet lidt større Kærneudbytte end Almindelig Prentice fra Rolykkegaard, medens den ved Tystofte har givet lidt mindre.

Prøverne af Dansk Landbyg har gennemgaaende givet samme Kærneudbytte som de bedre Chevallier-Stammer og forholdsvis større end ved Tystofte. Tallene for den første Prøve, fra Magleby, er upaalidelige. Af de øvrige Landbygprøver har særlig Hanna og Hannchen udmærket sig ved at give et godt Kærneudbytte, omtrent som Almindelig Prentice. Af de øvrige Prøver har Rødavnet fra Stensgaard ligesom ved Tystofte givet større Kærneudbytte og mindre Halmudbytte end Rødavnet af Prentice.

De tre Prøver af Stakfældende engelsk Byg har givet omtrent samme Kærne- og Halmudbytte som Chevallier. Prøven fra Parson er ligesom ved Tystofte den bedste.

Af Prøverne af Opret Byg har Imperial fra Tolne givet størst Kærneudbytte, som de bedste Chevallier-Stammer; den er ikke prøvet ved Tystofte. Goldthorpe og Erh. Frederiksens Krydsningsbyg har givet forholdsvis mindre Kærneudbytte end ved Tystofte. Af de egentlige Imperial-Prøver har Prøven fra Erh. Frederiksen ligesom ved Tystofte givet betydelig mere Kærne end den gamle Prøve fra Tystofte. Primus har ligesom ved Tystofte givet et lille Kærneudbytte og et forholdsvis stort Halmudbytte.

Webbs new universal har kun givet et lille Kærneudbytte, forholdsvis langt mindre end ved Tystofte. Halmudbyttet er omtrent som for en middelgod Chevallier-Prøve. Hvid storavnet har givet omtrent samme Udbytte som de daarligste Chevallier-Prøver.

D. Forsøgene paa Askov Forsøgsstations Lermark.

Forsøgene begyndte her i 1886 med 6 Prøver, med hvilke der fortsattes i tre Aar. I 1889 var der ingen Sortsforsøg; i 1890 begyndtes Forsøgene igen med 6 Prøver, der i 1891 forøgedes til 8, med hvilke Forsøget fortsattes til 1898. I 1899—1900 var der kun 5 Prøver, i 1901 6 og i 1902—1906 7 Prøver. I alt har der i Forsøgene været inddraget 20 Prøver, nemlig 4 af Chevallier-Type, 4 af Prentice-Type, 1 Dansk Landbyg, 2 andre Landbygprøver, 1 Prøve af Stakfældende engelsk Byg, 4 af Opret Byg og 4 af forskellige Typer. Men desuden dyrkedes i Aarene 1893—94 paa særlige Marker (4 i 1893, 1 i 1894) en stor Mængde fra Tystofte modtagne Prøver, i alt 50, af hvilke dog de 13 ogsaa er dyrkede paa de normale Bygmarker. Materialet herfra frembyder imidlertid intet af praktisk Interesse og vil derfor ikke blive nærmere omtalt.

Det normale Antal Parceller af hver Prøve var i 1886—88 kun 1, i 1890—1900 2, i 1901—05 3 à 4 og i 1906 6; det sidste Aar er der desuden benyttet Maaleprøve paa hver 3. Parcel. Gennemsnitstallene i Tabel 20 er fundne ved Differensberegning med Chevallier-Prøvernes Gennemsnit som Maalestok. For 1905, da der ingen Chevallier-Prøver findes, er der interpoleret ved Hjælp af Tallene for Prentice-Byg.

I Tabel 20 er Resultaterne af Forsøgene opførte. De fire Chevallier-Prøver har givet omtrent samme Udbytte baade af Kærne og Halm; Hallets fra Erh. Frederiksen mindst. Prentice-Prøverne har alle givet betydelig større Udbytte baade af Kærne og Halm end Chevallier. Prinsesse og Tystofte Prentice har givet meget nær samme Udbytte; Lyngby Prentice har givet ca. 1 Ctn. Kærne og knap 2 Ctn. Halm mindre pr. Td. Ld. end de to nævnte Stammer. Almindelig Prentice har givet lidt mindre Kærne end Lyngby Prentice, men mere Halm end nogen af de rene Prentice-Stammer. Dansk Landbyg fra Ørslev har givet lidt mere Kærne end Chevallier og omtrent

lige saa meget Halm. Hannchen har givet større Kærneudbytte end nogen anden Prøve, og ogsaa det gamle Hanna-Byg har givet et ret godt Kærneudbytte; Hannchen har givet mindre

Tabel 20. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Askov Forsøgsstations Lermark 1886—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Parceller i alt	Udbytte i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
			Kærne	Halm		I dansk Td. i Pd.	I Korn i Mgr.	
1. Chevallier, mährisk, gl. Avl ...	9	18	22.0	33.2	40.8	184	42.8	22/8
2. — Svaløf	2	12	22.7	32.5	41.1	182	42.8	22/8
3. — Sorteringsforsøgene .	18	55	22.7	32.4	41.2	183	43.0	22/8
4. Halle's, Erh. Frederiksen	9	18	22.6	32.1	41.3	183	42.8	22/8
5. Prinsesse, Svaløf	3	15	25.2	35.8	41.3	183	42.5	25/8
6. Tystofte Prentice	5	62	25.1	36.3	40.0	184	42.7	25/8
7. Lyngby Prentice	6	29	24.2	34.8	41.4	183	42.1	25/8
8. Prentice, alm., Rolykkegaard ..	17	48	23.0	37.1	39.2	183	43.4	25/8
9. Dansk Landbyg, Ørslev	14	32	23.0	32.8	41.6	184	43.8	22/8
10. Hannchen, Svaløf	3	15	26.1	30.9	45.8	186	41.1	18/8
11. Hanna, orig. 1890	8	15	23.8	31.4	42.6	184	42.8	19/8
12. Juvel, Eltzholtz	5	5	22.0	33.0	39.4	182	42.0	21/8
13. Primus, Svaløf	3	15	22.5	31.7	41.5	178	43.4	18/8
14. Krydsning, Erh. Frederiksen...	5	13	22.2	31.3	41.5	179	49.4	24/8
15. Goldthorpe, Carter	10	22	21.7	30.8	41.5	179	44.8	28/8
16. Imperial, gl. Avl	12	20	20.6	30.8	40.1	176	44.4	19/8
17. Hvid storavnet	3	3	22.9	34.0	40.2	193	40.0	20/8
18. Sort toradet	3	3	21.7	35.8	38.1	173	41.3	28/8
19. Nøgen toradet	3	3	20.8	31.4	39.8	215	49.0	15/8
20. Sort storavnet	3	3	20.6	31.8	39.2	185	47.0	20/8

Halm end nogen anden nikkende toradet Prøve, Hanna derimod omtrent som Chevallier. Juvel har givet lidt mindre Kærne og lidt mere Halm end Chevallier. Af de fire Typer af Opret Byg har Primus givet størst Udbytte baade af Kærne og Halm, kun lidt mindre end Chevallier. Erh. Frederiksens Krydsningsbyg har givet lidt mindre end Primus baade af Kærne og Halm, og Goldthorpe ca. 1 Ctn. mindre af begge

Dele. Det mindste Udbytte har Imperial-Byg givet. Af de nederst i Tabellen opførte afvigende Typer har Hvid storavnet givet et forholdsvis godt Udbytte.

E. Forsøgene paa Askov Forsøgsstations Sandmark.

Forsøgene begyndte her i 1889 med 7 Prøver; i 1891 forøgedes Antallet til 9 for i 1892 at indskrænkes til 8, og med disse 8 Prøver fortsattes Forsøgene indtil 1898. Efter dette Aar er der ikke foretaget Forsøg med Bygsorter paa Askov Sandmark. I alt har 9 Prøver været inddragne i Forsøgene,

Tabel 21. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Askov Forsøgsstations Sandmark 1889—1898.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene		Udbytte i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
	Antal Parceller i alt	Kærne	Halm	1 dansk Td. i Pd.		1 Korn i Mgr.		
					Antal Parceller i alt			
1. Chevallier, måhrisk, gl. Avl.	10	24	12.3	18.8	39.5	183	38.4	27/8
2. — Sorteringsforsøgene	10	32	11.4	17.4	39.8	182	39.4	28/8
3. Hallets, Erh. Frederiksen	10	24	11.8	17.9	38.7	181	38.5	27/8
4. Prentice, alm., Rolykkegaard	10	25	12.5	21.9	36.8	183	39.8	20/8
5. Dansk Landbyg, Ørslev	10	24	11.8	17.6	40.1	183	39.2	28/8
6. Hanna, orig. 1890	8	17	13.2	18.2	42.0	178	38.1	26/8
7. Juvel, Eltzholtz	7	11	10.8	17.8	37.8	179	38.1	27/8
8. Imperial, gl. Avl	10	24	11.8	16.8	40.2	175	40.8	23/8
9. Hvid storavnet	3	4	11.4	18.2	38.5	190	35.7	20/8

nemlig 3 af Chevallier-Type og 1 af hver af følgende Typer: Prentice, Dansk Landbyg, Hanna, Juvel, Imperial og Hvid storavnet. I 1893—94 foretoges desuden paa særlige Marker Forsøg med 50 fra Tystofte modtagne Prøver, men disse Forsøg er, ligesom de tilsvarende paa Lermarken, uden Betydning og forbigaas derfor ganske her.

Det normale Antal Fællesparceller var 2 i Aarene 1889—94, 3 i Aarene 1895—98. For de Prøvers Vedkommende, der ikke

er dyrkede gennem alle Forsøgsaar, er Gennemsnitstallene i Tabel 21 fundne ved Differensberegning med Chevallier-Prøvernes Gennemsnit som Maalestok.

I Tabel 21 er Resultaterne af Forsøgene opførte. Af Chevallier-Prøverne har måhrisk Chevallier givet betydelig større Udbytte end de to andre Prøver. Prentice fra Rolykkegaard har givet lidt mere Kærne og betydelig mere Halm end den bedste Chevallier-Prøve, Dansk Landbyg fra Ørslev derimod lidt mindre. Hanna-Byg har givet større Kærneudbytte end nogen af de andre Sorter, hvilket rimeligvis hænger sammen med denne Sorts Tidlighed i Forbindelse med den sildige Saaning paa Askov Sandmark. Juvel har givet lidt mindre Kærne end Chevallier, men omtrent samme Halmudbytte som denne. Imperial og Hvid storavnet har givet samme Kærneudbytte som Chevallier.

F. Forsøgene paa Vester Hassing Forsøgsstations Sandmark.

Forsøgene begyndte her i 1894 med 44 Prøver, der i 1895 forøgedes til 51; i 1896 var der kun 13 Prøver, i 1897 29. Derefter indskrænkedes Antallet til 5 i 1899 (Forsøgene i 1898 mislykkedes aldeles), 6 i 1900, 9 i 1901, 10 i 1902, 8 i 1903 og 5 i 1904, da Forsøgene afsluttedes. I alt har 58 Prøver været inddragne i Forsøgene, deraf 3 dog kun i 1 Aar. Det normale Antal Parceller af hver Prøve var 1 i 1894, 2 i 1895—96, 3 i 1897, 4 i 1899—1900 og 1902—03, 5 i 1901 og 6 i 1904.

Forsøgene paa denne Forsøgsmark er i det hele taget kun af ringe Værdi, og dette gælder navnlig i høj Grad de første Aars Forsøg. Markerne var nemlig overordentlig urene og alt andet end ensartede, og da der kun var faa Fællesparceller, maatte Forsøgene blive upaalidelige. Af denne Grund er kun Forsøgene i Aarene 1899—1904 benyttede i Tabel 22, som derfor kun omfatter 9 Prøver. Tallene i denne Tabel er for de Prøvers Vedkommende, der ikke er dyrkede i alle 6 Forsøgsaar, fundne ved Differensberegning med Almindelig Prentice som Maalestok.

Som man vil se af Tabel 22, har Prentice-Prøverne alle givet større Kærneudbytte end Chevallier; af de forskellige Prentice-Stammer har Tystofte Prentice givet langt det største

Udbytte baade af Kærne og Halm; mindst Kærne har Lyngby Prentice og mindst Halm Svaløfs Prinsesse givet. De to Prøver af Dansk Landbyg har givet et forholdsvis meget stort Kærneudbytte, Prøven fra Striben (Nabogaard til Forsøgsstationen) endogsaa mere end Tystofte Prentice, Prøven fra Ørslev mindre end denne, men mere end de andre Prentice-Stammer.

Tabel 22. Resultater af Forsøg med toradede Bygsorter paa V. Hassing Forsøgsstations Sandmark 1899—1904.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Parceller i alt	Avlet Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
			Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
1. Chevallier, Sorteringsforsøgene .	5	21	13.0	22.1	37.0	182	37.4	17/8
2. Tystofte Prentice	3	14	14.9	23.8	39.0	183	37.7	19/8
3. Prentice, alm., Rolykkegaard . .	6	27	13.0	22.5	38.2	184	37.8	19/8
4. Prinsesse, Svaløf	2	5	13.7	21.8	38.8	180	35.9	19/8
5. Lyngby Prentice	4	33	13.8	22.1	37.6	184	37.8	19/8
6. Dansk Landbyg, Striben	6	33	15.4	22.9	40.2	187	39.2	18/8
7. — — Ørslev	5	20	14.5	21.9	39.8	186	38.9	18/8
8. Goldthorpe, Carter	5	21	12.4	22.6	35.4	180	40.2	17/8
9. Krydsning B, Erh. Frederiksen.	5	23	12.2	22.5	35.2	178	40.2	19/8

Goldthorpe-Byg og Erh. Frederiksens Krydsnings-Byg har begge givet et lille Kærneudbytte, betydeligt mindre end de øvrige Prøver.

G. Forsøgene paa V. Hassing Forsøgsstations Lermark.

Paa denne Forsøgsmark var Forholdene endnu daarligere end paa V. Hassing Sandmark. Markerne var ujævne og urene og led desuden af Kalkmangel, hvorfor Bygget ofte mislykkes helt; og selv i de Aar, hvor der dog blev en Afgrøde, maatte Forsøgene paa Grund af Markens Uensartethed og Urenhed betragtes som mislykkede. Der foreligger kun Vejninger fra 5 Aar, 1896, 1897, 1899, 1902 og 1904, i hvilke der i alt er dyrket 37 Prøver (11 i 1896, 24 i 1897, 5 i 1899, 9 i 1902

og 9 i 1904). Det normale Antal Fællesparceller var i 1896 5, i 1897 2, i 1899 3 og i 1902—04 4. Talmaterialet fra disse Forsøg har af ovennævnte Grunde ingen Interesse og forbigaas derfor her.

H. Forsøgene ved Aakirkeby.

Paa Forsøgsmarken ved Aakirkeby begyndte Forsøgene i 1904 med 4 Prøver; allerede i 1903 var der dog af Bornholms landøkonomiske Forening begyndt Forsøg med 3 af disse Prøver, og dette Aars Forsøg hører naturligt sammen med Statens Forsøg i de følgende Aar, hvorfor Tallene for dette Aar er tagne med i Beregningerne. I 1905 fortsattes Forsøgene med 6 Prøver, i 1906 med 5; i sidstnævnte Aar benyttedes Tystofte Prentice som Maaleprøve. Antallet af Fællesparceller har helt igennem været 4. Af det samlede Antal i Forsøgene inddragne Prøver, 6, har een kun været prøvet i et Aar og er derfor ikke taget med i Tabel 23, der er beregnet paa samme Maade som de foregaaende, tilsvarende Tabeller.

Tabel 23. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Forsøgsmarken ved Aakirkeby 1903—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene		Antal Parceller i alt		Avlet Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
	3	12	Kærne	Halm	1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.				
								179	39.4	
1. Chevallier	3	12	21.5	30.4	41.4	179	39.4	11/8		
2. Tystofte Prentice	2	26	29.0	35.5	45.0	181	43.2	13/8		
3. Lyngby Prentice	4	16	27.7	34.8	44.3	181	42.1	13/8		
4. Prentice, alm., Sejersgaard	4	16	25.9	34.8	42.7	181	42.4	13/8		
5. Dansk Landbyg, Hollændergaard	4	16	24.2	32.7	42.5	180	39.1	10/8		

Som man vil se af Tabel 23, har Tystofte Prentice givet det største Udbytte baade af Kærne og Halm; Lyngby Prentice har givet 1.3 og Almindelig Prentice 3.1 Ctn. Kærne mindre pr. Td. Ld. Endnu lavere Udbytte, 4.8 Ctn. Kærne og 2.8 Ctn. Halm mindre end Tystofte Prentice, har Dansk Landbyg (en

lokal bornholmsk Prøve) givet, og allerlavest staar Chevallier, der har givet 7.5 Ctn. Kærne og 5.1 Ctn. Halm mindre end Tystofte Prentice. Udslagene er altsaa store paa denne Forsøgsmark, betydelig større end paa nogen af de andre Forsøgsmarker.

I. Forsøgene ved Abed.

Paa Forsøgsmarken ved Abed begyndte Forsøgene i 1904 med 17 Prøver og fortsattes i 1905 med 16 og i 1906 med 10 Prøver af toradet Byg. Antallet af Fællesparceller har helt

Tabel 24. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Forsøgsmarken ved Abed 1904—1906.

Sortens Navn	Antal Aar i Forsøgene	Antal Parceller i alt	Avlet Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
			Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
1. Gold foil, Heine.....	3	12	29.8	51.4	36.7	189	44.0	31/7
2. Lyngbækgaards.....	2	8	28.2	49.1	36.5	188	43.4	31/7
3. Kinver, Webb.....	2	8	28.1	50.4	35.8	188	42.8	31/7
4. Holstensk.....	2	8	28.0	48.1	36.8	186	44.0	31/7
5. Challenge, Heine.....	2	8	27.5	46.5	37.2	188	45.1	31/7
6. Golden drops, Parson.....	2	8	27.0	49.6	35.2	188	43.8	31/7
7. Premier, Wrinch.....	2	8	26.4	49.2	34.9	189	44.1	31/7
8. Prinsesse, Svaløf.....	3	12	32.0	50.7	38.7	190	44.6	2/8
9. Tystofte Prentice.....	3	52	31.0	50.5	38.7	191	45.0	2/8
10. Lyngby Prentice.....	3	12	31.1	51.8	37.7	190	44.7	2/8
11. Prentice, alm., Rolykkegaard..	3	12	30.8	52.0	37.0	190	44.6	2/8
12. — — sk. Frøkont....	2	8	29.9	51.3	36.9	191	44.0	2/8
13. Goldthorpe, Carter.....	2	8	28.8	50.8	36.2	187	47.5	1/8
14. Primus, Svaløf.....	2	8	27.9	49.9	35.9	187	46.5	31/7
15. Krydsning B, Erh. Frederiksen.	3	12	26.5	51.1	34.1	187	50.2	1/8
16. New universal, Webb.....	2	8	25.9	47.8	35.1	188	44.1	31/7

igennem været 4; i 1906 er benyttet Maaleprøve (Tystofte Prentice) paa hver 3. Parcel i Marken. I alt har 21 Prøver været inddragne i Forsøgene, deraf 5 dog kun i et Aar. Tallene i Tabel 24 er fundne ved Diffensberegning paa samme Maade som Tallene i de foregaaende Tabeller. Tallene for de enkelte

Parceller viser, at Jorden paa Forsøgsmarken ikke har været saa ensartet som ønskeligt for at faa helt paalidelige Forsøgsresultater.

Ser man paa Tabel 24, vil man finde, at de 7 Chevallier-Prøver har givet fra 26.4 til 29.8 Ctn. Kærne og fra 46.5 til 51.4 Ctn. Halm pr. Td. Ld. Forskellen mellem Prøverne er altsaa større, end man efter deres Antal skulde vente. Nogen synderlig Overensstemmelse mellem Resultaterne fra Abed og Resultaterne fra Tystofte og Lyngby er der ikke. Af Prentice-Prøverne har Prinsesse og Tystofte Prentice givet omtrent samme Udbytte. Forskellen mellem Tystofte Prentice og Lyngby Prentice er ikke stor; den sidste har givet 0.8 Ctn. Kærne mindre og 0.8 Ctn. Halm mere end Tystofte Prentice. De to Prøver af Almindelig Prentice har givet 1.8 og 2.0 Ctn. Kærne mindre end Tystofte. Af Prøverne af Opret Byg har Goldthorpe givet det største Udbytte, men dog 3.1 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice. Svaløfs Primus har givet 4.0 Ctn. og Erh. Frederiksens Krydsningsbyg 5.4 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice. Det laveste Kærneudbytte af alle Sorter har Webbs new universal givet, 6.0 Ctn. mindre end Tystofte Prentice.

V. Sammenligning af de vigtigste Sorters Udbyttetal paa de forskellige Forsøgsstationer og under forskellige Kaar.

A. Sammenligning af de vigtigste Sorters Udbyttetal paa de fem ældre Forsøgsmarker.

Medens en Sammenligning af Udbyttet af alle de mange enkelte Forsøgsprøver paa de forskellige Forsøgsmarker ikke lader sig gennemføre, fordi kun et lille Mindretal er dyrket i tilstrækkelig Udstrækning paa andre Forsøgsmarker end ved Tystofte og Lyngby, kan det have sin Interesse at sammenligne Udbyttet af de mest forskellige Sorter, og dette er gjort i Tabel 25. De Udbyttetal, der i denne Tabel er opførte for Chevallier, Dansk Landbyg, Juvel og Imperial, er beregnede af de aarlige Gennemsnitstal for alle Prøver af den paagældende Type. For Prentice-Byggets Vedkommende er

Gennemsnitstallene for Almindelig og Lyngby Prentice benyttede, idet Tystofte Prentice og Svaløfs Prinsesse overalt har givet større Udbytte og derfor kunde forstyrre Sammenligningen. For Hanna-Byggets Vedkommende er kun Tallene for

Tabel 25. Oversigt over Udbyttet af de vigtigste Sorter paa de fem ældre Forsøgsmarker.

Sortens Navn	Ctn. Kærne pr. Td. Ld.					Ctn. Halm pr. Td. Ld.				
	Tystofte	Lyngby	Askov Lermark	Askov Sandmark	Vester Hassing	Tystofte	Lyngby	Askov Lermark	Askov Sandmark	Vester Hassing
1. Prentice	30.7	24.9	24.0	12.5	13.6	41.8	36.9	36.9	21.9	22.8
2. Hanna	29.0	24.7	23.3	13.2	—	35.8	31.8	31.4	18.2	—
3. Dansk Landbyg	28.0	23.3	23.0	11.8	15.1	38.5	33.5	32.3	17.5	22.2
4. Chevallier	28.4	22.6	22.7	11.7	13.0	39.2	33.9	32.5	18.0	22.1
5. Stakfældende engelsk (Juvet)	29.0	22.7	22.0	10.8	—	38.9	34.0	33.9	17.8	—
6. Goldthorpe	28.2	21.0	21.7	—	12.4	38.2	32.5	30.6	—	22.6
7. Imperial	25.9	22.8	20.6	11.3	—	34.9	31.7	30.8	16.8	—
8. Erh. Frederiksens Krydsn. B.	26.1	19.7	22.2	—	12.2	33.3	33.6	31.8	—	22.5

den originale Prøve fra 1890 benyttede, da det er usikkert, om den fra Gl. Carlsberg modtagne Prøve var en typisk og ren Hanna-Byg.

For bedre at faa en Oversigt over Tallene, er disse i Tabel 26 omregnede i Forhold til Chevallier-Byg, idet Udbyttet af denne er sat lig 100. Som man vil se af Tabellen, har Prentice-Byg paa alle 5 Forsøgsmarker givet betydelig større Udbytte end Chevallier; Forholdstallene for Kærneudbyttet varierer fra 105 paa V. Hassing Sandmark til 110 ved Lyngby, og Forholdstallene for Halmudbyttet fra 101 paa V. Hassing Sandmark til 122 paa Askov Sandmark. Ogsaa Hanna-Bygget har givet et godt Kærneudbytte paa alle Forsøgsmarker, idet Forholdstallene varierer fra 102 ved Tystofte til 113 paa Askov Sandmark; paa sidstnævnte Forsøgsmark har Hanna-Bygget endogsaa givet betydelig større Kærneudbytte end Prentice. Halmudbyttet af Hanna-Bygget er derimod gennemgaaende lavt, særlig ved Tystofte og Lyngby. Dansk Landbyg har ved Tystofte givet lidt mindre Kærne end Chevallier (Forholdstal 99), paa de andre Forsøgsmarker derimod mere, paa V. Has-

sing Sandmark endogsaa betydelig mere end Prentice (Forholdstal 116, ved Lyngby og Askov derimod 101—103). Halmudbyttet er helt igennem lidt mindre end Chevallier-Byggets, undtagen ved V. Hassing, hvor de to Sorter har givet lige meget Halm. Stakfældende engelsk Byg (Juvell, Beardless barley) har ved Tystofte givet lidt mere Kærne end Chevallier

Tabel 26. Oversigt over Udbyttet af de vigtigste Sorter i Forhold til Chevallier-Byg paa alle fem Forsøgsmarker.

Sortens Nævn	Forholdstal for Kærneudbytte						Forholdstal for Halmudbytte					
	Tystofte	Lyngby	Askov Lermk.	Askov Sandm.	V. Hassing	Gennemsnit	Tystofte	Lyngby	Askov Lermk.	Askov Sandm.	V. Hassing	Gennemsnit
1. Almindelig Prentice	108	110	106	107	105	107	105	109	114	122	101	110
2. Hanna	102	109	103	113	—	107	91	92	97	101	—	95
3. Dansk Landbyg	99	103	101	101	116	104	98	99	99	98	100	99
4. Chevallier	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
5. Stakfældende engelsk	102	100	97	92	—	98	99	100	104	99	—	101
6. Goldthorpe	99	93	96	—	95	96	97	96	94	—	102	97
7. Imperial	91	101	91	97	—	95	89	94	95	93	—	93
8. Erh. Frederiksens Krydsning	92	87	98	—	94	93	85	99	96	—	102	96

(Forholdstal 102), ved Lyngby samme Kærneudbytte som dette og ved Askov noget mindre (Forholdstal 92—97). Halmudbyttet er omtrent som Chevallier-Byggets (Forholdstal 99—104). Goldthorpe-Byg har helt igennem givet mindre Kærne end Chevallier, forholdsvis mest ved Tystofte (Forholdstal 99), en Del mindre ved de andre Stationer (93—96). Halmudbyttet er mindre end Chevallier-Byggets ved Tystofte, Lyngby og Askov (Forholdstal 94—97), lidt større end dettes ved V. Hassing (Forholdstal 102). Imperial-Byg har ved Lyngby givet lidt mere Kærne end Chevallier (Forholdstal 101), paa Askov Sandmark noget mindre (Forholdstal 97) og ved Tystofte og paa Askov Lermark betydelig mindre end Chevallier (Forholdstal 91). Halmudbyttet er paa alle Forsøgsmarker betydelig mindre end Chevallier-Byggets (Forholdstal 89—95). Erh. Frederiksens Krydsningsbyg har paa alle Forsøgsmarker givet min-

dre Kærneudbytte end Chevallier (Forholdstal 87—98), mest paa Askov Lermark, mindst ved Lyngby. Halmudbyttet er ved Tystofte betydelig under Chevallier-Byggets (Forholdstal 85), ved Lyngby og paa Askov Lermark lidt derunder (Forholdstal 96—99) og ved V. Hassing lidt derover (Forholdstal 102).

B. Forholdet mellem de vigtigste Sorter ved forskellig Saatid.

Ofte ser man den Paastand fremsat, at Prentice-Byg kræver tidlig Saaning for at lykkes, og dette er selvfølgelig til en vis Grad rigtigt. Maltbygudvalgets Saatidsforsøg har tilfulde vist, at det toradede Byg i det hele taget kræver ret tidlig Saaning for at give fuldt Udbytte; men disse Forsøg viste tillige, at der i denne Henseende i hvert Fald ikke er nogen synderlig Forskel paa Prentice-Byg og Chevallier-Byg; den bedste Saatid var den samme for begge Sorter. Tallene fra Sortsforsøgene paa Statens Forsøgsstationer kan ikke give fyldestgørende Oplysning om dette Forhold, da de ikke har taget Sigte paa at udpege den bedste Saatid. Medens man ved Saatidsforsøg sammenligner forskellige Saatider inden for de samme Marker og Aar, nødes man, naar man af det foreliggende Materiale vil søge at finde Bidrag til Belysning heraf, til at sammenligne forskellige Aars Marker, der er saaede til forskellig Tid. Tallene maa derfor tages med et vist Forbehold; men nogen Vejledning kan de dog give. I Tabel 27 er foretaget en Sammenstilling af Udbyttetallene for fire Hovedgrupper af toradet Byg paa to Forsøgsmarker, idet der inden for hver er taget Gennemsnit af henholdsvis den tidligst saaede og den senest saaede Tredjedel af Forsøgsaarene. Naar Forsøgsmarken ved Tystofte ikke er taget med i Sammenligningen, beror det paa, at Tallene paa Grund af forskellige Forhold, der er Saatiderne uredkommende, er meget uregelmæssige. Sandmarkerne ved Askov og V. Hassing har ikke kunnet benyttes, fordi Forsøgsrækken er for kort og Forskellen mellem Saatiden i de forskellige Aar for lille. Ser man paa Tallene fra Lyngby i Tabel 27, vil man finde, at alle Sorterne har givet størst Kærneudbytte ved den tidligere Saaning. Størst er Forskellen for Opret Byg (3.5 Ctn.), mindre for Chevallier-Byg (2.0 Ctn.) og mindst for Prentice og Dansk Landbyg (1.5 Ctn.). For Askov Lermarks Vedkommende er Kærneudbyttet ligeledes størst for alle fire Bygtyper ved den

tidlige Saaning. Størst er Forskellen ogsaa her for Opret Byg (8.8 Ctn.), betydelig mindre for Dansk Landbyg (3.8 Ctn.) og Prentice-Byg (3.6 Ctn.), mindst for Chevallier-Byg (2.7 Ctn.). Det ser saaledes herefter ud til, at Sorterne af Opret Byg i højere Grad paaskønner og kræver tidlig Saaning end Sorterne af Nikkende Byg. Mellem de tre Typer af Nikkende Byg er der

Tabel 27. Oversigt over Udbyttet af de vigtigste Typer af toradet Byg ved tidligere og senere Saaning.

Forsøgsmark	Bygtype	Kærneudbytte, naar Saaning er		Halmudbytte, naar Saaning er		Saadato i Gennemsnit	
		tidlig	sen	tidlig	sen	tidlig	sen
Lyngby	Chevallier	23.2	21.2	35.8	33.5	20/4	1/5
	Prentice	25.5	24.0	39.8	36.5		
	Dansk Landbyg	24.4	22.9	34.4	35.5		
	Opret Byg	22.4	18.9	32.7	34.8		
Askov Lermark	Chevallier	24.5	21.8	35.4	31.0	29/4	14/5
	Prentice	26.4	22.8	39.8	33.1		
	Dansk Landbyg	25.2	21.4	35.9	27.8		
	Opret Byg	24.8	15.5	32.8	29.2		
Gennemsnit af begge Forsøgsmarker	Chevallier	23.9	21.5	35.4	32.8	25/4	8/5
	Prentice	26.0	23.4	39.8	34.8		
	Dansk Landbyg	24.8	22.2	35.2	31.4		
	Opret Byg	23.4	17.2	32.8	31.8		

derimod ikke nogen sikker Forskel at spore. Tages de to Forsøgsmarker under eet, er Forskellen i Kærneudbytte mellem de tidlige og de sent saaede Marker for Opret Byg 6.2 Ctn., for Prentice-Byg og Dansk Landbyg 2.6 Ctn. og for Chevallier-Byg 2.4 Ctn.

Tallene for Halmudbyttet er noget mere uregelmæssige; men gennemgaaende er Udbyttet ogsaa her størst ved tidlig Saaning. Størst er Forskellen i Halmudbytte for Prentice-Byg (4.5 Ctn.), derefter for Dansk Landbyg (3.8 Ctn.) og Chevallier-Byg (3.1 Ctn.), mindst for Opret Byg (1.0 Ctn.).

C. Forholdet mellem de vigtigste Sorter under ulige gode Kaar.

Det er en udbredt Antagelse, at Prentice-Byg vel er den bedste Bygsort under almindelig gode Kaar, men at det staar tilbage for andre Sorter under meget tarvelige og under særlig gode Forhold. Ser man paa Sorternes Udbyttetal i Tabellerne 25—26, vil man til en vis Grad finde det første bekræftet, idet Prentice-Bygget paa de to Sandmarker ved Askov og V. Hassing i Henseende til Kærneudbytte overgaas henholdsvis af Hanna-Byg og Dansk Landbyg. Det Udbytte, der høstes

Tabel 28. Oversigt over Forholdet mellem Udbyttet af forskellige Hovedtyper af toradet Byg under ulige gode Kaar.

Kærne-udbytte af Chevallier-Byg Ctn. pr. Td. Ld.	Ctn. Kærne mere eller mindre end Chevallier af			Ctn. Halm mere eller mindre end Chevallier af			Antal Marker med		
	Prentice	Dansk Landbyg	Opret Byg	Prentice	Dansk Landbyg	Opret Byg	Prentice	Dansk Landbyg	Opret Byg
5.1—10.0	+ 0.2	+ 0.4	÷ 0.5	+ 2.3	÷ 0.3	÷ 1.4	4	3	4
10.1—15.0	+ 0.3	+ 0.4	÷ 0.3	+ 4.1	÷ 0.1	÷ 0.3	7	6	7
15.1—20.0	+ 1.3	+ 0.8	÷ 1.5	+ 2.6	+ 1.2	÷ 0.6	6	4	6
20.1—25.0	+ 1.6	+ 0.2	÷ 1.3	+ 3.3	÷ 0.6	÷ 2.0	23	22	22
25.1—30.0	+ 2.3	+ 0.3	÷ 1.3	+ 2.6	÷ 0.7	÷ 3.3	20	18	19
30.1—35.0	+ 3.2	0.0	÷ 2.2	+ 3.3	0.0	÷ 4.0	9	9	8
35.1—40.0	÷ 0.4	÷ 2.1	÷ 3.0	÷ 1.0	÷ 3.0	÷ 3.3	3	4	8

paa en Bygmark, bestemmes af mange forskellige Forhold foruden af Jordens Beskaffenhed, saaledes af Jordens Gødningskraft, Gødningen til Bygget, Saatiden, Aarets Fugtigheds- og Varmeforhold, Sygdomsangreb o. s. v. Alle disse »Ydre Kaar« tilsammen betinger Afgrødens Størrelse, og omvendt kan denne sidste benyttes som et Slags Maal for de ydre Kaars Godhed. Vil man undersøge, om to eller flere Bygsorter forholder sig forskelligt under ulige gode ydre Kaar, kan man derfor dele Markerne i Grupper efter Kærneudbyttets Størrelse og saa undersøge, om Forholdet mellem Sorterne er det samme i alle Grupper; dette er gjort i Tabel 28. Som Materiale er benyttet Forsøgene paa de fire Forsøgsmarker ved Tystofte, Lyngby og Askov, og Inddelingen i Grupper er foretaget efter Kærne-

udbyttet af Chevallier. Selvfølgelig kommer der ikke lige mange Marker i alle Grupper; i langt de fleste har Kærneudbyttet ligget mellem 20 og 30 Ctn.

Ser vi først paa Kærneudbyttet af Prentice, vil vi finde, at Merudbyttet for Prentice i Forhold til Chevallier er meget lille i Gruppen 5—10 Ctn., men derefter stiger jævnt indtil Gruppen 30—35 Ctn. I den Gruppe, hvor Kærneudbyttet er størst, 35—40 Ctn., har Prentice-Bygget derimod givet mindre Kærne end Chevallier; alt for stor Vægt kan der ikke lægges paa dette Tal, da det kun hidrører fra 3 Marker (ved Tystofte); men ogsaa Iagttagelser andetsteds fra tyder paa, at Prentice-Bygget kan faa »for meget af det gode«, i hvert Fald naar Saamængden er saa stor som i disse Forsøg, 200 Pd. pr. Td. Ld. Prentice-Bygget »busker sig« nemlig stærkere end nogen af vore andre Bygsorter, og naar Saamængden da er stor og de ydre Kaar gode, kommer Bygget let til at staa for tæt, hvorved Straaet bliver svagt og Bladene stærkt angrebne af Snyltesvampe, særlig Bladpletsvamp og Meldug.

Kærneudbyttet af Dansk Landbyg er i den første Gruppe (Kærneudbytte 5—10 Ctn.) 0.4 Ctn. større end Kærneudbyttet af Chevallier. Forskellen stiger til 0.8 Ctn. i tredje Gruppe (Kærneudbytte 15—20 Ctn.) og falder saa atter til 0.0 i næstsidste Gruppe (Kærneudbytte 30—35 Ctn.). I den sidste Gruppe (Kærneudbytte 35—40 Ctn.) har Dansk Landbyg givet et betydeligt Mindreudbytte; det formaar muligvis ikke at udnytte de gode Kaar saa godt som Chevallier-Bygget.

Kærneudbyttet af Opret Byg ligger i den første Gruppe (Kærneudbytte 5—10 Ctn.) kun 0.5 Ctn. under Chevallier-Byggets, men derefter stiger Differensen temmelig stærkt og er i den sidste Gruppe (35—40 Ctn.) ikke mindre end 3.9 Ctn. Naar man derfor undertiden hører den Mening fremsat, at Sorterne af Imperial-Type egner sig særlig til saadanne Jorder, hvor Afgrøden kan ventes at blive meget stor, bekræftes dette ikke af nærværende Materiale. Selv om Sorterne af Imperial-Type paa Grund af deres stive Straa ikke let gaar i Leje og derfor tager sig bedre ud paa Marken end f. Eks. Chevallier eller Prentice, saa synes de at mangle Chevallier-Byggets og Prentice-Byggets Evne til at udnytte de gode Kaar fuldt ud og omsætte dem i forøget Kærneudbytte.

Tallene for Halmudbytte i Tabel 28 er meget uregelmæs-

sige, hvilket for en Del kommer af, at Inddelingen i Grupper er foretaget efter Kærneudbytte, ikke efter Halmudbytte.

D. Sammenligning af de vigtigste Sorters Udbytte under forskellige Nedbørs- og Temperaturforhold.

Ofte høres den Mening fremsat, at Prentice-Bygget er tilbøjeligt til at mislykkes i tørre og varme Somre. I saadanne er Prentice-Byggets Gennemskridning altid mangelfuld, hvad der giver Afrøden paa Marken et daarligt Udseende, særlig naar man sammenligner med Sorter som Chevallier, Landbyg og Goldthorpe, der skrider godt igennem. En anden Sag er, om denne mangelfulde Gennemskridning har nogen Indflydelse paa Udbyttet, saaledes at Prentice-Bygget i tørre Somre ikke kan maale sig med andre gode Sorter. For at give et Bidrag til Løsningen af dette Spørgsmaal er Tabellerne 29 og 30 sammenstillede. I Tabellerne 10 og 11 (Side 13 og 14) er det vist, at det toradede Byg i det hele taget giver størst Udbytte i fugtige (og kolde) Somre. Beregningen af Tallene i Tabellerne 29 og 30 er foretaget ganske paa samme Maade som i Tabellerne 10 og 11; kun er Tallene for de middelfugtige, henholdsvis middelvarme, Aar for Oversigtens Skyld udeladte. I de første to Kolonner er Kærneudbyttet af Prentice-Byg opført i Ctn. pr. Td. Ld., og i de følgende Kolonner er opført, hvor meget de andre Sorter har givet mere eller mindre end Prentice-Byg. Denne Opstilling giver en bedre Oversigt, end hvis de absolute Udbyttetotal for alle fire Sorter var opførte i Tabellerne.

Ser man paa Tabel 29, vil man finde, at Kærneudbyttet af Prentice-Byg saa godt som helt igennem er størst, naar den paagældende Maaned har stor Nedbør. Størst Indflydelse har Nedbøren i Maj Maaned, mindst Nedbøren i Juli. At Kærneudbyttet saaledes gennemgaaende er størst ved rigelig Nedbør, gælder imidlertid ogsaa til Dels de andre Sorter, kun ikke i saa høj Grad. Medens Forskellen i Kærneudbytte mellem de Aar, der har størst, og dem, der har mindst Nedbør i Maj, for Prentice-Byggets Vedkommende i Gennemsnit er 4.9 Ctn. pr. Td. Ld., er den for Chevallier-Byg kun 3.8 Ctn., for Dansk Landbyg 4.0 Ctn. og for Opret Byg 4.1 Ctn. For Juni Maanedes Vedkommende er Forskellen for Prentice-Byg 1.0 Ctn. og for

Dansk Landbyg 0.3 Ctn., medens Chevallier-Byg og Opret Byg endogsaa har givet større Udbytte (henholdsvis 0.4 og 0.1 Ctn.) i de Aar, der har en tør Juni, end i de Aar, der har en fugtig Juni; dette gælder dog ikke Tystofte, der er den af Forsøgsstationerne, som i det hele har mindst Nedbør. For Juli Maaned gælder noget lignende som for Juni; Tystofte og Askov

Tabel 29. Oversigt over Kærneudbyttet af de fire vigtigste Bygtyper under forskellige Nedbørsforhold (f den fugtigste, t den tørreste Tredjedel af Forsøgsaarene).

Maaned	Forsøgsmark	Kærneudbytte af Prentice, Ctn. pr. Td. Ld.		Ctn. Kærne pr. Td. Ld. mere eller mindre end Prentice					
		f	t	Chevallier		Dansk Landbyg		Opret Byg	
				f	t	f	t	f	t
Maj	Tystofte.....	34.8	30.5	÷ 2.6	÷ 1.6	÷ 3.5	÷ 1.4	÷ 5.6	÷ 3.6
	Lyngby.....	25.7	23.2	÷ 3.1	÷ 2.8	÷ 1.2	÷ 2.6	÷ 3.4	÷ 4.8
	Askov Lermark..	28.4	20.5	÷ 1.8	÷ 1.5	÷ 1.6	÷ 1.0	÷ 2.8	÷ 3.8
	Askov Sandmark.	13.8	8.5	÷ 1.8	+ 1.8	÷ 0.9	+ 1.4	÷ 2.7	+ 1.1
	Gennemsnit ..	25.6	20.7	÷ 2.8	÷ 1.8	÷ 1.8	÷ 0.9	÷ 3.6	÷ 2.8
Juni	Tystofte.....	33.2	30.9	÷ 2.0	÷ 1.2	÷ 1.9	÷ 1.7	÷ 4.5	÷ 4.7
	Lyngby.....	23.4	25.6	÷ 2.1	÷ 2.0	÷ 0.6	÷ 1.8	÷ 3.9	÷ 3.5
	Askov Lermark..	25.7	23.8	÷ 2.7	÷ 0.1	÷ 2.8	÷ 0.8	÷ 3.8	÷ 1.9
	Askov Sandmark.	13.0	11.0	÷ 1.6	÷ 0.4	÷ 1.1	+ 0.2	÷ 2.7	÷ 0.1
	Gennemsnit ..	23.8	22.8	÷ 2.8	÷ 0.9	÷ 1.5	÷ 0.8	÷ 3.7	÷ 2.6
Juli	Tystofte.....	33.6	31.1	÷ 3.4	÷ 1.8	÷ 2.6	÷ 1.8	÷ 4.9	÷ 3.0
	Lyngby.....	24.8	24.8	÷ 3.8	÷ 1.6	÷ 1.9	÷ 0.1	÷ 3.6	÷ 4.1
	Askov Lermark..	23.1	24.6	÷ 1.2	÷ 1.5	÷ 0.7	÷ 0.6	÷ 4.6	÷ 1.1
	Askov Sandmark.	12.1	12.4	÷ 0.5	÷ 1.0	÷ 0.2	÷ 1.1	+ 0.1	÷ 0.8
	Gennemsnit ..	23.4	23.1	÷ 2.2	÷ 1.8	÷ 1.4	÷ 0.9	÷ 3.8	÷ 2.8

Sandmark har gennemgaaende for alle Sorter givet størst Udbytte, naar Juli Maaned er fugtig, Lyngby og Askov Lermark derimod, naar Juli er tør.

Tabel 30 svarer til Tabel 29, kun at Sammenstillingen her er foretaget efter Maanedernes Middeltemperaturer. Som man vil se, har Prentice-Bygget uden Undtagelse givet størst Kærneudbytte ved lav Middeltemperatur; her er Forskellen størst for Juli Maanedes Vedkommende, lidt mindre for Juni og mindst

for Maj. For de andre Sorter gælder det samme som for Prentice; de har alle tre givet mindst Udbytte i de varme Somre, og Tallene er altsaa her betydelig mere regelmæssige end i Tabel 29. Forskellen mellem Udbyttet i kolde og varme Somre er gennemgaaende for alle tre Sorter noget mindre end for Prentice.

Tabel 30. Oversigt over Kærneudbyttet af de fire vigtigste Bygtyper under forskellige Temperaturforhold (k den koldeste, v den varmeste Tredjedel af Forsøgsaarene).

Maaned	Forsøgsmark	Kærne-udbytte af Prentice, Ctn. pr. Td. Ld.		Ctn. Kærne pr. Td. Ld. mere eller mindre end Prentice					
				Chevallier		Dansk Landbyg		Opret Byg	
		k	v	k	v	k	v	k	v
Maj	Tystofte.....	33.9	31.2	÷ 1.5	÷ 2.6	÷ 1.8	÷ 2.5	÷ 3.8	÷ 6.1
	Lyngby.....	26.8	23.9	÷ 2.1	÷ 2.3	÷ 1.6	÷ 0.8	÷ 3.2	÷ 4.1
	Askov Lermark..	24.9	22.8	÷ 1.7	÷ 1.4	÷ 1.8	÷ 0.8	÷ 2.7	÷ 3.8
	Askov Sandmark.	11.4	10.5	÷ 0.7	+ 1.1	+ 0.1	+ 1.0	÷ 1.8	+ 1.6
	Gennemsnit ..	24.1	22.1	÷ 1.5	÷ 1.3	÷ 1.8	÷ 0.6	÷ 2.9	÷ 3.1
Juni	Tystofte.....	36.7	28.6	÷ 4.6	÷ 1.5	÷ 3.7	÷ 1.7	÷ 6.8	÷ 4.7
	Lyngby.....	25.1	25.0	÷ 1.6	÷ 2.8	÷ 0.7	÷ 1.2	÷ 3.1	÷ 3.8
	Askov Lermark..	26.8	22.4	÷ 2.6	÷ 1.2	÷ 1.9	÷ 1.3	÷ 4.1	÷ 2.6
	Askov Sandmark.	13.7	9.2	÷ 0.7	+ 0.4	+ 0.1	+ 0.7	÷ 1.9	÷ 0.1
	Gennemsnit ..	25.5	21.3	÷ 2.4	÷ 1.3	÷ 1.6	÷ 0.9	÷ 4.0	÷ 2.9
Juli	Tystofte.....	34.8	29.0	÷ 3.2	÷ 1.0	÷ 2.3	÷ 0.9	÷ 5.2	÷ 2.6
	Lyngby.....	24.9	24.8	÷ 2.4	÷ 1.6	÷ 1.7	÷ 0.1	÷ 3.8	÷ 3.6
	Askov Lermark..	26.4	20.6	÷ 1.8	÷ 1.4	÷ 1.2	÷ 1.0	÷ 3.5	÷ 2.7
	Askov Sandmark.	13.7	9.0	÷ 0.7	+ 0.1	+ 0.1	+ 0.2	÷ 1.9	÷ 0.2
	Gennemsnit ..	25.0	20.9	÷ 1.9	÷ 1.0	÷ 1.3	÷ 0.5	÷ 3.6	÷ 2.3

Det er herefter sandsynligt, at Prentice-Bygget reagerer noget stærkere over for Vejrforholdene end Chevallier, Dansk Landbyg og Opret Byg. Men paa den anden Side vil man lægge Mærke til, at disse tre Sorter ikke desto mindre saa godt som altid, selv i de tørreste og varmeste Somre, har givet mindre Udbytte end Prentice. De faa Undtagelser, der er, hidrører alle fra Askov Sandmark, hvor Udbyttet af Chevallier-Byg og Dansk Landbyg i tørre og varme Aar kan gaa over

Udbyttet af Prentice. Men Afgrøderne paa denne Forsøgsmark er saa smaa, at man næppe ret ofte i Praksis vilde dyrke toradet Byg under saa tarvelige Kaar, og Tallene fra denne Forsøgsmark har derfor mindre praktisk Betydning.

En Sammenligning af Halmudbyttet, foretaget paa lignende Maade som Sammenligningen af Kærneudbyttet i Tabellerne 29 og 30, giver lignende Resultater; kun er Tallene som sædvanligt ikke saa regelmæssige som Tallene for Kærneudbyttet.

VI. Resultater af Forsøgene ved Tystofte og Lyngby i Aarene 1905—06.

I de foregaaende Afsnit er hele Forsøgsrækken behandlet under eet. Der vil imidlertid være Anledning til at give en særskilt Oversigt over Resultaterne fra de to sidste Forsøgsaar, dels fordi Forsøgene i disse Aar er udførte paa et betydelig bredere Grundlag end de ældre Forsøg, og dels fordi de i de sidste Aars Forsøg prøvede Sorter og Stammer har særlig Interesse for det praktiske Landbrug. Denne Oversigt skal dog kun gives for Tystoftes og Lyngbys Vedkommende, dels fordi disse — bortset fra Abed og Aakirkeby. — fortrinsvis repræsenterer Byg-Egnene, dels fordi Tallene fra de andre Stationer paa Grund af den ændrede Arbejdsmaade egner sig mindre godt til Sammenstilling for disse to Aar.

A. Forsøgene ved Tystofte 1905—06.

Antallet af Fællesparceller var i 1905 6, i 1906 8; begge Aar er Tystofte Prentice af egen Avl benyttet som Maaleprøve paa hver tredje Parcel. I Tabel 31 er Resultaterne af de to Aars Forsøg opførte. Tallene bærer helt igennem Præg af at være meget paalidelige. Øverst er i de fire første Kolonner anført det aarlige gennemsnitlige Kærne- og Halmudbytte af Maaleprøven, Tystofte Prentice-Byg, og derunder er for de øvrige Prøver opført, hvor meget Kærne, resp. Halm, de har givet mere end de tilsvarende Maaleprøveparceller. I 5. og 6. Kolonne er opført det beregnede Gennemsnitsudbytte af Kærne og Halm for hver Prøve i begge Aar. Det største gennemsnitlige Udbytte baade af Kærne og Halm har Tystofte Prentice

givet. Svaløfs Prinsesse har i 1905 givet større, i 1906 mindre Kærneudbytte end Tystofte Prentice. I Gennemsnit bliver Kærneudbyttet lidt lavere end dettes. Prinsesse har i begge Aar givet lidt mindre Halm end Tystofte Prentice. Svaløfs Hannchen har i begge Forsøgsaar kun givet ca. $\frac{1}{2}$ Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice; Halmudbyttet er derimod 4—5 Ctn. lavere. Fra denne Sort er der et betydeligt

Tabel 31. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Forsøgsmarken ved Tystofte 1905—06.

Sortens Navn	Ctn. Kærne pr. Td. Ld. mere eller mindre end Maaleprøven		Ctn. Halm pr. Td. Ld. mere eller mindre end Maaleprøven		Beregnet Gennemsnitsudb. i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
	1905	1906	1905	1906	Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
1. Tystofte Prentice (Mpr.)	35.0	32.8	36.5	33.9	33.7	35.2	48.9	193	45.8	$\frac{8}{8}$
2. Prinsesse, Svaløf	+ 1.0	- 1.6	- 0.2	- 0.6	33.4	34.8	49.0	192	46.1	$\frac{8}{8}$
3. Hannchen, Svaløf	- 0.4	- 0.7	- 4.9	- 3.8	33.1	30.8	51.8	195	44.6	$\frac{2}{8}$
4. Lyngby Prentice	- 3.6	- 1.9	- 0.6	+ 0.1	30.9	34.9	47.0	191	44.5	$\frac{8}{8}$
5. Prentice, alm., Rolykkeg.	- 3.4	- 2.5	- 1.8	+ 0.8	30.7	34.8	46.9	192	44.4	$\frac{8}{8}$
6. Chevallier, Svaløf	- 4.4	- 2.2	- 0.5	- 0.4	30.4	34.7	46.7	192	48.3	$\frac{8}{8}$
7. Dansk Landbyg	- 4.0	- 3.6	- 2.1	- 1.2	29.9	33.5	47.2	193	46.7	$\frac{8}{8}$
8. Primus, Svaløf	- 8.6	- 5.6	- 5.1	- 4.4	26.8	29.4	47.5	192	50.1	$\frac{2}{8}$

Spring i Kærneudbytte til den næstfølgende Prøve, Lyngby Prentice, der har givet 3.6 og 1.9 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice, men omtrent samme Halmudbytte som denne. Almindelig Prentice har givet omtrent samme Udbytte som Lyngby Prentice, i de to Aar henholdsvis 3.4 og 2.5 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice. Svaløfs Chevallier staar ikke meget tilbage for de to sidstnævnte Prentice-Stammer; den har givet 4.4 og 2.2 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice; Halmudbyttet er kun ganske lidt under Prentice-Stammernes. Dansk Landbyg (1905 fra Stevns og Møen, 1906 fra Nordsjælland) har givet ca. 1 Ctn. Kærne mindre end Lyngby Prentice og ca. 4 Ctn. Kærne (i de to Aar henholdsvis 4.0 og 3.6 Ctn.) mindre end Tystofte Prentice. Halmudbyttet er henholdsvis 2.1 og 1.2 Ctn. mindre end Halmudbyttet af Tystofte Prentice. Svaløfs Primus har af alle Prøverne givet langt det

mindste Udbytte, i de to Aar henholdsvis 8.6 og 5.6 Ctn. Kærne og 5.1 og 4.4 Ctn. Halm mindre end Tystofte Prentice.

Den højeste Kærneprocent (ca. 52) har Svaløfs Hannchen; derefter følger Tystofte Prentice og Svaløfs Prinsesse (ca. 49). Alle de andre Prøver har Kærneprocenter omkring 47. Den højeste Tøndevægt har Svaløfs Hannchen (195 Pd.) og derefter Tystofte Prentice og Dansk Landbyg (193 Pd.). Svaløfs Prinsesse, Almindelig Prentice, Svaløfs Chevallier og Svaløfs Primus har en Tøndevægt af 192 Pd., Lyngby Prentice en Tøndevægt af 191 Pd. Den største Kornvægt (50 Mgr.) har Svaløfs Primus; derefter følger Svaløfs Chevallier (48 Mgr.), Dansk Landbyg (47 Mgr.), Tystofte Prentice og Svaløfs Prinsesse (46 Mgr.). Den mindste Kornvægt (ca. 44¹/₂ Mgr.) har Svaløfs Hannchen, Lyngby Prentice og Almindelig Prentice.

B. Forsøgene ved Lyngby 1905—06.

Forsøgene med toradet Byg er i begge Aar indlagte i to forskellige Marker, dels i Bredemarken, dels i Virummarken. Antallet af Fællesparceller var i begge Aar 4 i Bredemarken og 6 i Virummarken. I 1905 benyttedes i Bredemarken Lyngby Prentice som Maaleprøve, medens i de tre andre Marker original Tystofte Prentice er benyttet som saadan. For at lette Sammenligningen, er Differenserne for Mark V 1905 i Tabel 32 forandrede saaledes, at de angiver Mer- eller Mindreudbyttet i Forhold til Tystofte Prentice ligesom i de andre tre Marker. Dette forrykker selvfølgelig ikke Forholdet mellem Sorterne eller forandrer de endelige Udbyttetotal. I Mark VIII 1906 er Maaleprøven saaet paa hver tredje Parcel, i de andre to Marker paa hver anden Parcel.

I Tabel 32 er Resultaterne af de to Aars Forsøg opførte. Antallet af de i disse to Aar prøvede Sorter er langt større her ved Lyngby end ved nogen af de andre Forsøgsstationer; men Forsøgene bærer helt igennem Præg af at være paalidelige og er derfor af ikke ringe Interesse til Sammenligning med de ældre Forsøg. Ligesom ved Tystofte har Tystofte Prentice givet det største Kærneudbytte, medens det i Henseende til Halmudbytte overgaas ubetydeligt af et Par andre Prøver. Svaløfs Prinsesse har i Mark V 1905 givet ubetydeligt mere

Tabel 32. Resultater af Forsøgene med toradede Bygsorter paa Forsøgsmarken ved Lyngby 1905—1906.

Sortens Navn	Ctn. Kærne pr. Td. Ld. mere eller mindre end Maaleprøven				Ctn. Halm pr. Td. Ld. mere eller mindre end Maaleprøven				Beregnet Gennemsnitsudbytte i Ctn. pr. Td. Ld.		Kærne pCt. af samlet Afgrøde	Vægt af		Høstdato
	1905 V	1905 B	1906 VIII	1906 6	1905 V	1905 B	1906 VIII	1906 6	Kærne	Halm		1 dansk Td. i Pd.	1 Korn i Mgr.	
											1. Tystofte Prentice			
2. Prinsesse, Svaløf	+ 0.2	÷ 1.6	÷ 1.4	—	÷ 0.8	÷ 1.0	÷ 2.9	—	26.9	35.9	42.4	189	46.7	3/8
3. Prentice, alm., Rolykkegaard	÷ 0.4	—	÷ 1.4	—	+ 1.6	—	÷ 0.8	—	25.8	37.4	40.8	188	44.9	3/8
4. Hannchen, Svaløf	÷ 0.1	—	—	÷ 2.3	÷ 6.2	—	—	÷ 5.3	25.5	31.2	45.6	190	43.0	27/7
5. Lyngby Prentice	÷ 0.8	÷ 3.5	÷ 2.1	÷ 1.5	0.0	+ 0.4	÷ 0.2	÷ 0.6	24.8	36.7	40.2	188	45.8	3/8
6. Prentice, alm., sk. Frøkont.	÷ 2.8	—	÷ 3.5	—	+ 1.0	—	÷ 0.8	—	23.5	37.1	38.8	188	45.2	3/8
7. Challenge, Heine	÷ 3.2	—	÷ 3.5	—	÷ 4.8	—	÷ 2.1	—	23.3	33.5	41.0	189	45.6	31/7
8. Imperial, Tolne	÷ 3.2	—	÷ 3.7	—	÷ 2.8	—	÷ 5.8	—	23.2	32.9	41.4	182	45.3	27/7
9. Premier, Wrinch	÷ 3.4	—	÷ 5.0	—	÷ 3.8	—	÷ 2.1	—	22.5	34.3	39.6	188	46.6	30/7
10. Golden drops, Parson	÷ 3.8	—	÷ 4.5	—	÷ 2.6	—	÷ 4.0	—	22.5	33.7	40.0	190	46.4	1/8
11. Gold foil, Heine	÷ 4.7	—	÷ 4.1	—	÷ 4.9	—	÷ 4.0	—	22.3	32.5	40.7	189	45.8	31/7
12. Chevallier, Svaløf	÷ 4.6	—	—	÷ 4.8	÷ 8.9	—	—	÷ 2.5	22.2	31.8	41.5	189	47.0	31/7
13. Kinver, Webb	÷ 4.7	—	÷ 4.4	—	÷ 4.7	—	÷ 3.8	—	22.1	32.7	40.3	187	46.2	31/7
14. Dansk Landbyg	—	÷ 4.3	—	÷ 5.4	—	÷ 3.1	—	÷ 3.4	21.8	33.7	39.3	190	43.4	1/8
15. Primus, Svaløf	÷ 6.0	—	—	÷ 4.6	÷ 6.6	—	—	÷ 0.6	21.4	33.4	39.1	186	47.5	27/7
16. Lyngbækgaards	÷ 5.0	—	÷ 6.0	—	÷ 5.8	—	÷ 3.3	—	21.2	32.4	39.6	189	46.1	31/7
17. Holstensk	÷ 5.8	—	÷ 5.2	—	÷ 6.0	—	÷ 4.6	—	21.2	31.7	40.1	189	45.9	31/7
18. New universal, Webb	÷ 6.2	—	÷ 6.4	—	÷ 1.1	—	÷ 3.7	—	20.4	34.6	37.1	186	44.1	3/8
19. Krydsning B, Erh. Frederiksen	÷ 8.7	—	—	÷ 6.2	÷ 1.9	—	—	÷ 3.0	19.2	34.5	35.8	179	47.2	3/8
— A, —	÷ 9.6	—	—	÷ 5.7	+ 1.9	—	—	÷ 0.4	19.0	37.8	33.5	187	50.9	3/8

Kærne end Tystofte Prentice, i Mark B 1905 og Mark VIII 1906 derimod henholdsvis 1.6 og 1.4 Ctn. mindre. Halmudbyttet er i de tre Marker henholdsvis 0.3, 1.9 og 2.9 Ctn. mindre end Halmudbyttet af Tystofte Prentice. Almindelig Prentice fra Rolykkegaard har i Mark V 1905 og Mark VIII 1906 givet henholdsvis 0.4 og 1.4 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice, forholdsvis altsaa mere end ved Tystofte. Lyngby Prentice er prøvet i alle fire Marker og har givet henholdsvis 0.3, 3.5, 2.1 og 1.5 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice. Almindelig Prentice fra Skånska Frökontoret har af alle Prentice-Prøver givet det mindste Kærneudbytte, i de to Aar henholdsvis 2.8 og 3.5 Ctn. mindre end Tystofte Prentice. Af Chevallier-Prøverne har Heines Challenge givet størst Kærneudbytte, 3.2 og 3.5 Ctn. mindre end Tystofte Prentice; derefter følger Wrinchs premier (med 3.4 og 5.0 Ctn.), Golden drops (3.8 og 4.5 Ctn.), Heines gold foil (4.7 og 4.1 Ctn.), Svaløfs Chevallier (4.6 og 4.3 Ctn.), Webbs Kinver Chevallier (4.7 og 4.4 Ctn.). Lavest staar Lyngbækgaards Byg (5.0 og 6.0 Ctn. mindre end Tystofte Prentice) og Holstensk Byg (5.8 og 5.2 Ctn.), der dog begge er tvivlsomme som Chevallier-Prøver. Svaløfs Hannchen har i 1905 kun givet 0.1 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice, i 1906 derimod 2.3 Ctn. mindre. Dansk Landbyg har i de to Aar givet henholdsvis 4.8 og 5.4 Ctn. mindre end Tystofte Prentice; forholdsvis er Udbyttet af denne Sort lavere end paa Tystofte Forsøgs-mark. En ejendommelig Prøve er en fra Tolne i Vendsyssel i 1905 modtaget Prøve af Opret Byg; den har af en Opret Byg at være givet et stort Udbytte, omtrent som de bedste Chevallier-Prøver; dens Oprindelse er i øvrigt ukendt (skal være kommen til Vendsyssel med et strandet Skib). Svaløfs Primus har i de to Aar givet 6.0 og 4.6 Ctn. Kærne mindre end Tystofte Prentice, Erh. Frederiksens Krydsning B 8.7 og 6.2 Ctn. og Krydsning A 9.6 og 5.7 Ctn. mindre end Tystofte Prentice.

Kærneprocenten er i det hele betydelig lavere end ved Tystofte. Den højeste Kærneprocent (45) har Svaløfs Hannchen; derefter følger Svaløfs Prinsesse ($42\frac{1}{2}$) og Tystofte Prentice (42). Almindelig Prentice og Lyngby Prentice har en Kærneprocent af $40\frac{1}{2}$. De forskellige Chevallier-Prøver har Kærneprocenter fra $39\frac{1}{2}$ til $41\frac{1}{2}$, Dansk Landbyg en Kærneprocent af $39\frac{1}{2}$, Webbs

new universal 37. Af Sorterne af Opret Byg har Prøven fra Tolne en Kærneprocent af $41\frac{1}{2}$, Svaløfs Primus 39, Krydsning B 36 og Krydsning A $33\frac{1}{2}$. Den højeste Tøndevægt (191 Pd.) har Tystofte Prentice; derefter følger Svaløfs Hannchen, Dansk Landbyg og Gold foil (190 Pd.), Svaløfs Prinsesse, Challenge, Gold foil, Svaløfs Chevallier, Lyngbæksgaard og Holstensk (189 Pd.), Almindelig Prentice, Lyngby Prentice og Premier (188 Pd.), Kinver og Krydsning A (187 Pd.), Primus og New universal (186 Pd.), Imperial fra Tolne (182 Pd.) og Krydsning B (179 Pd.). Den højeste Kornvægt (51 Mgr.) har Krydsning A; derefter følger Primus ($47\frac{1}{2}$ Mgr.), Krydsning B, Svaløfs Chevallier og Tystofte Prentice (47 Mgr.), Svaløfs Prinsesse, Premier og Golden drops ($46\frac{1}{2}$ Mgr.), Lyngby Prentice, Gold foil, Kinver, Lyngbæksgaards og Holstensk (46 Mgr.), Challenge og Imperial fra Tolne ($45\frac{1}{2}$ Mgr.), Almindelig Prentice (45 Mgr.), New universal (44 Mgr.), Dansk Landbyg ($43\frac{1}{2}$ Mgr.) og Svaløfs Hannchen (43 Mgr.). De tidligste Sorter er Hannchen, Primus og Imperial fra Tolne (Høstdato 27. Juli), de sildigste Prentice-Prøverne, New universal og Erh. Frederiksens Krydsningsbyg (Høstdato 3. August).

Sammendrag.

Bygdyrkningen er i Aftagende her i Landet. Dette gælder for alle større Landomraader undtagen for Lolland-Falster, hvor der i de sidste 10 Aar har været en lille Opgang i Bygdyrkningens Omfang. Stærkest er Tilbagegangen i Jylland. I Ringkøbing og Ribe Amter kan Bygdyrkningen endog nu betegnes som ret ubetydelig, idet den der kun optager mellem 2 og 3 pCt. af Agerjorden (se Tabel 1). Paa Øernes gode Jorder er Bygget dog trods Tilbagegangen gennemgaaende den vigtigste SæJart. Stærkest træder dette frem paa Lolland-Falster, hvor Bygget optager over 20 pCt. af Agerjorden, medens Havren kun udgør knap 10, Hveden 8 og Rugen 5 pCt. af Agerjorden. I Pengeværdi staar Byghøsten kun tilbage for Havren. Særlig paa Øerne maa Bygget saaledes stadig betragtes som en af de allervigtigste Afgrøder, og dette gælder da først og fremmest toradet Byg, idet seksradet Byg, naar Københavns

Amt undtages, ganske overvejende er knyttet til de lette, sandede Jorder i Vest-, Midt- og Nordjylland (se Tabel 2).

Foldudbyttet af Bygget er i Gennemsnit for tiaarige Perioder fra 1875 til 1904 og for hele Landet gaaet op fra lidt under 10 til lidt over 11 Fold. I enkelte Egne, særlig Københavns Amt og Bornholm, viser Høststatistiken ingen Fremgang. I øvrigt er denne nogenlunde ens over hele Landet og finder sin Forklaring i forbedrede Dyrkningsvilkaar, mere foldrige Sorter samt deri, at Bygdyrkningen fortrinsvis er indskrænket paa de tarveligste Jorder (se Tabel 3).

Af Bygsorter dyrkes paa Øerne nu overvejende Prenticebyg, dels i dettes oprindelige, stærkt blandede Skikkelse, dels de rendyrkede Stammer fra Tystofte, Lyngby og Svaløf. I de seneste Aar er Tystofte Prentice-Byg bleven meget stærkt udbredt. I forholdsviis ringe Udstrækning dyrkes Chevallier-Byg og Gammel dansk toradet Byg (»Landbyg«) og enkelte andre Sorter. I Jylland synes Prentice-Bygget at have betydelig mindre Udbredelse, medens Chevallier-Byg og gammel dansk Byg her synes at have større Udbredelse, noget der antagelig delvis hænger sammen med, at disse Sorter modnes tidligere (se Tabel 5, 6 og 7).

Bygafgrødernes Størrelse i Forsøgene har vekslet overordentligt stærkt. Først og fremmest er de meget forskellige fra den ene Forsøgsstation til den anden. Ved Tystofte har Gennemsnitsafgrøden af alle Forsøgene været ca. 30 Centner Kærne pr. Td. Ld., højest 36, lavest 18, ved Lyngby 22 Ctn., højest 30, lavest 19 (bortset fra Misvækstaaret 1893), Askov Lermark 23 Ctn., højest $31\frac{1}{2}$, lavest 13, Askov Sandmark 11 Ctn., højest 17, lavest $8\frac{1}{2}$, Vester Hassing Lermark 19 Ctn., højest $28\frac{1}{2}$, lavest $16\frac{1}{2}$ (bortset fra Misvækstaaret 1899), Vester Hassing Sandmark 12 Ctn., højest 19, lavest 7 Ctn. Grunden til disse Svingninger, navnlig i Gennemsnitstallene, er hovedsagelig at søge i de paagældende Jorders naturlige Beskaffenhed og Gødningskraft. De store Svingninger fra Aar til Aar paa samme Station kan vel have forskellige Aarsager men finder dog hovedsagelig deres Forklaring i Vejrforholdenes Vekslen fra Aar til Aar (se Tabel 8 og 9).

Forsøgene giver gode Antydninger af, hvorledes Bygafgrødernes Størrelse paavirkes af Vejrliget i de enkelte

Maaneder i Vokse- og Modningstiden. Det fremgaar af Materialet, at rigelig Regn i Maj Maaned har givet de største Afgrøder, medens tørre Maj Maaneder gennemgaaende har givet de mindste Afgrøder. Virkningen af henholdsvis megen og lidt Regn i Juni har virket i samme Retning men ikke saa stærkt, og for Juli Maanedes Vedkommende har Regnmængden ingen sikker paaviselig Virkning havt paa Afgrødens Størrelse (se Tabel 10). Lav Varme saavel i Maj som i Juni og Juli har betinget betydelig større Afgrøder end høj Varme (se Tabel 11).

Paa Forsøgsmarken ved Lyngby undersøgte i 1903 Virkningen af kunstig Vanding af Bygmarken med det Resultat, at saavel Kærne- og Halmudbytte som Tøndevægt og Kornstørrelse forøgedes ret betydeligt ved Vanding (se Tabel 12).

Forsøgene har i Henseende til Plads i Sædskiftet, Gødskning, Jordbehandling, Saaning o. s. v. været udførte i Overensstemmelse med almindelig Praksis.

Forsøgene med toradet Byg begyndte paa Ørslev Skolelod 1877. Men særlig om Forsøgene der fra 1877 til 1885 gælder det, at de nu kun har historisk Interesse. En Prøve af Imperialbyg, som *P. Nielsen* 1880 modtog til Forsøgene, synes ganske vist (efter Tabel 17) at have givet en paafaldende stor Afgrøde, men dels tillod den meget indskrænkede Plads paa Skoleloddet ikke at give Forsøgene det for paalidelige Resultaters Opnaaelse nødvendige Omfang, dels maa det paagældende Parti Imperialbyg nu anses for uerholdeligt, fordi det ikke kan skaffes oplyst, om og hvor det findes. Disse Forsøg maa derfor nærmest betragtes blot som orienterende.

Først med *P. Nielsens* Flytning til Tystofte 1886 kunde der være Tale om Iværksættelse af mere betryggende Forsøg. I Løbet af de følgende 21 Aar har der ved Tystofte Forsøgsstation været prøvet i alt 69 Sorter (se Tabellerne 18 a og 18 b). Selvfølgelig har de dog ikke alle været prøvede samtidig og gennem hele Aarrækken; men efterhaanden er nogle Sorter bleven afløste af andre, idet der dog til enhver Tid har været Sorter i Forsøgene, der har kunnet muliggøre Sammenligning med de forudgaaende Forsøg. I Tabellerne 18 a og 18 b er Resultaterne omregnede saaledes, at samtlige Sorter umiddelbart kan sammenlignes. Hovedresultatet af denne Sammenligning er, at Prentice-Bygget og de fra denne Hovedsort udgaaede

»Stammer« overgaar saa at sige samtlige øvrige prøvede Sorter. Kun en eneste af de øvrige Sorter naar i Kærneudbytte op i Højde med Prentice-Bygget, nemlig Svaløfs Hannchen-Byg. Blandt Prøverne af Prentice-Byg staar Svaløfs Prinsesse-Byg højest; kun lidt lavere staar Tystofte Prentice-Byg og dennes Underlegenhed skyldes væsentlig en tilfældig Uregelmæssighed et enkelt Aar (se Side 37). Det vil derfor være forsvarligt at betragte dem som paa det nærmeste lige gode, hvad Kærneudbyttet angaar. Heller ikke i andre Henseender har der kunnet konstateres nogen nævneværdig Forskel ud over, at Prinsesse-Bygget synes at være en Kende mere stivstraet; Forskellen i denne Henseende er dog kun meget lille, naar samme Udsædsmængde er anvendt, og alle Vilkaar i øvrigt er ens. Saavel Lyngby Prentice-Byg som det almindelige (uensartede) Prentice-Byg har givet omkring 1 Fold mindre end de to forannævnte Sorter.*)

Svaløfs Hannchen-Byg staar i Forsøgene ved Tystofte kun lidet tilbage i Kærneudbytte for de bedste Former af Prentice-Byg og har det Fortrin at være tidligere modent. Det oprindelige Hannabyg, hvorfra Hannchen-Bygget er udgaaet, har givet 2¹/₂ Centner mindre pr. Td. Ld.

Forskellige Prøver af Gammel dansk toradet Byg (»Landbyg«), hvoriblandt vistnok det meste af det fra gammel Tid dyrkede Byg er repræsenteret, staar 4 à 6 Centner under Prentice- og Prinsesse-Byg.

Af de mange (35) »Sorter«, der dels maa betegnes som Chevallier-Byg, dels staar denne Hovedsort meget nær, og som altid har været betegnede som fine Maltbygssorter, naar ingen i Ydeevne op paa Højde med de gode Prentice-Stammer men staar for største Delen 3 à 4 indtil 5 Centner under.

Alle de prøvede Sorter af Opret Byg staar ligeledes langt under Prentice-Byg, fra 4 til 8 Centner. Øverst i denne Gruppe staar det endnu enkelte Steder dyrkede Goldthorpe-Byg og

*) Det skal her bringes i Erindring, at da »Lyngby Prenticebyg« i 1898 blev bragt i Handelen (af Markfrøkontoret), meddelte undertegnede, at der ingen Grund var til at antage, at denne Sort havde større Ydeevne end det almindelige Prentice-Byg, idet der ved Fremstillingen af den udelukkende var taget Sigte paa at forbedre »Kvaliteten« (jvf. Markfrøkontorets Aarsberetning for 1898, Side 24).

en Stamme af Imperialbyg fra Erh. Frederiksen, men selv disse staar dog ca. 4 Centner under Prentice-Byg.

Paa Forsøgsstationen ved Lyngby har Bygforsøgene været anstillede fra 1893 til 1906, i hvilken Tid der har været prøvet i alt 74 Sorter, der næsten alle ogsaa har været prøvede ved Tystofte. Jorden er ved Lyngby af betydelig lettere Beskaffenhed end ved Tystofte og var særlig i den første Del af den nævnte Aarrække i mindre god Gødningskraft. Afgrøderne staar derfor gennemgaaende 2 à 3 Fold under, hvad der er avlet i Tystofte.

I Hovedsagen stemmer Resultaterne fra Lyngby overens med dem fra Tystofte, særlig for saa vidt som Prentice-Byg ogsaa har givet størst Afgrøder (Tallene for den som Nr. 32 opførte »Dansk Byg fra Magleby« er saa usikre, at der maa ses bort fra denne Prøve). Øverst i Rækken staar ligeledes her Svaløfs Prinsesse-Byg og Tystofte Prentice-Byg; noget mindre har Lyngby Prentice-Byg og det almindelige, blandede Prentice-Byg givet. Omtrent paa Højde med disse sidste staar en original Prøve af Hanna-Byg samt Svaløfs Hannchen-Byg. Sidstnævnte Sort er gennemsnitlig høstet en Uge før Prentice-Bygget og har været den tidligst modne af alle de ved Lyngby prøvede Sorter. Blandt de til Chevallier-Byg henregnede Prøver staar, ligesom ved Tystofte, Oregon-Byg øverst og nærmer sig til Prentice-Byg. Goldthorpe-Byg staar noget lavere ved Lyngby end ved Tystofte, og Erh. Frederiksens Krydsningsbyg staar ved Lyngby lavest i hele Rækken.

Paa Askov Lermark begyndte Forsøgene med toradet Byg i 1886. I alt er der paa denne Mark prøvet 20 Sorter. Der er her den Afvigelse fra Resultaterne ved Tystofte og Lyngby, at medens Hannchen-Byg ved disse to Stationer staar lidt under de bedste Prentice-Stammer, staar denne Sort øverst ved Askov. Derefter — og kun lidet lavere — følger Prinsesse- og Tystofte Prentice-Byg, og atter lidt lavere kommer — ligesom ved de to foregaaende Stationer — Lyngby og Almindelig Prentice-Byg. Ligesom ved Lyngby er Hannchen-Bygget ogsaa ved Askov gennemsnitlig høstet en Uge før Prentice-Bygget, og ingen Sorter har været tidligere modne. Ingen af de øvrige paa Askov Lermark prøvede Sorter synes at fortjene Opmærksomhed.

Paa Askov Sandmark begyndte Forsøgene 1889 og slut-

tede 1898. Der har her været i alt 9 Prøver i Forsøgene. Afgrøderne er her i det hele meget smaa, kun fra 11 til 13 Centner Kærne og fra 17 til 41 Centner Halm. Højest staar her Hanna-Byg, men Almindelig Prentice-Byg staar kun lidt lavere, og en Chevallierprøve (mährisk) kommer omtrent paa Højde med Prentice-Byg. Af to Grunde faar disse Forsøg dog kun forholdsvis ringe praktisk Betydning, dels fordi den Slags yderst magre Sandjorder kun i meget ringe Omfang bliver benyttet til toradet Byg, og dels fordi hverken Prinsesse-, Tystofte Prentice- eller Hannchen-Byg har været inddraget i disse Forsøg, idet alle disse Sorter er fremkomne, efter at Forsøgene paa Sandmarken var afsluttede.

Paa Vester Hassing Sandmark prøvedes fra 1894 til 1904 i alt 58 Bygsorter. Særlig i de første Aar var Marken dog ganske uskikket til Udførelse af paalidelige Forsøg, enkelte Aar har de maattet betragtes som ganske mislykkede, og som Helhed kan Resultaterne herfra kun tages med meget Forbehold. I øvrigt er denne Mark ligesaa lidt som Sandmarken ved Askov skikket til Dyrkning af toradet Byg. En Prøve »Landbyg« fra Striben staar her øverst, lidt over Tystofte Prentice-Byg, der er den næstbedste og lidt bedre end Nr. 3 i Rækken, »Landbyg« fra Ørslev. Dette sidste har ligesom Bygget fra Striben været modent omtrent en Uge før Prentice-Bygget. Hverken Hannchen- eller Hanna-Byg har været prøvet ved Vester Hassing.

Paa stærkt leret Jord ved Aakirkeby har der siden 1903 været udført Forsøg med 5 Bygsorter. Blandt disse kommer Tystofte Prentice-Byg højest; noget lavere kommer Lyngby Prentice-Byg og endnu lavere almindelig Prentice-Byg. En lokal Landbygprøve (fra Hollændergaard) staar atter lavere, og meget langt nede staar Chevallier-Byg. Prinsesse- og Hannchen-Byg har paa Grund af Pladsmangel ikke været med i Forsøgene.

Endelig har der paa temmelig stærkt lermuldet Jord ved Abed (Lolland) siden 1904 været prøvet i alt 21 Sorter. Blandt disse har Svaløfs Prinsesse- og Tystofte Prentice-Byg givet størst og saa godt som lige store Afgrøder. Lidt lavere kommer Lyngby og Almindelig Prentice-Byg. Den bedste af Chevallier-Prøverne, nemlig Heines Gold foil, har givet omtrent samme Afgrøde som den ringeste Prentice-Prøve, medens Gold-

thorpe-Byg har givet 1 Centner mindre og rigelig 3 Centner under det bedste Prentice-Byg, medens Krydnings-Bygget har givet 5 à 6 Centner mindre end sidstnævnte.

Saatidsspørgsmaalet har ikke ved Statens Forsøgsstationer været Genstand for direkte Forsøg. De foretagne Forsøg giver dog stærke Antydninger af, at en nogenlunde tidlig Saaning af toradet Byg betinger de største Afgrøder (se Tabel 27). Derimod giver Materialet ikke Bidrag til Bekræftelse af den almindelige Antagelse, at Prentice-Byg skulde gaa mere tilbage paa Grund af sen Saaning end de øvrige Bygsorter. Snarere tyder Materialet paa, at de i Forsøgene dyrkede Sorter af Opret Byg kræver forholdsvis tidlig Saaning.

Forsøgsresultaterne giver Antydninger af, at Prentice-Bygget er mere taknemligt for gode Ernæringsforhold end de fleste andre Bygsorter, idet dets Overlegenhed over Chevallier-Byg (og »Landbyg« saavel som Opret Byg) har været desto større, jo bedre Voksevilkårene (særlig Ernæringsvilkårene) har været. Dette Forhold synes dog kun at gælde til en vis Grænse; bliver Jordens Frugtbarhed meget stor, saaledes at den betinger Afgrøder paa 18 à 20 Fold, synes det, som om dets Overlegenhed overfor Chevallier-Bygget bliver usikker (se Tabel 28). Dette hænger rimeligvis sammen med, at det under saa gode Forhold gaar stærkt i Leje. Dette gør Chevallier-Bygget ganske vist ogsaa; men da dette er noget tidligere modent, er det sandsynligt, at det lider mindre derved end det sildig modne Prentice-Byg.

Den Antagelse, at Prentice-Byg skulde give en forholdsvis lille Afgrøde i tørre og varme Somre, er for saa vidt rigtig, som denne Bygsort som alt andet Byg — saaledes som tidligere vist — i og for sig giver mindst Afgrøde i Somre som de nævnte; men Prentice-Byggets Overlegenhed over for de andre Sorter er derhos mindre i saadanne Somre. Forsøgene viser imidlertid, at Prentice-Bygget selv i de varmeste og tørreste Somre dog er og bliver Nr. 1; den synes kun at være noget mere følsom for Tørke end de andre Sorter (se Tabellerne 29 og 30).

Siden 1905, paa nogle af Forsøgsmarkerne først siden 1906, har Forsøgene været udførte efter en noget anden Fremgangsmaade og paa et bredere Grundlag end tidligere (se Side 62). En særskilt Opgørelse for disse 2 Aar, der dog kun kan fore-

tages for Tystofte og Lyngby, bekræfter i alt væsentligt de foran meddelte Resultater. Størst Interesse viser de forskellige Prentice-Stammer samt Hannchen-Byg. Saavel ved Tystofte som ved Lyngby har i Gennemsnit for disse 2 Aar Tystofte Prentice-Byg givet lidt større Afgrøder end Svaløfs Prinsesse-Byg. Men Forskellen er saa ringe, at de to Sorter ogsaa i Henhold til denne særskilte Forsøgsperiode maa siges at være omtrent lige gode. Hannchen-Bygget staar i samme Periode kun $\frac{1}{2}$ à 1 Centner under de to nævnte Prentice-Stammer.

Hovedresultatet af samtlige i denne Beretning omhandlede Forsøg med Bygsorter kan udtrykkes saaledes, at for alle middelgode Bygjorder, i Særdeleshed for Øernes Vedkommende, maa Tystofte Prentice-Byg og Svaløfs Prinsesse-Byg betragtes som de to bedst ydende, hidtil prøvede Bygsorter. Paa meget gødningsrige Jorder savner de tilstrækkelig Straastivhed, men der kan ikke paa nærværende Tidspunkt paavises nogen fuldt tilfredsstillende Bygsort for disse Forhold. Indtil en saadan maatte fremkomme, maa det tilraades at prøve at anvende tyndere Udsæd.

Under mindre gunstige Voksevilkaar og særlig under Forhold, hvor det er af Betydning at have en tidlig moden toradet Bygsort, synes Svaløfs Hannchen-Byg at være at foretrække.

Det til Grund for denne Beretning liggende detaillerede Talmateriale findes i Statens Planteavlsudvalgs Arkiv, hvor det vil være tilgængeligt for enhver, der maatte ønske at gøre sig bekendt med Enkelthederne deri.

Beskrivelse og andre Oplysninger vedrørende de i denne Beretning omhandlede Bygsorter vil senere fremkomme i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl.
